

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN ŐRNAGY, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, I. KER., BŐSZÖRMÉNYI-ÚT 21	Megjelenik minden hó 1-én és 15-én	Előfizetési ára: Egész évre 12 pengő, félévre 6 pengő	Telefon: 501-90.	Postatakarékpénztári csekk számla: 25.342
---	--	---	---------------------	---

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Harminc pengő.

Az ősszel két fiatalember állított be a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank szabadságtéri fiókjába. A következő pillanatban már pergett a bankrablás, mint a moziban: pisztoly dördült a kezükben, egyikük felnyalábolta a pénztárazatlról harmincezer pengőt, ami éppen a kezeügyébe esett, aztán uccu, ki az utcára!

Nálunk a bankrablás még nem annyira hétköznapi, mint állítólag Amerikában s ezért a szabadságtéri kísérlet is nagyobb feltűnést keltett, mint a tettesek szempontjából kívánatos volt. A menekülőket hamarosan egész csoport üldözte, élén természetesen a rendőrrel, aki a bankfiók közelében állott őrszemet. A bankrabló, akit üldöztek, jól tudta, hogy statárium jár reá, ha elfogják, nem lévén hát vesztenivalója, reálott a rendőrré is. Ez persze nem gátolta meg a rendőrt abban, hogy egy-kettőre elfogja. Azóta fel is akasztották.

Az állam azért tart rendőrt, hogy legyen, aki többek között a rablót is elfogja. A rendőr tehát, aki utánavetette magát, nem tett többet a kötelességénél. De nem haladta meg a kötelesség mértékét az sem, hogy a rendőr nem befolyásoltatta magát a reácélzott lövésektől, hanem bátran tovább üldözte és elfogta a büntettest, mert a rendőrt nemcsak fegyvertelen, hanem — sőt, talán elsősorban — fegyveres büntetésekre megfélemezése céljából látják el fizikai és jogi fegyverekkel. Annyi életveszedelem pedig, amennyit egy pisztollyal felfegyverkezett, menekülő büntettes elfogása jelent, olyan természetes kockázata a közbiztonsági szolgálatnak, hogy enélkül el sem tudnók képzelni. Hogy aztán a kötelességteljesítés átlagon felüli volt-e s mint ilyen, érdemel-e és minő jutalmat, az már szolgálati bírálat alá tartozik.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Banknak azonban nem ez volt a nézete. Többet látott a rendőr tettében, mint kötelességet. Meglátta és értékelte az életveszedelmet, megérezte a rendőrből a maga mindig hűségese és becsületes oltalmazóját, no és aztán visszakerült a harmincezer pengő is: egy szóval, a Kereskedelmi Bank úgy érezvén, hogy hálája és köszönete mértékének látható jelét is kell adnia, kiutalt a rendőrnök harminc pengő jutalmat.

A rendőr, amint megkapta, becsomagolta a har-

minc pengőt és visszaküldötte a Kereskedelmi Banknak.

A Kereskedelmi Bank Magyarország legsúlyosabb banknagyhatalma. Nem tudjuk hozzá mérni a harminc pengőt, mert ekkora értékkülönbségek érzékelésére nincs kifejezésünk. A rendőrhöz már könnyebben hozzá mérhetjük s ebben a viszonylatban pedig meg kell állapítanunk, hogy harminc pengő nagy pénz. Mennyi minden apróságra elég volna, ami már régen kellene, de aztán csak elmarad elsejéről elsejére. Takarékos rendőr nem válik meg könnyelműen harminc pengőtől s mi mégis azt mondjuk: jól tette, hogy visszaküldötte.

Ne vegye rossz néven a rendőr, ha magunkra fordítjuk az esetét és csendőrszemüvegünkön keresztül mi is tanulunk belőle. Nagyon jól tudta a mi Szolgálati Utasításunk, miért tiltotta meg a csendőrnök mindennemű anyagi ellenszolgáltatás elfogadását. Nem azért, jobban mondva nemcsak azért, hogy a pártatlanságát biztosítsa s megbízhatóságát fokozza, hanem azért is, hogy megkímélje olyan jutalmaktól, amelyekben több a lekicsinylés, mint az elismerés. Hihetetlenül kevéssé szokták becsülni az emberek a mások által szolgált érdekeiket, megmentett vagyonukat, sőt nem ritkán az életüket is, ha nem előre ígérnek, hanem utólag jutalmaznak. Már pedig a csendőr — ez az utasítás logikája — ha egyéniségében szerény is, csendőri mivoltában az államhatalom képviselője, magas eszmék védelmezője, akire egész világrend épül, elvárhat tehát annyi köztiszteletet, hogy szivarral, ingyen ebéddel vagy — ami még rosszabb — marokbacsúztatott fogjabarátom-borravalóval meg ne sértse senki s ne csodálkozzék, ha azt a csendőr a maga és testülete értékének tudatában — talán udvariasan, talán nem — visszautasítja.

Ne essék félreértés. Nemcsak azok ellen a jutalmak ellen van kifogásunk, amelyeknek az összegét szégyeljük, mert a nagyösszegűekre az elmondottak éppúgy vonatkoznak. De az adományozó személyével s a jutalmazni kívánt érdem fokával arányos összeg, ha el nem fogadható is, mint a méltó viszonzás jószándéka, jóleső és megtisztelő. Lehet, hogy éppen ezért olyan ritka.

Szerencsére vagyunk azonban még elegenden, akik számára nem a pénz az egyedüli földi jutalom. Egy bank megfizetheti a harmincezer pengőt, amit visszacsereznek neki. Megfizethet elhárított kárt, megmentett vagyont, de a hűség, a becsület és vitézség valódi jutalmának becsét még a Kereskedelmi Bank sem képes pengőre átszámítani; így például az V. osztályú Magyar Érdemkeresztét sem, amellyel Kormányzó Úr Ő Főméltósága a rendőrt — mint olvasuk — kitüntette.

Határszolgálat — határ- védelem.

Írta: SUHAY IMRE tábornok.

(Folytatás.)

V.

A székely határőrség szervezése.

Előbbi fejtegetéseim során, nyugatról kelet felé haladva megbeszéltem a horvát, az illyr, a bánáti határőrség keletkezését, szervezését s most rátérek a székely határőrségre, mely a láncot keletfelé a bukovinai határig lezárta. Ez érdekelt bennünket magyarokat legjobban, hiszen véreink tulajdonképpen itt szolgáltak csak.

A határőrvidék intézménye, mint tudjuk, többekévébő mindenütt jól bevált. A szláv és kis részben német telepített katonák és azok családtagjai hű támaszai voltak az uralkodóháznak, — amíg jól fizette és donatiókkal ellátta őket.

Csak a legszélső keleti határ volt még szabad, ahol bennszülött oláhok és székelyek laktak. Utóbbiakat eddig a „Hofkriegsrät” nem akarta megszervezni, bár magyar részről több kísérletről tudunk, melyek a székelyekre akarták bízni országunk keleti határainak védelmét, az oláhok és törökök ellen.

Már 1702-ben Pekry Lőrinc nyújtott át a híres és hírhedt Rabutin császári fővezérnek egy tervet, miként kellene és lehetne is a székelyekből 3 ezredet alakítani, melyet azonban elsősorban a spanyol örökösödési háborúban, tehát egészen idegen célért, akart alkalmazni.

Sipka Matyi megtérése.

Írta: MAHÁCS LAJOS százados.

Ólmos felhők mögé veszett a nap. Vaskos jégpáncél borult a Körös hátára, sziklába fagyott a föld. A Nagyrét buja nyári életének tömörkedő nyüzsgése, tengernyi színe és illata meghalt s végeláthatatlan hópalást — szemfedő terpeszkedett rajta. A behavazott nyárfa vékony galyai fagyosan kapaszkodtak a sötét égboltozat felé — nap-sugár után rimázkodtak —, a vedlett nádas remegve adta meg magát téli sorsának s a szél — kit a költő gúnyosan úrfinak becézett — garázda ördög módjára tombolt végig a határon, tanyakörnyékre űzve apróvadat, madarat, de még a kutya is kazalba fúrta magát előle. Az ember meleg vackán gubbaszt ilyenkor s feje fölött érezve az ítéletidőt, veti a bűnbánó keresztet. Lélek nem merészkedik ki a határba...

De mégis... mintha messze, a kanyarulatnál két fiatal jegenyé éledne fel. Emberek mozognak ott. Szembejönnek a viharral. Köpeny lobog rajtuk s bokrétát marcangol fejük fölött a szél. El-eltűnnek a hótölcserekben, amikor a szél megrohanja őket s a veszett ostromban fuldoklanak. Jeges szárnyú fúriák forgatják őket átkozott erővel s ebből az ölelésből mind gyötrelmesebb a szaba-

A hétéves háború meglehetősen kimerítette a monarchia katonai és anyagi erejét és a hadvezetőség úgy látta, hogy a hadsereget szaporítania és megjavítania kell, hogy II. Frigyes genialis hadvezetésének ellent tudjon állani.

Azonkívül 1761-ben diplomáciai bonyodalom fenyegetett török háborúval is.

1762-ben pedig II. Péter cár szövetségre lépven Nagy Frigyessele, oly hírek terjedtek el, hogy tatárok fognak betörni keleti határainkon.

Eme betörések elhárításáról vegyes katonai és polgári bizottság tanácskozott a királynő megbízásából, mert az akkori helyzetet nem lehetett semmiképpen sem megnyugtatónak mondani.

A határ őrzését, (csempészet, pestis behurcolásának meggátlása) akkoriban csak a „plájás”-ok látták el. Ez egy megbízhatatlan, tökéletlen polgári zsoldos őrség volt. Nevüket a „Plaj”-tól kapták. A „Plaj” szóval románul (a latin planitium-ból ered valószínűleg) a havasokban lévő tisztásokat nevezték, ahol a határőrségek tanyázni szoktak.

A székelyek tudvalevőleg régi kiváltságaik alapján nem adófizetéssel, hanem honvédelemmel szolgálták a hazát. A Rákóczi-féle felkelés után azonban a bécsi kormány a székelyek hadi szervezetét megszüntette, a főkapitányi állásokat nem töltötték be s a székelyektől előbb önkéntes, majd kényszerű adózást követeltek.

Most, hogy a határőrséget fel akarták állítani, a régi kiváltság, a hadikötelezettséget jogcímén akarták a bécsi körorok a székelységet fegyverbe szólítani.

A székely határőrség eszméjének értelmi szerzőjéül gr. Bethlen Gábor erdélyi udvari kancellárt mondják; ő

dulás. Tanyak keményéből vastagon dől a füst, meleg tűzhellyel csalogatón, de a két félfagyott ember csak jön, messziről jön már a gáton.

Csendörök.

A vihar elül egy pillanatra, akkor megszólal az idősebbik:

— Ezt írja fel magának... ezt a leckét... Lesz talán rosszabb is, de nem sokkal ennél. Fagyott-e valamije?

— Megfagyott mindenem! — diderget szederjes szájjal a próbacsendör.

— Neki csak keményen! — biztatja Dankó tiszthelyettes a próbacsendört. — Amott, látja-e a nagyréti tornyot... hamar otthon vagyunk már...

Nekidőlt a két csendör az újra felviharzott szélnek s kemény léptük alatt tovább vicsorgott a hó, míg hazatértek.

Dankó Gábor tiszthelyettes a meleg örsirodában megdörzsölte a vihartól véresre mart szemét. Leült az íróasztalhoz s elcsigázott félálomban rendezgette a postát, miközben a próbacsendör a legénységi szoba kályhájával igyekezett minél melegebb barátságot kötni. Cudar éjszakaijuk volt a gáton, de most megpihennek...

Másként irányította azonban a dolgok menetét Árvai Mihály uram. A fagy benne didergett még a két csendörben, amikor bekopogott az irodába.

— Adjuramistenjónapot!

— Jó napot! Mi baj, Árvai uram! — fogadta a hadaró köszöntést Dankó tiszthelyettes.

— Megloptak kérem, meg. Száz pengőnek veszett nyoma a szublátból... tegnap délbe még ott vót, ma reggelre hült helye lett...

— Meg tudná mondani, kik jártak maguknál tegnap délután?

valószínűleg alkotmányos úton gondolta életbe léptetni.

Ez persze a bécsi kormánynak, mely nem sokat törődött a magyar alkotmánnyal, a székelyek kívánságaival, nem volt inyére, s a gubernium és országgyűlés mellőzésével báró Buccov-ot az erdélyi gubernium akkori elnökét és katonai parancsnokát bízta meg egy tervezet kidolgozásával. Első elgondolás szerint (1761. okt. 13.) 5 gyalogos és 2 lovasezredet akart szervezni, de nemcsak a székelyekből, hanem az oláhokból is. 3 gyalog és 1 huszárezredet a székelyekből akart alakítani, 2 gyalogos és 1 dragonyos ezredet pedig a románokból.

Feltűnő, hogy itt is mindjárt a románokra gondolt a császári tábornok.

Ő a románokat „megbízhatóbbnak” tartotta, mint a székelyeket, bár előbbieket akkoriban szintén meglehetősen forrongtak, nyugtalanok voltak. Fél századdal előbb kezdték a görögkeletiekéket áttéríteni a görögkatholikus vallásra. Az egyesült és nem egyesült görög vallásuk között erős harc dúlt e tájban a templomok miatt stb, s épp e felekezeti villongások megszüntetése céljából küldte a bécsi udvar br. Buccov-ot Erdélybe.

Ő a vallási viszályokat erős kézzel elnyomta, több görögkeleti kolostort leromboltatott, s csakhamar megkezdte az oláh határezred szervezését Naszód vidékén. Az odaváló oláhok szívesen álltak be katonának (mintegy 4000) csakhogy Beszterce város jobbágsága alól felszabaduljanak, sőt még ráadásul a görög egyesült vallást is felvették.

Br. Buccov azt hívén, most már könnyen fog menni minden, felutazott Brukenthal Sámuellel (a százok emberével) Bécsbe, szervezési javaslatát előterjeszteni.

Mivel Erdély akkori gubernátora gr. Kemény László

a székely határvizidék megszervezéséhez a rendek megkérdezése nélkül nem akart hozzájárulni, őt egyszerűen nyugdíjazták. Brukenthal ellenben báró lett.

Ekkor jutott Erdély polgári és katonai kormányzása br. Buccov kezébe.

Az ő tervezete a következő volt:

4 ezredet (16.000 családdal) a 3 székely „székben” akart felállítani (Csík, Gyergyó, Háromszék).

A további 3 ezredet Buccov a besztercei román kerületből: 23 falu 4600 családdal óhajtotta megalakítani, a többiekhez pedig a fogarasi, tolmácsi, szelistyei széklet akarta igénybe venni, egyúttal a románokat telepítve a törösvári „Kalibások” helyére.

A császári tábornok főleg az oláhokat akarta igénybe venni, mert nézete szerint ez a görögkeleti vallású nép túlságosan tartotta az összeköttetést a határon túlfekvő testvéreivel (Havas Alföld és Moldova). (Ebben neki volt igaz.)

Ismét jelező, hogy terve szerint a tisztek a székelyeknél csak németek legyenek, míg a románoknál magyar tisztek is alkalmaztassanak. Az ezredparancsnokok szervezetszerűleg alezredek lettek volna (takarékosági szempontok).

A határvizidék katonáit (családok) ne vegyék el az egyes földesuraktól, nehogy ezek jobbágyainak számát csökkentsék, hanem szabad embereket telepítsenek e célra.

A határvizidék katonái elsősorban a határvizidet fogják elvégezni, másodsorban azonban már katonai célokra is alkalmazhatók. (Itt volt a lóláb, mely ellen a székelyek tiltakoztak, mint látni fogjuk.)

Fegyvergyakorlatul a vásár- és ünnepnapok szolgál-

— Hát, hogy is soroztam elő... mer sokan vótak. Eőször is, ott vót a plébános úr...

— No, a plébános urat kihagyhatja!

— Hászén nem is azér mondom, csak, hogy rendesen kezgyem... Ott vót azután a doktor úr, mer hogy a Juci lányomnak...

— Várjon csak Árvai uram! Azokat mondja csupán, akik a pénzt ellophatták!

Az öreg magyar gögös-sértődötten kapta fel a fejét:

— Ojan pedig nem jár az én házamba!

— Dehogy is nem! A magam szemével láttam tegnap délben Sipka Matyit a maga udvarán. Fát vágott...

— Ez igaz. De az én szublátom nem az udvaron áll, hanem a szobában. Ott pedig nem járt a Matyi...

— Honnan tudja?

— Honnan?!... Hát hogy gyünne ő oda? Faluroszák nem járnak nálam vendégségbe...

— Nem is vendégeskedni akart ő, ha bement, hanem lopni, amit pedig olyankor szoktak, ha senki se látja...

A panaszos e'gondoskodott kissé, aztán megadta magát:

— Igaza van a tiszthelyettes úrnak. Való igaz, hogy fát vágott a Matyi. Lehet, hogy be is ment a szobába...

Többet nem kérdezt Dankó tiszthelyettes, hanem a próbacsendőrrel együtt felszerelt, mert más nem volt oda-haza az őrön. Összemarkolta az öklét s a kötelesség mintha kissé csikorgott volna benne, mert tagadhatatlanul elcsigázta a kemény szolgálat s annak is a végén az éjszakai hóvihar. Szegény Sipka Matyi, az ugyan jól megágyazta magának a mai napot, gondolhatta volna akárki, a tiszthelyettes komor készülődését látva...

Az Árvai portán gyorsan végzett Dankó tiszthelyettes kikérdezéssel, ezzel, azzal. Úgy látszott, hogy Sipka Matyi

csakugyan bajba kerül, mert az ő háza felé tartott a járőr.

A Matyi háza! Csak annyi benne az érdeme, hogy örökölte, mert árát az apja verejtéke adta meg, a fiúból már faluroszák lett, de nem a régi, virtuosus fajtából való. Modern faluroszák lett ő, akiből mindenüvé jut manapság több is, sok is, Kár, nagy kár a Matyiért, hogy erre az útra tért, dallás, komor, szép magyar legény volt különben. Hangjában, lépteiben még az ősi föld szíve dobbant, fején azonban már városi jasszsiipka fityegett — amitől a nevét is kapta — s a lelke elveszett valahol a világrengetésben. Maga sem tudta már, hova tartozik s amit tett, mindössze annyi volt, hogy várta a holnapot...

Nyomor, szemét, sötétség tanyázott a portáján. Penészes árnyak ültek a szobában, mikor Dankó tiszthelyettes benyitott. Asztal nincsen, csak lóca a fal mellett s ágy-féle vacok az egyik sarokban. Másikban a búboskemence fagyoskodik...

— Jó napot! — szól halkán a tiszthelyettes.

Süket csend a válasz. A vackon asszony gubbaszt, szeme rémülten mered a szuronyra, nem tud szólni... Matyi a lócán ül, lovaglólülésben. Két könyöke a térdén, előtte tökmaghalom. Eszik. Csámcsog, fuj s amikor a járőrt megpillantja, kicsit mélyebbre roppan a dereka, levágja a sötét fejét, de nem köszön vissza...

A tiszthelyettes hangtalanul nézi darabig. Mikor szólni akar, Matyi megelőzi. Félkönyökre fordul, arcán torz barázdát vet a városi lebujsokban tanult cinikus fölény:

— Mivel szolgálhatok az uraknak? Sipka Matyi és becses családja — mutat a vackok felé — nem fogad vendégeket...

— Állj fel Matyi! Beszélj tisztességesen! — csattan fel a tiszthelyettes hangja acélos erővel.

tak volna s azonkívül évente 3 nap a sorozás és szemle alkalmával.

Békében csak a katonák egyheted része szolgált volna — és csak szűkebb hazájában, — háborúban azonban vagy „szükség esetén” minden határőr bárhol lett volna szolgálatra kötelezve.

Egyenruháját és lovát a határőrnek önmagának kellett volna beszereznie, ellenben a bőr- és szíjneműeket és puskáknént 12 töltényt az állam adott volna.

Adót nem fizettek volna a székely határőrök, ellenben ha Cordon (határőrségi) szolgálatban álltak, vagy a gyakorló táborban, a gyalogos napi 4, a lovas napi 8 krajcárt kapott volna. Ellenség előtt háborúban ugyanazt a zsoldot kapták volna, mint a sorkatonaság.

A tisztek fizetésükön kívül földbirtokot is kaptak volna, míg a kürtösöket, dobosokat, síposokat a községeknek kellett volna élelmezni.

Br. Buccov a 7 ezred fenntartásának költségeit 170.004 forint és 51⁴/₇ krajcárban számította ki. Mivel azonban ez a milic-katonaság különben önmagát tartotta el, összehasonlításképpen felsorolja, hogy 7 ugyanilyen létszámú seregre fenntartásának költségei 1,255.694 forint 8³/₄ krajcárt tettek volna ki.

Ezek voltak a híres Buccov-féle „Regoulement” alapelvei.

A „Hofkriegsrat” azonban kifogásolta, hogy a tisztek földbirtokot is kapjanak, mert ez éppen olyan visszaélésekre adott volna alkalmat, mint a többi határőrvidéken, ahol katonákkal kezeltették a földbirtokaikat stb. és kifogásolta, hogy a községeknek fizessék ki a belső szolgálatot tevő emberek zsoldját.

— Felállok tiszthelyettes úr, fel én! — rikoltja az és szétvetett lábbal dobban a járőr elé. Nem fenyeget, nem támad, de így is barátságosan a közelébe.

— Allj a kemence mellé! — parancsolja a tiszthelyettes olyan tekintettel, aminek a villanásába beleremeg a falurossza s engedelmesen megy a kijelölt helyre.

Aztán csend. Múlnak a percek, a tiszthelyettes vár, míg érzi, hogy most már a csendet úgy uralja, markolja, ahogyan ő akarja. Matyi fészkelődni kezd...

— Mit akar tőlem, tiszthelyettes úr?

— Várj csak Matyi! Még gondolkozom. Azon, hogy tegnap délben hol is láttalak én téged?... hol is... fát vágatl... nem?

— Tudja azt a tiszthelyettes úr!

— Hát akkor így is jó. De beszéljünk most már egyenesen... én a többit is tudom. Csak azt mondd még el, hogyan jutottál a subláthoz?

— Miféle subláthoz?

A tiszthelyettes nem válaszolt. Várt. Most ugrik a dolog s hát ne ő ugrassa ki, hanem a Matyi. A hallgatás érleli a dolgokat...

Kis idő múlva megint fészkelődni kezdett a Matyi.

— Miféle sublátot tetszik kérdezni? — szól már egészen más hangon.

— Az Árvaiék sublátját, ahonnan tegnap délután száz pengőt elloptál...

— En?! Száz pengőt! Akkor nem tökmagon élnék ma tiszthelyettes úr... Ha csak erről van szó, keressék rajtam az urak, tessék kutatni!

— Hát csak gondold meg a dolgot, adok még kis időt... Annyit mondhatok, hogy a pénz még ma előkerül.

— De nem tőlem! — hangzott a hányaveti válasz.

Olmos csend szakadt a szobára. Az asszony tenyerébe

A „Generalkriegscommisariat” (legfőbb hadbiztos-ság) is ily értelemben foglalt állást.

Még azt is javasolták, hogy ezen újonnan alakítandó ezredeknél, imét költségkímélés céljából, félrokkant tiszteket alkalmazzanak.

A fentebb vázolt változtatásokat Mária Terézia magáévá tette és megbízta 1762 május 16-án br. Buccovot a tervbe vett szervezés végrehajtásával.

Buccov terve azonban Erdélyben nem várt heves ellenállást fejtett ki úgy, hogy már az udvari kancellária 1762 július 1-én kénytelen volt odamódosítani május 16-án kiadott rendeletét, hogy a határőrvidéki ezredek felállítását az ország törvényei meg ne sértsenek.

Az oláh ezredek megalakulása nem okozott nagyobb nehézségeket, csak az első ezred nagy kiterjedése nehezítette meg a kiegészítését. Ellenben az udvarhelyi székben Buccov nyílt ellenállásra talált.

A tervbevett szolgálat miatt lázongtak az egyes családok, a földbirtokosok meg azért elégedetlenkedtek, mert jobbágyaik egy részét mégis elvették. Utóbbi nehézségeket a nagyszebeni gubernium különböző, az igazságszolgáltatást érintő rendeletekkel iparkodott kiküszöbölni, azonban az elégedetlenség nem szűnt meg, sőt számos újonnan toborzott oláh és székely határőr még az átvett fegyvert is visszaadta.

A birtokosoknak megtiltották, hogy nehézségeket támasszanak oly jobbágyaiknak, kik a határőrezredekbe be akarnak lépni. Azonban a megyei közegek is a földbirtokosok pártjára álltak és legalább is közvetve a jobbágyokat a katonai szolgálat ellen izgatták. Mivel még a legfelsőbb polgári hatóságok sem értettek egyet Buccov tervé-

hullajtott fejével hallgatta a párbeszédet, amihez neki csak annyi köze volt, hogy sirnia kellett volna, de már nem tudott...

Dankó tiszthelyettes leült a lócára s gondolkodott. Fáradt agya hazavitte ebből a sivár környezetből. Tegnap déli óta nem látta a kisfiát...

Erre gondolt éppen, amikor a vacokról nyöszörgést hallott, Sipka Matyi kisfia riadt fel az álmából. Anyját kereste, akinek — ki tudja, hányadszor — sirta el, hogy fázik is, meg éhes is...

A tiszthelyettes odament az ágyhoz. Maszatos fiúcska kerek szemé bámult ki a rongyok közül. Megijedt a csendőrtől. Elbujt, sírva fakadt.

— Ne félj no, nem bántalak! — bátorította a tiszthelyettes. A gyermek azonban riadtan túrta be magát a vacokba.

— Ne félj, ha mondom! Mutatok neked valamit, nézz csak ide!

A gyermek kíváncsi s ha fél, akkor is győz a kíváncsisága. Kidugta a fejét, bámészan nézte a tiszthelyettes kezében lengő ezüst kardbojtot.

— Símogasd meg no, ezüst ám! — bízta a csendőr s a fiúcska keze félenken nyúlt a csillogó csoda felé. Megsimogatta, aztán megmarkolta s hogy a bojt nem harapott, már a kakastoll is kezdte érdekelni. Összebarátkoztak...

— Szereted a cukrot? — kérdezte a tiszthelyettes.

— Szeretem ám! De sose kapok...

Dankó tiszthelyettes benyult a köpenyszembe s kihúzott onnan egy csomag cukorkát. Mindig visz a fiának, ha szolgálatból hazatér, most is gondolt rá. Most azonban a Sipka Matyi fia eszi meg.

— Nesze no, ez mind a tiéd... — s odanyújtotta a

vel, a nyugtalanság mindinkább növekedett; erre persze az oláhok is vérszemet kaptak, úgy hogy gr. Haller főispán jelentésére a „Hofkriegsrat” szükségesnek tartotta a kérdés elintézésére Siskovics altábornagyot Erdélybe küldeni, aki magyarul is tudott. Ő, az elmérgesedett helyzetet alaposan áttanulmányozva azt javasolta, hogy Bucovot hívják vissza, mert nem ismervén az erdélyi szokásokat, az alkotmányt, az egyes néptörzseket megbántotta, személye szálla marad minden kibontakozási tervnél. Azt javasolta tehát, hogy a gubernium által vegyék újra tárgyalás alá az egész újjászervezési javaslatot. A rendek összehívását nem tanácsolta, mert az országgyűlésen biztosan védelmére kelnének a sokféle privilégiumnak, s az egész szervezés a végtelenségig húzódnék.

Miután Siskovics altábornagy a néppel az érintkezést felvéve meggyőződött, hogy a panaszok nagyrésze jogosult, azt javasolta a királynőnek, hogy bízta meg őt a szervezéssel, ő a gubernium segítségével képes lesz azt elvégezni.

A királynő erre bizottságot nevezett ki, melynek feladata a szervezés végrehajtása volt Siskovics altábornagy tervei szerint. A bizottság elnöke ő lett, melléje besorozva a gubernium részéről gr. Lázár János és gr. Béthlen Miklós.

A leirat felemlítette, hogy minden kényszerítés nélkül járjanak el, terjesszenek fel egy új tervezetet, de vizsgálják ki a nyugtalanságok, lázongások okát is.

A bizottság 2 tervezetet nyújtott be. Az első a tororzások, a második a régi privilégiumok és a törvények alapult. A királynő az utóbbit választotta.

Nézzük meg, hogy mik voltak a székelység privilé-

gumai, melyek alapján katonáskodott. Szükségesnek tartom ezen kiváltságokat stb. felemlíteni, hogy megértsük a székely nép évszázados keserves küzdelmeit.

A székelyek letelepítésük óta kötelezve voltak fejedelmek hívására katonai szolgálatot teljesíteni. Semmiképpen sem volt szabad ezt a kötelezettséget megváltani, de viszont jobbágyok sem lehettek soha.

A székely nemzet 3 rendre tagozódott: „Primores”, „Primipili” és „Pyxidarii”.

Az első rend töltötte be a katonai és polgári hivatalokat. Birtokuk után 3—5 lovast, esetleg gyalogost kellett kiállítaniok, esetleg minden 10 jobbágyuk után 1 embert. Csak a királybírák voltak az állítás kötelezettsége alól felmentve.

A „Primipili”-k a lovasságot, a „Pyxidarii”-k a gyalogságot képezték.

A „Primores”-ek azonban ajándékozások, stb. révén mind több hatalomhoz jutottak, a szabad székelységet elnyomták; a rendi gyűléseken stb. idővel az a szokás alakult ki, hogy ők képviselték az egész székelységet. A szegényebb szabad székely családok iparkodtak kiváltságukat, szabadságukat külön védlevelekkel „Armales principales” biztosítani.

Mivel a székely nép a különböző háborúkban alaposan megfogyott, Rákóczy György 1635-ben maga személyesen „mustrálta” a népet. Ő újjászabályozta a donációs leveleket, azokat pontosan átnézve s minden székely szabadságát biztosította, a 3 rendet egyformán kötelezte a katonáskodásra.

A székelyek katonai kötelezettsége oly szigorú volt ezen rivízió után, hogy minden donációnak személyesen

Tán a tiédet még jobban szeretem szegényt, mert te vagy az apja, Matyi... te...

Matyi arcát jóideig belső viharok szántották, aztán csendesen kérdezte:

— Igazán jószívvvel adta a tiszthelyettes úr azt a cukrot? Nincs abba is valami... fogás?

— Jószívvvel adtam, Matyi! Hitemre és becsületemre mondom neked, hogy elhidd, no! — válaszolt Dankó tiszthelyettes, aki sejteni kezdte, mi megy végbe az elvadult emberben. — Hanem, most nem erről van szó! — folytatta aztán. — Mi lesz a száz pengővel?

Sipka Matyi végigsímította bozontos haját, másik lábára ereszkedett s bíborpiros arccal, csendben azt mondta:

— Meglesz a pénz... még egy utam van az urakkal... Mennyünk az Árvaiék fakamrájába, ott előadom a száz pengőt...

Két esztendő mulva, egy téli esteledéskor, ünneplőruhás ember nyitott be a Dankó tiszthelyettes otthonába.

— Jó estét, tiszthelyettes úr!

— Adj Isten, Matyi! No, mi jót hozol?

— Visszaadni valamit, tiszthelyettes úr... egy csomag cukorkát... tessék ezt odaadni a kis Gáborkának...

A tiszthelyettes eltűnődött, azután megszólalt:

— El sem hiszem, ahogyan te megváltottál! A portátad rendbeszedted, az asszonyod dalol, ahelyett, hogy sírna — mint régen tette —, a kamrád sose üres — micisipka helyett kalap a fejedben s a neved újra az, ami az apádé volt: Sarju Mátyás, Te! Csak nem attól a kis cukortól van ez az egész?

— De bizony attól van, tiszthelyettes úr... attól! Tetszik tudni, a göröngy is nagy hullámot vet, ha jól hajítják...

gyermeknek. Az villámgyorsan kapott a cukor után és majszolni kezdett, elégedett szuszogással...

*

Sipka Matyi lehetett ugyan a világ leghitványabb embere, egyet azonban meg kell neki adni: szerette a fiát. Minél sötétebb lett a sorsa, annál keserűbben, annál nagyobb indulattal szerette. Amikor Dankó tiszthelyettes a vacok felé közeledett, vad gyűlölet futott át az apán. Ellenséget látott a csendőrnben, ellenséget pedig a farkas sem enged közel a kölykéhez. Nem tudta felfogni, mi a csendőr szándéka a gyermekkel. Ismeretlen veszedelmet, csapdát sejtett a közeledésében. Így akarja talán kiugratni tőle a lopott pénzt, vagy... tán megveri a gyermeket, mert sírt?... Nem tudta, mit akarhat a jószóval, kardbojttal s végül a cukorral... Mindenre gondolt, csak arra az egyre nem, hogy szuronyon, bilincsen kívül egyebe is lehet a csendőrnek. Szíve...

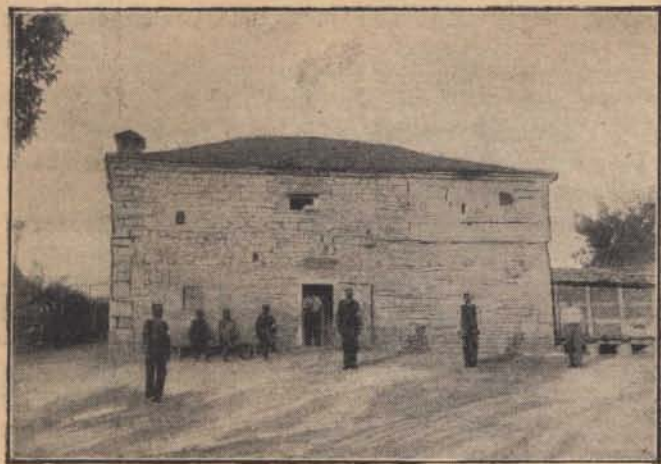
Mikor Dankó tiszthelyettes visszaült a lócára, darabig csak a gyerek cukorropogtatása verte el a csendet, míg aztán Matyi fojtott indulattal megszólalt.

— Mit akar a gyerekedtől?!

— Én? A gyerekedtől? Semmit sem akarok én tőle... nézett meglepődve, fűrkésző tekintettel a tiszthelyettes a sötétarcú emberre. Gondolkodott egy kicsit, azután újra megszólalt:

— Szuroksötét a te fejed, te Matyi! Bolondokat gondolsz össze-vissza, mert nincs hited se Istenben, se emberben... másként tudhatnád, hogy szeretem a gyereket, az meg szereti a cukrot... Ennyi az egész!

— Az én gyerekeket is szereti?... — Azt is, hát persze! — felelt fáradtan a tiszthelyettes. — Szeretem a te gyerekedet is, mint a doktor úrét vagy akárki másét... ez is gyerek, az is gyerek...

Régi határőrvidéki erőd Szerbiában. A világháborúban tábori csendőrlaktanya volt.

kellett fegyveres szolgálatot teljesítenie s ha külföldön tartózkodott vagy beteg volt, helyettét volt kénytelen állítani.

Háborúban mind a három rend kötelezve volt a fővezér egyszerű rendeletére hadbaszállni.

Az országon belül önmagukat kellett élelmezniök, külföldön ellátást és zsoldot kaptak, mint a sorkatonaság.

Akik a fegyverbeszólító parancsnak nem engedelmességek vagy megszöktek, azokat halállal büntették.

Tisztjüket maguk választották. A fejedelemnek azonban joga volt más tiszteket, később még idegeneket is kinevezni, ezeknek azonban „Indigena”-knak kellett lenniök.

1660-ig nemcsak a fővárosnak, hanem a székkapitányoknak és királybíróknak is székelyeknek kellett lenniök, később másokat is választhattak.

A katonaköteles székelyek birtokviszonyait külön törvények szabályozták. A milickatona birtokát elvenni nem lehetett, csak elzálogosítani, de azt is csak tisztjei engedelmével és jóváhagyásával.

Ezek a birtokok az örökös katonáskodással voltak megterhelve. Halálozás esetén a birtok apáról fiúra szállt; ha csak leánygyermek maradt volna vissza, akkor az ilyen felszabadult birtokot ismét csak székely ember kaphatta.

Személyi, fegyelmi és büntetőjogi kérdésekben a székely milickatona a katonai bíróságok, a többi ügyekben (vagyon, polgári perek) a székelybírók jogköre alá tartoztak.

Ezekre az alaptörvényekre támaszkodott Siskovics altábornagy tervezete.

Az uralkodónő 1763. okt. 8-án kelt rendeletével megbízta Siskovics-ot a nyugtalanság okait felderíteni, a bűnösöket megfenyíteni. Ellenben diszkrecionális jogát képezte, mennyiben terjeszti ki a vizsgálatot az oláh lakosságra s megfenyíti-e azokat, akik a fegyvereket már elfogadták ugyan, de azután ismét visszaadták.

A székely határőrezredek szervezéséhez a katonákat eleinte csak a Csik, Háromszék és bardóczi szék lakosságából akarták kiemelni, míg az udvarhelyi, marosi és aranyosi szék csak a szükséges kiegészítéseket adták volna.

A bizottság egy gyalogzászlóalj és 40 huszár fedezete mellett, megkezdte a tekintetbe jövő lakosság összeírását.

Az összeírás (conscriptio) Gyergyó-Szentmiklóson teljes nyugalomban megkezdődött, ellenben Csikból sokan átmenekültek már Moldvába, mert mint határőrök nem

akartak teljesen katonai közigazgatás alá kerülni. Mádéfalván ellenben a lakosság, az asszonyok és gyermekek nélkül, otthagya a községet és az erdőbe menekült.

A bizottság erre Zöld komisszáriust küldte oda, megkérdezni, miért menekülnek, egyúttal megfenyegetve őket, hogy ha nem térnek 48 óra múlva vissza, házaikat lerombolják, az asszonyokat és leánygyermeküket utánuk küldik az erdőbe, a fiúkat ellenben visszatartják s katonai szolgálatra fogják kényszeríteni.

Azonban a fenyegetés mit sem használt, más falvak lakosai is elhagyták állandó tartózkodási helyüket. Zöld komisszárius a proklamációkat az erdőbe is utánuk küldte, mivel Mádéfalván csak 4 férfit talált, különben csupa asszony és gyermek maradt vissza.

Mivel a tárgyalások mit sem használtak, a nyakas székelyek nem akartak katonáskodni, dacára, hogy Siskovics és a gubernium nagyon humánus és felvilágosító rendeleteket küldött, erőszakot akartak alkalmazni.

Siskovics Carato alezredesnek (hirhadt magyarfalv volt) ugyan azt is írta szó szerint: „Nem számít, többen vagy kevesebben legyenek katonák, hanem csak a csendeségre vigyázzon!”

Közben már 270 család kiszökött Moldvába.

Az udvarhelyi szék tisztjei és lakossága okozták a legtöbb fejtörést a guberniumnak. Egy csomó, többnyire helytálló panasszal hozakodtak elő, de mindennek a refrainje az volt, nem akarnak határőrkatonák lenni.

Végül is a vezetők egy részét elfogták.

Gyergyóban azután sikerült nagyjában zavar nélkül az új határőrséget megszervezni, erős volt azonban az ellenállás Csik-ban. Mivel a lakosság nem akart a felszólítás dacára sem Mádéfalvára visszatérni, 2 századot az O'Kelly gyalogezredtől (a 45. számot viselte, osztrák-olasz legénysége volt, 1638—1809-ig állt fenn, akkor feloszlatták) a községbe küldtek, hogy az asszonyokat és gyermekeket is hajtsák az erdőbe, az elmenekült férfiak után. A katonák ezt a rendeletet, a csikorgó hidegben kíméletlenül végre is hajtották.

Balázs Ádám vicekirálybíró személyesen beszélt dec. 30-án Delne tájékán az erdőbe menekült férfiakkal, de ezek határozottan megtagadták a katonai szolgálatot, s emlékiratot nyújtottak át.

A bizottság az emlékiratra nem válaszolt, ellenben a karhatalmat szaporította.

Siskovics altábornagy elzáratta a katonasággal a Moldvába vezető utakat, különben megüzentette a székelyeknek, csak vándoroljanak ki, talál elég szegény székely családot, kik szívesen ülnek majd be birtokukba katonáskodás fejében.

Siskovics látván, hogy szépszerével nem boldogul, elszánta magát, hogy 2—3 napon belül katonái által vereti szét a renitenskedőket.

A székelyek most bevonultak Mádéfalva tájékára, kb. 2000 főnyi tömegben. Január 6-án a bizottság még egyszer egy nyílt rendeletet küldött a Mádéfalván összegyűlt csiki és háromszéki néphez, akarnak-e azonnal engedelmességni, erre az egyik rendelet hátára azt írták, hogy „a bizottság ne vegye zokon a holnapig való késedelmet”, de különben nem válaszoltak semmit.

Erre Siskovics rendeletére január 7-én hajnalban az O'Kelly-gyalogezred 4 századával, a Trautmannsdorf-vertesek 1 és fél századával, 30 Kálnoky-huszárral és 2 ágyúval Mádéfalvát körülvette és utasította Carato alezredes: akik tüzelőfegyverrel ellentállanak, azokat, főleg a háromszékieket, ölje meg, a többit fogják el,

Carato alezredes azonban, aki a székelyeket gyűlölte, a szigorú rendeletet, az utasítástól eltérőleg, nagy kegyetlenséggel hajtotta végre.

A székelyek megfogalmazták válaszukat, melyet másnap akartak előadni, s nyugodtan aludni tértek.

Carato reggel 4 óra felé beleágyúztatott a faluba, azt mindenfelől körülvéve az idegen katonasággal, alaposan elbánt a lakossággal.

A lakosság makacs ellenállásáról szó sem lehetett, mert összesen 1 Kálnoky-huszár és 1 vértés sebesült meg könnyű ütés következtében s egy ló lövés által pusztult el, ezzel szemben 88 székelyt Rösner kapitány temettetett el, egy csomó holtat a vízben találtak, hányan pusztultak el az erdőkben akkor, azt nem tudni.

Most már megsokalták az osztrákok maguk is az áldozatok számát s 400 helyett csak 200-ról számoltak be.

A mádalfalvai vérengzés megtette hatását, most már simán folyt a szervezés. Még aznap felszólításokat küldtek szét: „A véghez ment szomorú példából minden ember keservesen megsemmisíthetvén, mi legyen a felséges király és örökös fejedelem ellen való rugódozásnak és az engedetlenségnek jutalma . . .”

1763. és 1764-ben azonban néhány ezer fő Csikből és Háromszékből átment Moldvába, legnagyobb részük átköltözött Bukovinába s ott telepedett le.

1775-ben Bukovina Törökországtól elszakítván, Ausztriához került. Ekkor 1776—77 után néhány száz székely család Moldvából Bukovinába vándorolt át. Tzibeny és Jakobestie községekben telepedve meg, melyeknek az „Isten segits” és „Fogadj Isten” nevet adták. II. József császár 1785—86-ban még a többi Moldvában maradt székely menekült is Bukovinába telepítette. Ekkor alapították József-, Hadik- és Andrásfalvát. Ebben az 5 faluban lakott még a világháború elejéig is kb. 12.000 csángó-székely-ivadék. Ezek fiait mind a cs. és kir. 9. dragonyos ezredhez sorozták be, ahol 1—2 magyar század volt mindig.

Időközben 1883-ban kb. 2200 lélek visszatért Magyarországra, kiket Hertelendyfalván és Sándoregyházán telepítettek, más csoportokat pedig Homok-Bálványos (Bavániste) környékén, ahol Székelykeve községet alakították.

Az erdélyi határőrezredek szervezése 1764 március 18-ával befejezést nyert.

Az eredeti tervtől eltérően azonban Csik és Háromszékben csak 2 gyalog- és 1 huszárezredet alakítottak.

A gyalogezredek 3—3 zászlóaljra tagozódtak, a 1000 fő, mindegyik zászlóaljnak 4 százada volt, a 240 fő.

A huszárezred 4 lovasszázadból állt, melyek mindegyike 2-2 „Kompániá”-ra tagozódott, a 180 fő. Összlétszám 1500 ember.

A székelyek tehát összesen 7500 határőrt állítottak. Békében azonban az összlétszámnak csak egyhetede teljesített tényleges szolgálatot.

A helyőrségi szolgálatban a katonák nem kaptak zsoldot, a kordonon vagy gyakorlatoknál a gyalogos napi 4, a lovas napi 8 krajcárt.

Feltűnő volt, hogy az ezredparancsnok csak alezredes volt, aki készpénzben 850 forintot kapott évente és legelőt 8 ló számára. A lovasbiztost jobban fizették, mint a gyalogság tisztjeit.

Újítás volt a székely ezredekben, hogy a tisztek fizetésének 5%-át levonták a rokkantalap javára. Szegényebb katonáknak megengedték, hogy a gazdagabbak helyett kellő jutalom ellenében a helyőrségi és állomás-szolgálatot elláthassák. (Folytatjuk.)

Csalások állatok adás-vétele alkalmával.

Írta: Dr. ÁSVÁNY (ASCHENBRENNER) ERNŐ
honv. főállatorvos.

Az állatkereskedelem terén járatos egyik szakemberrünk azt mondta, hogy ha a becsületet nagyon szigorúan, abszolút mértékkel mérnénk, az, aki életében csak egyszer is lovat adott el, teljesen becsületes ember már nem lehetne. Állatok eladásával és vételével rendszeresen nem foglalkozók bizonyára fejcsóválva olvassák ezt és úgy gondolkoznak, hogy ha esetleg van némi igazság az említett mondásban, általánosságban ezt állítani még sem lehet. Én nem állítom ezt egész általánosságban és hogy a mondásban van túlzás, az kétségtelen. De hogy az igazságot jobban megközelíti, mint ahogy azt az első pillanatban gondoljuk, azt leszögezhetjük és mi is bizonyíthatjuk, hogy egyetlen egy téren sem vált olyan általánossá a ravasz fondorlattal való jogtalan hasznoszerzésre való törekvés, mint éppen az állatkereskedelem terén. Az állatkereskedelem terén évszázadok alatt egészen más erkölcsi felfogás alakult ki, mint más téren. A gyakorlat sok olyan eljárást meghonosított, amelyeket erkölcsi felfogásunk más téren elítél és amely szokások egy részét a vonatkozó törvények szigorú alkalmazásával egészen nyugodt lelkiismerettel csalásnak minősíthetnénk. Állatok, s különösen lovak eladásánál nem ritka, hogy azok korát — még a becsületükre különben nagyon őrködő egyének is — nem vallják be pontosan, vagy hogy a rossz tulajdonságokat elhallgatják még akkor is, ha a vevő ezek felől határozotlan érdeklődik. Az eladó, hogy magának „jogtalan vagyoni hasznót” szerezzen s hogy a vevőt „tévedésbe ejtse”, a legkülönfélébb módon és a legkülönbözőbb „fondorlattal” igyekezik eladó állatját minél értékesebbnek feltüntetni, ami különösen vásárok alkalmával annál könnyebben lehetséges, mert a vétellel járó sietség, a vásári zaj, az eladó türelmetlensége és nem kis mértékben annak rábeszélő képessége, nemkülönben az odafurakodott hivatlan „tanácsadók” az állat alapos megsemmisítését nagyon nehézzé teszik.

Az 1878. évi V. t.-c. 379. §-a, illetve az ezt hatályon kívül helyező 1908. évi XXXVI. t.-c. XV. cikkének 50. §-a szerint „aki azon célból, hogy magának vagy másnak jogtalan vagyoni hasznót szerezzen, valakit fondorlattal tévedésbe ejt, vagy tévedésben tart, és ezáltal annak vagy másnak vagyoni kárt okoz, csalást követ el.” A csalásnak, mint büntetendő cselekménynek tehát a károkozás, a jogtalan vagyoni hasznoszerzés és a fondorlattal való megtévesztés a kellékei. E három kellék közül azonban a jogtalan vagyoni hasznoszerzés nem lényeges kellék, mert joggyakorlatunk folytán csalásnak minősül a cselekmény akkor is, ha az eladó ravasz fondorlat folytán a vevőnek anyagi kárt okozott, habár ez a kár az eladónak hasznát nem képezte.

A fondorlat nem abszolút fogalom. Fennforgásának elbírálásánál minden esetben a tévedésbe ejteni célzott személy egyéniségét, értelmiségét, és az adás-vétel összes körülményeit kell mérlegelnünk. Művelt, vagy állatok elbírálásához feltételezett tudással rendelkező vevőt törvényeink nem védik úgy, mint az állatkereskedésben kevésebb járatos, vagy kisebb szellemi képességgel bíró egyént. Ugyanazon eljárás tehát a vevő műveltsége, tanultsága s szellemi képzettsége szerint minősülhet, s egyes esetekben közismert „vásári fogások” is csalásnak minősíthetők, ha a vevő szellemi képessége kisebb, mint amekkorára ezek helyes értékeléséhez szükséges.

A ravasz fondorlat egész határozottsággal csak kevés esetben állapítható meg. Egész határozottsággal meg lehet a fondorlatot állapítani akkor, ha az eladó az állatot olyan eljárással igyekezett értékesebbnek feltüntetni, amely eljárásnak csak megtévesztés lehetett a célja és ha közben a véletlen közrejátszása is kétségen kívül kizárható. Pl., ha az idült (rég) gyulladások helyén keletkezett fehér szőröket az eladó megfestette azért, hogy ezáltal arról a figyelmet elterelje, a fondorlat kétségen kívül áll. Megállapítható a fondorlat akkor is, ha az illető állatot az eladó egyszer már valamilyen hiba miatt (pl. kehesség, szembaj, stb.) visszavette s ennek ellenére újabb eladásnál ezt határozott kérdésre is letagadta, sőt azt állította, hogy az állat az említett hibától mentes. Végül a fondorlat ténye bebizonyítottnak vehető akkor is, ha az eladó többek előtt, akár az adás-vételt megelőzőleg, akár annak megtörténte után, az állat hibájáról nyilatkozott és kijelentette, hogy annak létezéséről tudomása volt. Más esetben a fondorlat perrendszerűen csak nehezen bizonyítható, és ha a körülmények valószínűvé teszik is, hogy az eladó tudott a hibáról s ennek ellenére azt mégis letagadta és csalárd módon a vevőt becsapni igyekezett, az eladó rosszhiszeműsége perrendszerűen csak nehezen bizonyítható és a bíróságok, ha az adás-vételt meg is semmisítik, egyrészt a rosszhiszeműség nehéz bizonyíthatósága, másrészt a védekezés sokféle lehetősége miatt a csalás tényálladékát csak ritkán állapíthatják meg.

A fondorlattal való szándékos megtévesztésen kívül a csalás másik lényeges kelléke a károkozás. A vevő akkor károsul, ha az eladott állat jóval kevesebbet ér, mint amennyiért a vevő azt vette. A károkozás megállapításánál sohase szabad figyelmen kívül hagyni azonban azt, hogy sok esetben a vevők önmaguk okai károsodásuknak, mert hozzánemértésből az állat értékét esetleg ők maguk is túbecsülték s az eladó az indító okot nem keresve, a vevő hozzánemértését csak a kereskedelmi életben szokásos módon, rosszhiszeműség nélkül kihasználta.

Az 1878. évi V. t.-c. 380. §-a szerint „ha a csalás által okozott kár 100 pengőt (50 forintot) túl nem halad, a cselekmény vétséget, ellenkező esetben büntettet képez.” A csalás tehát nem a tettes haszna, hanem a sértett kára szerint minősül. S ha a sértett kárigényét a jogsérelem orvoslása iránti kereset benyújtása után esetleg le is szállítja, ez a minősítésre befolyással nincs, mert a minősítés megállapításánál a hivatalosan megállapított kár nagysága az irányadó.

A legtöbb csalás lovak adás-vétele alkalmával fordul elő. Ennek egyik oka, hogy a lovak értéke sokkal tágabb határok között ingadozik, mint a többi háziállatunké, fondorlattal tehát a lovak adás-vétele alkalmával érhető el legnagyobb haszon. Oka azonban ennek az is, hogy a lovakat a legkülönbözőbb célra (hátas-, hintós-, verseny-, ígás-, stb. lovak) vásárolják, és a többi háziállatunkhoz viszonyítva, aránylag kis hibák a lovak értékét már tetemesen csökkentik. S végül — nem utolsó sorban — okozza ezt az is, hogy a lókereskedők sok évtizeden keresztül mindazt legszabatosabban elsajátították, amivel s ahogyan hibát eltüntetni lehet s a különféle módokat

A dícséret csiklandozása ámitó szirén. Amit sokszor hallunk, a szokás végre elhítheti velünk. A magaszeretet erőt vesz ott, ahol önnön belső titkos ítéletünket sok csalfa száj visszhangoztatja.

KÁLMÁN J.

és „fogásokat”, mint mesterségükhöz tartozót, olyan tökéletessé fejlesztették, hogy az e téren járatlanok félrevezetése nekik aránylag könnyen lehetséges.

Egy állatnak hamis marhalevéllal való eladása, vagy nem az illető állatról kiállított marhalevéllal való áruba bocsátása, az esetleges közokirathamisítástól eltekintve, csalás is, jóllehet az eladó ezen eljárásával a vevőnek kárt nem okozott. Nemes küllemű lovak eladásánál az eladó sokszor hamis származási bizonyítvánnyal (pedigree) igyekszik az állatot a valóságnál értékesebbnek feltüntetni. Ez szintén csalás, vagy ha nem okozott az eladó ezzel olyan vagyoni kárt, amelyből tettesre vagy másra haszon háramlott, vagy háramolhatott volna, csalás kísérlete s mint ilyen az 1878. évi V. t.-c. 379. §-a szerint szintén büntetés alá esik.

A kort főleg lovaknál igyekeznek meghamisítani úgy, hogy az állat fogazatát, amelynek alapján a kort megállapítani szoktuk, mesterségesen megváltoztatják. A lovak értéke legnagyobb az 5—8 esztendő korbán. Idősebb állatok elül levő u. n. metszőfogait lereszelik, a fogakba mesterséges bemélyedéseket, u. n. kupákat égetnek vagy vésnek, s ily módon a nem szakembereket, akik lovak korát csak ezen az alapon szokták megállapítani, sokszor félrevezetik, becsapják. Az állat marhalevele tájékoztat ugyan a valódi korról, a hamisítást végző egyén azonban a hamisítással egyidejűleg gondoskodik arról is, hogy az állatot olyan marhalevéllal bocsássa áruba, amely nem a valódi kort tünteti fel. Egyes esetekben csikók fogazatát változtatják meg úgy, hogy a tej- vagy csikófogakat kihúzzák, s ily módon a nem figyelmes és nem elég hozzáértő vásárló előtt a csikók $\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ évvel idősebbnek tűnnek fel. A kor meghamisítását célozzák még a homlok, szemöldök, vagy orrhát megöszlűt, fehér szőreinek a megfésűtése vagy kihúzása, a szem mögött lévő s idősebb állatoknál meglehetősen besüppedt, u. n. vakszemnek a felfűvése, — ismertebb fogások ugyan, de ravasz és az átlagosnál nagyobb emberismerettel rendelkező, tapasztalt eladó ügyes rábeszélő képessége mellett sokszor még is célravezetőek.

Külső hibák, mint pl. csontkinövések, kapták, vápák stb. elhallgatása általánosan szokásos s ez csalásnak nem is minősíthető, annál kevésbé, mert az 1923. évi állatforgalmi szavatosságról szóló törvénycikk 4. §-a szerint sem szavatol az eladó ezekért a hibákért. Az 1923. évi állatforgalmi szavatosságról szóló törvény tehát az eladót mintegy feljogosítja, hogy a külső hibákat elhallgassa, vagy ha a vevő azokat észrevette, igyekezzék azok jelentőségét minél kisebbnek feltüntetni. Csalást az eladó csak akkor követ el, ha a külső hibákat fondorlattal igyekszik leplezni. Így pl. csalás az, ha ingyulladások helyén keletkezett fehér szőröket az eladó befesti, vagy ha a patákon lévő repedéseket beragasztja, vagy sántaságot okozó régi betegségeket friss sebzések létesítésével hevennyé alakítja, vagy érzéstelenítő szernek a befecskendezésével a sántaságot a vétel idejére eltünteteti. Hasonló beszámítás alá esik az is, ha az eladó a lovak vétagjain található u. n. lágypókok tartalmát közvetlenül a vétel előtt kiszivattyúzza, vagy ha csipős bedörzsöléseket használ fel az eladó külső hibák idült (rég) voltának a leplezésére, arra számítva, hogy a vevő ily módon elhiszi azt, hogy a baj nem régi s csak mulékony természetű. S még számtalan más módja van, ahogyan külső hibákat csalárd módon eltüntetni igyekeznek, s mégis aránylag nagyon kevés azon esetek száma, amikor külső hibák miatt a csalási szándék perrendszerűen is bizonyítható. Az eladó rosszhiszeműségét és csalási szándékát csak ritkán lehet bi-

zonyítani, mert ha a körülmények valószínűvé teszik is azt, hogy az eladó családi szándékból akarta leplezni a bajt, minden kétséget kizáró módon nehezen lehet megcáfolni az eladó azon védekezését, hogy a beavatkozással ő csak gyógyítani akart és nem rosszhiszeműen és nem családi szándékból tette azt.

Lovak belső betegségei közül leggyakrabban fulladozás, butacsira és havivakság esetén szoktak csalni.

A *fulladozás* (keheesség) tünetei bizonyos — előtűnk is jól ismert — szerek beadására annyira enyhülnek, hogy még szakember sem ismerheti fel a bajt. A családi szándékot meg lehet ugyan állapítani, ha a vételt követő 24 órán belül kerül az állat először vizsgálat alá, később azonban már csak a bajt állapíthatja meg a szakértő, magát a családi szándékot nem, mert a vételt követő 24 óra múlva azok a tünetek, amelyek a keheesség elfojtása mellett szóltak, már elmúlnak. S mivel az esetek nagy részében a vevő állatorvoshoz csak akkor fordul, amikor a keheességet már maga is gyanítja, s mivel ebben az időben a beadott szer valamennyi tünete már elmúlt, a csalást csak gyanítani, de bizonyítani nem lehet. *Butacsira* esetén, hogy az öntudat tompultságát leplezzék, heveny gyulladásokat létesítenek azokon a testrészekben, amelyeket a betegség gyanújának a fennforgása esetén vizsgálni szokás. A lábvégeken mesterségesen sebeket ejtenek, a fülekbe olajat öntenek, vagy a lovat elővezetés előtt durva módon, ostorcsapásokkal stb. megfélemlítik. *Havivakság* esetén megsértik a szemet vagy csipős anyagot dörzsölnek a szembe, hogy a heveny baj láttára a vevő elhigye azt, hogy a baj „nem régi” s mint legtöbbször mondják „csak útközben keletkezett.”

Szarvasmarhák korának a meghamisítása nem olyan gyakori, mint amilyen gyakran ez lovaknál előfordul. Idősebb szarvasmarháknál néha lereszelik ugyan a szarvgyűrűket, de ezt még a kevésbé járatos is könnyen észreveheti, ha figyelemmel van arra, hogy ilyenkor a szarvak tövükben nem simák, hanem érdesek és vékonyabbak, mint közepük táján. Tejelésre szánt tehenek eladásánál szinte szokás már az, hogy a vásárra hajtás előtt nem fejkik ki. A tőgy ilyenkor duzzadt, feszült és sok esetben, különösen bővebben tejelő teheneknél, a tőgy túlteltsége miatt a tej csöpög. Fejős teheneknél fordul elő az is, hogy nem friss fejős tehen alá borjút csapnak s a borjúval együtt, mint friss fejőset adják el; vagy hogy jótállanak, „garantálnak” olyan tejmennyiséget, amennyit az eladónál a tehen soha, semmi körülmények között sem adott. Különösen tehen elbírálásához nem értő kezdő gazdálkodók szoktak egy bizonyos mennyiségű napi tejhozamot kikötni, azt gondolva, hogy ha e kikötés mellett a „garantált” tejmennyiségnél kevesebbet ad a tehen, az adásvétele minden esetben fölbontható, sőt csalásért az eladó még meg is büntethető.

Amilyen könnyű annak a bizonyítása, hogy a kikötött tejmennyiségnél kevesebbet ad a tehen, ép oly nehéz azt beigazolni, hogy ennek maga a tehen s nem egyéb külső körülmények az okai. A napi tejmennyiség nemcsak az illető egyedtől függ, hanem a tartástól, elhelyezéstől, takarmányozástól, sőt a fejés módjától is. A vevőnek tehát mindenkor azt kell igazolni, hogy a kevés tejnek nem külső körülmények az okai; s ha ezt bizonyítani tudja, és ha az eladó nem tudja azt igazolni, hogy nála a tehen közvetlenül az eladás előtt a kikötött mennyiségű tejet megadta, csak ebben az esetben van helye az adásvétel felbontásának. Egy bizonyos tejmennyiség kikötésénél a vevőnek legalább a takarmányozás módját is ki kell tehát kötni, mert a tejelést befolyásoló külső té-

nyezők között ennek van a legnagyobb jelentősége, és az eladó peres esetekben legtöbbször a takarmányozás meg nem felelő voltával igyekeznek igazát bizonyítani. Az eladó rosszhiszeműsége azonban itt is, mint általában, csak nehezen bizonyítható és ha a bíróság az adásvételt meg is semmisíti, a csalás tényálladékát csak nagyon ritkán állapíthatja meg.

Nem ritka módja a csalásnak az, hogy az eladó, árubabocsátott állatát előzőleg egy teljesen vagyontalan hozzátartozójára iratja, vagy hamis nevet és lakást mond be azért, hogy az adásvétel megtörténte után őt felelősségre ne lehessen vonni.

Sertések adásvétele alkalmával szokott előfordulni, hogy eladott állatot, ha annak átvétele nem történik meg azonnal, csekélyebb értékűvel kicserélik, vagy hogy a súlyra eladott állatokat — sertéseket csakúgy, mint szarvasmarhákat, juhokat vagy borjúkat — az átvétel előtt kikötött bizonyos idejű koplaltatás ellenére, közvetlenül az átvétel előtt megetetik és megitatják, becsapva ezzel az erre nem ügyelő és nem vigyázó gyanútlan vevőt.

Csalást azonban nemcsak az eladó követ el. Ritkábban ugyan, de előfordul, hogy a vevő létesít mesterségesen hibákat a már megvett állaton azért, hogy — a vételt valamilyen ok miatt megbánva — az eladónak az állatot visszaadhassa, vagy hogy az eladót arra kényszerítse, hogy a vételösszeg egy részét neki visszafizesse. Ez is különösen lovak adásvétele alkalmával fordul elő és olykor a vevő ez irányú igyekezete célt is ér, mert sem a hiba szándékos létesítését, sem a ravasz fondorlatot az eladónak bizonyítani nem sikerül.

A felsoroltak bizonyára meggyőzték a csendőröket arról, hogy óvatosság állatok vétele alkalmával nagyon is indokolt, az elővigyázat nagyon is helyénvaló. Különösen országos vásárok alkalmával és ismeretlen eladókkal szemben kell mindenre ügyelnünk, mert mint tapasztalt gazdák mondják: „Vásáron csak az ördög nincs jelen, de ördög-lelkű ember mindig akad.”

Csalások esetén a tényállás kiderítése inkább a bíróságok és a szakértők feladata. Az igazság kiderítését azonban csak elősegítheti, ha a csendőrök is ismerik az állatkereskedelemben gyakrabban szokásos csalásokat, — mert ezek ismerése az ő munkájukat is megkönnyíti.

A m. kir. csendőrségi alapítványok története.

Írta: VAJDA GYULA

ny. m. kir. honv. min. számv. főigazgató

A m. kir. csendőrség felállításáról szóló törvényjavaslatot az ország akkori miniszterelnöke, Tisza Kálmán 1880. évi november hó 29-én nyújtotta be a képviselőházban. A törvényjavaslat az 1881. évi január hó 17-én tartott országos ülésen került tárgyalás alá, majd miután azt elfogadták, 1881. évi február hó 14-én öfelsége szentesítette.

A csendőrség felállításáról szóló törvényt az egész ország lakossága örömmel üdvözölte, mert ettől az intézménytől várták az annyira fontos személy- és vagyonbiztonság megjavulását. Valóban a csendőrség felállítását követő rövid néhány év alatt az ország lakossága nagy meglepetéssel észlelte minden téren a közbiztonsági viszonyok gyors javulását és bámulattal adózott derék csendőreink fáradságot nem ismerő munkálkodásának.

A fiatal intézmény tagjainak éjjel-nappal veszélyt nem ismerő önfeláldozó tevékenysége folytán és sokszor véres küzdelmek árán már a 80-as évek közepén sikerült az országot a veszedelmes gonosztevők tömegétől teljesen megtisztítani s ezáltal úgy a hatóságoknak, mint a magánosoknak teljes elismerését és szeretetét megszerezniök.

Ennek az elismerésnek és becsülésnek olyképpen igyekeztek egyesek kifejezést adni, hogy derék csendőreink jutalmazására alapítványokat létesítettek, amelyeknek kezelésére és az alapítványok jóvedelméből való jutalmazásokra a honvédelmi minisztériumot kérték fel.

Alább ismertetem a honvédelmi miniszter felügyelete és kezelése alatt álló alapítványok történetét, amelyekből a békeévekben az arra érdemes csendőrlegénységet jutalmazhatták. Sajnos, a nagy háború után következő pénzleromlás ezeknek az alapítványoknak vagyonát is megsemmisítette.

Bründl Károly ezredes alapítványa.

Néhai kirchenauai lovag *Bründl Károly* volt csendőrezredes özvegye, *Bründl Hiacinta, Grácban*, 1889 március hó 11-én kelt végrendeletében 500 forintot (1000 koronát) hagyományozott, a szolgálat közben megsebesült vagy megbetegedett s a m. kir. horvát—szlavonországi csendőrség legénységi állományába tartozó csendőrök segélyezésére.

Az alapító rendelkezéséhez képest, illetve a végrendeletben lefektetett kikötések tekintetbevételével szerkesztették meg az alapító oklevelet Budapesten, 1892 május 27-én Komlóskeresztesi báró Fejérváry Géza Ő Császári és Apostoli Királyi Felsége valóságos belső titkos tanácsosa stb., mint azidőszerinti m. kir. honvédelmi miniszter jóváhagyása mellett. Az alapító oklevél főbb rendelkezései a következők: „1. Jelen alapítvány *Bründl Károly* ezredes alapítványa címet viselendő. 2. Ezen alapítvány 500 forint értékű tőkéből és a budapesti központi állampénztárban kezeltetik. 3. Az alapítvány célja a magyar királyi horvát—szlavonországi csendőrség állományába tartozó, szolgálat közben megsebesült vagy megbetegedett csendőrök segélyezése által a szolgálat lelkiismeretes teljesítésére ösztönöz és az e téren szerzett érdemek jutalmát szolgáltatni. 4. Az alapítvány kamatjöveldelmei minden év július hava 12-én a 3. pont szerint minősített s a legénységi állományhoz tartozó — beleértve az őrmestereket is —, három érdemes csendőr közt, valláskülönbség nélkül lesznek kiosztandók, az erre érdemesek közül a szlavoniai származásúak, valamint azok, kik néhai *Bründl Károly* ezredes parancsnoksága alatt szolgáltak, elsőbbséggel birandnak. Amennyiben pedig ilykép minősített egyének nem találhatnának, a ki nem osztható kamatok a tőke gyarapítására fordítandók. 5. Ezen alapítvány a m. kir. honvédelmi miniszter felügyelete alatt álland, kit is az adományozási jog illet, a bemutatási jogot azonban, tekintettel az alapítvány céljaira és rendeltetésére, a horvát—szlavonországi csendőrparancsnokság gyakorolandja, mely is evégből a m. kir. honvédelmi

miniszterhez minden év június havi 15-éig hármas előterjesztést és a segélyezés mikénti foganatosításáról annak idején jelentést fog tenni.”

Az alapítvány kamatjöveldelmét az alapító oklevelében foglaltaknak megfelelően évről-évre javaslatba hozott legénységnek kiosztották. Az alapítvány kamataiból legutoljára 1918. évben *Kranjec Simon* csendőralőrmeister részesült 44 korona jutalomban Zágrábban. 1919. év óta az alapítvány vagyona folytonosan csökkent, úgy hogy az jelenleg mindössze 16 fillérből áll.

Dombrádi Nagy Gyula csendőrezredes alapítványa.

Ennek az alapítványnak alapító oklevele 1896. évi április hó 5-én kelt, amelyben *dombrádi Nagy Gyula* csendőrszázados, zalaegerszegi szárnyparancsnok a következő indokolással létesíti alapítványát: „Szeretett hazánk egyik kiváló intézményének: a m. kir. csendőrségnek fejlesztéséhez a jövőben is hozzájárulni óhajtván, a minden tekintetben legjobb járás- és őrsparancsnokok megjutalmazására *dombrádi Nagy Gyula* és neje született *Berndt Ilonka* névvel jelölve alapítványt teszek.

Az alapítvány tőkéje gyanánt a m. kir. központi állampénztárnál 6000 korona fizettetett be, amelynek kamataiból három egyenlő részben minden év szeptember hó 12-én három csendőrkerületnél egy-egy, azaz összesen három olyan csendőrőrsparancsnok részesíttessék jutalomban, akik eme minőségükben állásuk kötelmeinek minden irányban legjobban megfelelnek. A m. kir. horvát—szlavonországi csendőrség ezen alapítványból ki van zárva.”

A fent ismertetett alapítványi oklevelet 1907. évi november hó 15-én kelt póthatározattal az alapító *dombrádi Nagy Gyula* ny. m. kir. csendőrezredes a következően módosította: „Az alapítvány elnevezése: *dombrádi Nagy Gyula* csendőrezredes alapítványa. Az 1896. évben létesített alapítványomnak 6000 korona alaptőkéjét 9000 koronára emelem fel. A 9000 korona tőkének évi kamata kilenc egyenlő részben minden év szeptember havának 12-én a csendőrkerületeknél egy-egy, azaz összesen kilenc, kizárólag m. kir. csendőrségnél oly csendőr járás- vagy őrsparancsnokok között osztandók ki, akik eme minőségükben állásbeli kötelmeiknek szível-lelékkel minden irányban nemcsak a közbiztonság terén felmutatott kiváló eredményekkel, de őrsüknek mintaszerű vezetése, alárendeltjeiknek erkölcsi és szellemi szakadatlan hathatós befolyásolása, ezeknek nemes irányú intézményünkhöz való ragaszkodásuk fejlesztése és törhetlen hazafiságuk, nemkülönben teljes megbízhatóságuk által példásan a legjobban megfelelnek.”

Az alapító rendelkezéséhez képest az alapítvány kamatjöveldelméből évenként minden csendőrkerületi parancsnokság hivatalos nyugtájára jutalmazás céljaira 45—45 aránykorona mindaddig kiutaltatott, míg az alapítvány alaptőkéje el nem értékeltenedett. Az alap jelenlegi vagyona mindössze 94 fillér.

Ferencz József csendőrségi alapítvány.

A m. kir. csendőrség tisztikarától és legénységétől összegyűjtött pénzüsszegekből vásárolt 21.900 korona névértékű 4%-os magyar koronajáradékkötvényt, továbbá 36 korona 35 fillérről szóló Pesti Magyar Kereskedelmi Bank betétkönyvét, az adományozók óhajához képest a m. kir. csendőrség akkori felügyelője *sáromberki Ziegler Károly* cs. és kir. vezérőrnagy, a magyar csendőrség legénysége javára szolgáló alapítványnak létesítésére felajánlotta és ezen alapítványról, miután Ő *Császári*

... a szabályt, a mintát hagyj pihenni.

*Kiben erő van és Isten lakik,
Az szónokolni fog, vés vagy dalol,
Ha lelke fáj, szívvrázóan zokog,
Mosolyg, ha a kék mámorát alussza,
S bár új útát tör, bizton célra ér.*

MADACH.

Élőkép a vitézi bálon. Hungaria közelgő feltámadásunk jelére, az újból előtűnő kettőskeresztre mutat. Kormányzó Úr Ő Főméltósága a lépcsőn megállva, nézi a képet.

és Apostoli Királyi Felsége 1910. évi augusztus hó 8-án Bad-Ischlben kelt legfőbb elhatározásával legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy az a alapítvány Ő Felsége nevééről legyen elnevezhető, alapító oklevél állíttatott ki.

Ennek értelmében az alapítvány a következő elnevezést viseli: „A magyar csendőrség tisztikarának és legénységének Ő Császári és Apostoli Királyi Felségének 80-ik születésnapja emlékére a magyar csendőrség legénysége javára tett I. Ferenc József alapítványa.”

„Az alapítvány célja, hogy annak kamataiból esetről-esetre a jelenlegi I—VIII. számú, valamint még felállítandó csendőrkerületeknél szolgáló azon legénységi egyének részesíttessenek anyagi segélyben, kik a) sérülésüket vagy betegségüket, valamely kimagasló szolgálati vagy egyéb bátor és vitéz cselekedet folytán kapták és üdülésre szorúlnak, b) ilyenek hiányában, kik üdülésre szoruló lábbadozók.

Az alapítványi segély adományozásának joga a mindenkori csendőrségi felügyelőt illeti.”

Az alap jelenlegi vagyona 1 P 01 fillért tesz ki.

Bernfeld Mór-féle alapítvány a m. kir. honvédség és csendőrség részére.

Bernfeld Mór budapesti nagyiparos, a m. kir. honvédség és csendőrség szállítója, Budapesten, 1901. évi november hó 10-én kelt alapító oklevelében alapítványának létesítését a következően indokolja:

„1. A magyar alkotmány újbóli helyreállítása óta,

a magas magyar kir. kormány és különösen a m. kir. honv. minisztérium részéről oly kiváló jóindulatnak és bizalomnak örvendtem, hogy törvényes utódok hiányában az az óhajom, hogy becsülettel szerzett vagyonom egy része, tiszteletem, szeretetem és határtalan nagyra-becsülésem jeléül, a m. kir. honvédség részére jótékonyági célokra fordíttassék. Hagyatékomból ennél fogva 340.000, azaz háromszáznegyvenezer korona névértékű 4%-os magyar koronajáradékkötvényt alapítvány céljaira hagyományozok.”

Az alapító oklevél főbb rendelkezései a következők: „Az alapítvány célja, hogy annak kamatai évenként oly tényleges vagy nyugdíjállománybeli m. kir. honvéd tisztek, m. kir. honvéd tisztviselők és honvéd törzsörrmesterek özvegyei és árvái, nemkülönben oly m. kir. csendőrségi tisztek és törzsörrmesterek özvegyei és árvái segélyezése céljából osztassanak fel, kik sem az államtól, sem pedig az özvegyek és árvák ellátási intézetétől semmiféle segélyt nem nyernek, sem pedig évi nyugdíjat nem huznak.

A fentemlített 356.700 korona alapítványi tőkéből 314.800 koronának kamatai a m. kir. honvédség fentemlített segélyezendői, a megmaradó 41.900 koronának kamatai pedig a m. kir. csendőrség segélyezendői között osztandók fel.

Az özvegynek engedélyezett segély élethossziglan jár, kivéve, ha ismét férjhez megy, amikor is a segély a férjhezmenetel napjával megszűnik.

Az árvák részére nevelési járulékul engedélyezett

segélyek; a) a férfinemhez tartozó árvák részére, amennyiben tanulmányokat folytatnak, állami vagy katonai szolgálatba, avagy kereskedői pályára lépnek, betöltött 20-ik életévükig fizetendő ki; b) a női nemhez tartozó árvák a nekik engedélyezett segélyösszegeket férjhezmenetelükig, legkésőbb azonban betöltött 22-ik életévükig élvezik.

A segélyezésre méltónak talált özvegy, amennyire a rendelkezésre álló kamatok megengedik, évenként legalább 400 korona és minden törvényes gyermeke, úgyszintén minden más igényjogosulttól származó és méltónak talált árva, ugyancsak amennyire ezt a rendelkezésre álló kamatok engedik, évenként legalább 200 korona segélyben részesítendő.

Az alapítványi segélyezésre a m. kir. honvédelmi miniszter úr által nyilvános pályázat hirdetendő és a pályázati hirdetmény a magyar hivatalos lapban és a legolvasottabb székesfővárosi napilap egyikében is közléteendő.

Az alapítvány kamatjövödelme évről-évre az örökös kivánságához képest az arra rászorult igényjogosultak között kiosztatott. Az alapítványból a csendőrségre eső vagyonszám 1919. évben a következőképen alakult: 4%os m. koronajáradékkötvényben elhelyezve 45.100 korona, 5½%-os hadikölcsönkötvényben 600 korona és takarékpénztárban 3208 korona. Összes vagyon 48.908 korona volt. Az alapítvány jelenlegi vagyona pedig 5 P 50 fillért tesz ki.

A cs. és kir. 12. hadtest tábori csendőrlegénységének alapítványa.

A cs. és kir. 12. hadtestparancsnokság tábori csendőrsége kebelében megindult önkéntes adakozás adományából, az adakozó tábori csendőrök egyhangú kivánságára „A cs. és kir. 12. hadtest tábori csendőrlegénységének alapítványa” címen alapítvány létesítetett, a magyar királyi csendőrségi rokkantak, özvegyek és árvák segélyezésére.

Az adakozásról szóló okiratot 282. számú tábori posta 1918. évi február hó 28-án keltezéssel az adakozók nevében a következők írták alá: *Korován János* 1. oszt. csendőrmester, *Fodor Sándor* törzsrőmester és *Báthori János* csendőr járásrőmester.

Az alapítvány tőkéje gyanánt 9190 korona 50 fillért helyezték el a m. kir. központi állampénztárnál. Az alapítvány felügyeletére a honvédelmi miniszter urat kérték fel, míg a segélyezésnek adományozási joga a m. kir. csendőrség mindenkori felügyelőjét, illetve az annak teendőivel megbízott tábornokot, esetleg törzstisztet illeti.

A 9190 korona 50 fillér alapítványi tőkének évi kamatai nyolc egyenlő részben, minden évben IV. Károly Ő Császári és Apostoli Királyi Felsege magyar királlyá történt koronázási napjának évfordulóján, a csendőrkerületenként összesen nyolc, kizárólag magyar királyi, a magyar királyi horvát-szlavon csendőrséget bele nem értve:

a) oly csendőrségi legénységi rokkantak, özvegyek és árvák között osztandók ki, akik keresetre képtelenek, gyógyításra szorulnak

b) a tényleges állományban elhalt csendőrlegénységi egyének nyomorban sínylődő családtagjai;

c) oly állandó nyugellátásban nem részesülő volt csendőrlegénységi egyének, kik önhibájukon kívül anyyira származó helyzetbe jutottak, hogy mások ápolására, illetve segélyezésére szorulnak, — segélyben részesüljenek.

Az alapítványnak kamatait az alapító oklevél értelmében legelőször 1919. évi december hó 30-án szándékoztak kiosztani, de a közbejött forradalmak és az alapítvány vagyonának rohamos csökkenése következtében az elmaradt. Jelenleg az alapítvány vagyona 1 P 01 fillérből áll.

Török Ferenc-féle alapítvány a m. kir. csendőrlegénység jutalmazására és segélyezésére.

Az 1887. évben megalakult „Magyar királyi csendőrségi zsebkönyv” szerkesztőbizottsága a zsebkönyv tiszta jövedelmét minden évben oly pénzalap céljaira adta át a honvédelmi miniszternek, hogy abból a m. kir. csendőrség legénységének jutalmazására alapítvány létesíttessék. A zsebkönyv jövedelme tíz éven át, azaz 1897 március havában a m. kir. központi állampénztárban gyümölcsözőleg kezelve 16.170 frt 23 kr.-nyi összegre növekedett, mire a csendőrség felügyelője előterjesztést tett a honvédelmi miniszternek a szerkesztőbizottság által kitűzött cél megvalósítására.

Az alapítvány létesítésénél figyelembe vették a csendőrtisztikar azon kivánságát, hogy a létesítendő alapítvány a m. kir. csendőrség első felügyelőjéről — ki a csendőrségi zsebkönyvvállalat sikere érdekében nagy tevékenységet fejtett ki —, *Török Ferenc altábornagy* nevére neveztesse, hogy ily módon maradandó emléket állítson a személye iránt érzett ragaszkodás és nagybecsülés kifejezésül.

Az alapító oklevelet a honvédelmi miniszter 1897. évi május hó 7-én állította ki. Az alapítvány elnevezése: „A m. kir. csendőrlegénység jutalmazására és segélyezésére létesített *Török Ferenc-féle* alapítvány.” Az alapítvány rendeltetése, hogy annak kamataiból 1. oly tényleges állományú csendőrlegénységi egyének részére, kik magukat a közbiztonsági szolgálatban különösen eredményes működés által kitüntették, pénzjutalmak adassanak; 2. oly rokkant nyugdíjas csendőrlegénységi egyének részesüljenek pénzsegélyben, kik a szolgálatteljesítésből kifolyólag szerzett súlyos betegség vagy sebesülés következtében keresetképtelenek vagy gyógyításra szorulnak. A pénzjutalmak 15. o. é. forintnál kisebb, de 50 o. é. forintnál (100 korona) nagyobb összegekben ki nem szolgáltatathatók. A rokkantsegély legkevesebb összege pedig 30 o. é. forint lehet. A jutalomdíjak és segélyek minden év augusztus 18-án Őfelsége születésnapján osztandók ki. Az alapítvány vagyonálladéka jelenleg 12 P 45 fillér.

A m. kir. csendőrség tanulmányi segély alapítványa.

A m. kir. csendőrség vezetősége közadakozásból csendőrségi internátust óhajtott létesíteni. Erre a célra a csendőrség tisztikarától, legénységétől és polgári egyenektől 47.300 korona gyűlt egybe. Minthogy azonban 1918. évben a csendőrség akkori felügyelője, *Fery Oszkár* altábornagy arról győződött meg, hogy az internátus létesítéséhez szükséges nagy tőkét közadakozás útján előteremtteni nem lehet, — az adományozók óhajához képest a fenti összegből „A magyar kir. csendőrség tanulmányi segély alapítványát” létesítette.

Az alapítvány célja, hogy annak kamataiból „a jelenlegi I—VIII. számú, valamint esetleg még ezen kerületekből alakítandó új csendőrkerületeknél, a szintén esetleg fennálló vagy felállítandó csendőrségi más alakulatoknál szolgáló legénységi egyének részesíttessenek anyagi segélyben a) kik elemi iskolába járó gyermekeiket az állomáshelyeiken kívül kénytelenek iskoláztatni, de anyagi

Az „A. P. A.” (All Poupł's Association) magyarországi csoportja teaestélyt rendezett a Főméltóságú Asszony nyomorenyhító akciója javára. A teaestélyen megjelentek: Kormányzó Úr Ö Főméltósága, a Főméltóságú Asszony, dr. József Ferenc kir. herceg, Anna kir. hercegnő és a budapesti diplomáciai testület összes tagjai.

erejük erre nincs, b) ilyenek nemléteben olyanok, kiknek gyermekei a közép- vagy felsőbb iskolába járnak, jó tanulók és e célra a szülők tényleg anyagi támogatásra szorulnak. Az alapítvány a m. kir. honvédelmi miniszter felügyelete alatt áll, az alapítványi segély adományozási joga a mindenkori csendőrségi felügyelőt illeti meg”.

Az alapítvány tőkéje az általános pénzleromlás következtében szintén megsemmisült, azonban a különböző csendőrparancsnokságok, valamint magánosok folytonos adományából ismét 20917 P 86 fillerre gyarapodott, úgy-hogy rendeltetését a jövőben folytatni tudja.

Rokkant m. kir. csendőrségi egyének s azok családtagjainak segélyezésére létesített Panajott Sándor-féle alapítvány.

A m. kir. csendőrség zsebkönyvének szerkesztőbizottsága az 1887—1904. évben megjelent zsebkönyvekben közzétett „Vegyes közlemények” gyűjteményes kiadásából, valamint a csendőrségi felügyelőség által összeállított és kiadott, s a m. kir. csendőrség eddigi működése alatt előfordult nevezetesebb szolgálati eseményeket tartalmazó „Híven, becsülettel és vitézül” című mű előfizetéséből befolyt tiszta jövedelmet oly kérelemmel terjesztette fel Jekelfalussy Lajos tábornagynak, akkori honvédelmi miniszterhez, hogy abból a csendőrségi szolgálatban rokkanttá vált legénységi egyének és azok családtagjai segélyezésére alapítvány létesíttessék olyképpen, hogy a szerkesztőbizottság által az 1897. évben a csendőrlégénység

jutalmazására és segélyezésére létesített Török Ferenc-féle alapítványnak jelenleg 85.000 korona törzsvagyonából 15.300 korona kihasíttassék és a most létesülő alapítványhoz csatoltassék. Az alapítvány céljaira szolgáló összeg felajánlásával egyidejűleg a zsebkönyv szerkesztőbizottsága, úgyszintén a m. kir. csendőrség tisztikara abbéli óhajának adott kifejezést, hogy az alapítvány a m. kir. csendőrség ezidőszerinti felügyelőjéről, Panajott Sándor cs. és kir. vezérőrnagyról neveztessek el.

Ebbeli óhajukat azzal indokolták, hogy: „Panajott Sándor cs. és kir. vezérőrnagy úr ezen segélyalap megteremtője volt, aki f. évi október hó 31-én töltötte be 40 évi szolgálati idejét. A személye iránt érzett ragaszkodás és nagyrabecsülés, nemkülönben az említett „Vegyes közlemények” és „Híven, becsülettel és vitézül” című művek sajtó alá rendezése, valamint alapítvány létesítése körüli mindenirányú elvülhetetlen érdemei elismerésül ez alapítvány az ő nevével neveztessek el”.

A fenti kérelmek figyelembevételével állították ki az alapító oklevelet Budapesten 1907 február hó 1-én, amelynek főbb rendelkezései a következők: Az alapítvány elnevezése: „Rokkant m. kir. csendőrlégénységi egyének s azok családtagjainak segélyezésére létesített Panajott Sándor-féle alapítvány”

„Az alapítvány törzsvagyonja jelenleg a „Vegyes közlemények”, valamint a „Híven, becsülettel és vitézül” című művek kiadásából és egyesek adományából befolyt és takarékpénztárban elhelyezett 21.371 korona 05 fillér

és a „Török Ferenc”-féle alapítványból kihaló és ezen alapítványhoz átszállított 15.300 korona névértékű 4%-os magyar koronajáradék kötvényből áll.

Az alapítvány rendeltetése az, hogy annak kamataiból segélyben részesüljenek a) oly rokkant nyugdíjas csendőrségi legénységi egyének, kik önhibájukon kívül bármely oknál fogva mint keresetképtelenek gyámoltásra vagy mások ápolására szorulnak.

b) A tényleges állományban elhalt csendőrlegénységi egyének, valamint az a) alatt említett igényjogosultak elhalálása után azok nyomorban sínylő családtagjai (özvegyek és árvák) és végül c) oly állandó nyugellátásban nem részesülő volt csendőrlegénységi egyének, kik önhibájukon kívül mások ápolására, illetve segélyezésre szorulnak.

A segély összege legkevesebb 60 korona és legfeljebb 200 korona lehet.

A segélyek évenként egyszer, éspedig I. Ferenc József Ő császári és Apostoli Királyi Felsége legmagasabb születése napján, vagyis augusztus 18-án a csendőrkerületi parancsnokságok által véleményezett kérvények alapján osztandók ki.”

Az alapítvány kamataiból az első segélyt 1907 augusztus 18-án, majd azután minden évben fenti napon, bezárólag 1918. évig pontosan ki is osztották. Az 1919. évben kezdődő rohamos pénzromlás az alap vagyonát szintén megsemmisítette, de egyes csendőrkerületi parancsnokságok, valamint magánosok adománvából az alapítvány jelenlegi vagyona 613 P 32 fillérből áll.

Néhai Latzkó László-féle csendőrségi és katonai legénységi segélyalap.

Néhai Latzkó László budapesti lakos, ki 1912. évi február 26-án halt meg, az 1910. évi december hó 1-én Budapesten kelt végrendeletében, akár tényleges szolgálatban lévő, akár nyugdíjazott vagy kiszolgált oly m. kir. csendőrök részére, kik betegség folytán valamely gyógy- vagy üdülőhelyet kénytelenek felkeresni, vagy ilyenek nemlétében másodsorban hasonló céllal a honvédség és hadsereg Szatmárnémetiben állomásozó, illetőleg lakó erre utalt nyugdíjas egyének részére 22.000 korona 4%-os Magyar Koronajáradék-kötvényből álló s a „Hazai Bank részvénytársaság” cégnél letétként kezelt alapítványt tett. Az alapítványi vagyonként felajánlott 22.000 korona névértékű koronajáradék-kötvény az alapító oklevélben foglalt kikötés szerint csak a haszonélvező Nagy Erzsébet halála után fordítható az alapítvány céljaira.

Az alapítvány azonban fent kikötött rendeltetésének nem volt átadható, mert a háborút követő pénzleromlás az alapítvány vagyonát, még mielőtt az rendeltetésének átadatott volna, teljesen megsemmisítette.

Az óturai csendőr-síremlék fönntartására szolgáló pénzalap.

Ó-Tura község határában szökevények egy arra partlyú csendőrrészletet megtámadtak s a járőr tagjait agyonlőtték. A csendőröket az óturai temetőben temették el és sírjuk felett önkéntes adakozásból díszes emlékoszlopot emeltek. Az egybegyűlt pénzösszezből fennmaradó 50 forintot a síremlék karbantartására ajánlották fel. A felajánlott összeget a honvédelmi miniszter 1888. évben felügyeletébe vette és azt az V. csendőrkerületi parancsnokság kezelésére bízta. A parancsnokság a fenti összeget takarékpénztárba gyümölcsözőleg elhelyezte és annak kamataiból a síremléket karbantartotta. Az alap vagyona az általános pénzleromlás következtében megsemmisült, a

síremlék sorsa pedig, amely a cseh megszállott területen lévő nyitrai megyei óturai temetőben állt, ismeretlen.

Magyar királyi és magyar királyi horvát-szlavón csendőrségi jelvénypótdíj-alap.

A magyar királyi csendőrség megszervezése után Ő cs. és Apostoli kir. Felsége 1885. évi április hó 25-én elrendelte, hogy a cs. és kir. közös hadügyminiszter által kezelt és jelvényesen kitüntetett -csendőrök pótdíjával szolgáló Kempen*-alap felosztassék és ebből a m. kir. csendőrségre eső 39.700 forintnyi tőkéből a m. kir. és m. kir. horvát-szlavón csendőrségi jelvénypótdíj-alap létesíttessék.

Az alapító oklevél főbb rendelkezései a következők: „Az alap rendeltetése, hogy annak kamataiból Ő cs. és Apostoli kir. Felsége által a csendőrségi szolgálatban szerzett kiváló érdemekért jelvényes kitüntetésben részesített csendőrlegénységi egyéneket, a csendőrségi szolgálatuk ideje alatt naponként bizonyos pótdíjban részesítsék, hogy ezáltal a csendőrségi szolgálatban való megmaradásra buzdítsák és hogy a szolgálati buzgóság és bátorság élesztését előmozdítsák”.

A pótdíj kiszabata a következő: az arany érdemkereszt után 32 krajcár (64 fillér), a 2. osztályú ezüst vitézségi érem vagy a koronás ezüst érdemkereszt után 16 krajcár, végül az ezüst érdemkereszt után 10 krajcár.

Azok, kik az illetményszabályzat értelmében amúgy is érempótdíj élvezetében állanak, a jelvénypótdíj-alapból a jövedelem mérvéhez képest csak a megfelelő összegű kiegészítésben részesülhetnek.

„A jelvénnyel díszítetteknek pótdíjban való részesítésénél elsősorban azon legénységre kell tekintettel lenni, mely az arany érdemkereszt, azután a 2. oszt. vitézségi érem, vagy a koronás ezüst érdemkereszt és végre arra, mely az ezüst érdemkeresztrel van kitüntetve és pedig minden jelvénycsoportban azon sorrend szerint, amiként nekik a jelvény adományozva lett.”

A jelvénypótdíj kiutalványozása a honvédelmi minisztert illeti.

A jelvénypótdíj-alap alaptőkéjét az általános pénzleromlás szintén nem kímélte meg, úgyhogy az alap jelenlegi vagyona mindössze 17 P 53 fillérből áll és így az alap jelvénypótdíjat nem folyósíthat.

Csendőrségi jutalmazási alap.

A cs. kir. osztrák honvédelmi miniszter által kezelt és 1857-ben a cs. kir. csendőrség általános tömegfőlösegeiből (tömegalapjából) alakított „Csendőrségi jutalmazási alap” Ő Felségének 1885. évi április hó 25-én kelt legfelsőbb elhatározása alapján felosztásra került és ebből a m. kir. és m. kir. horvát-szlavón csendőrségre 11.945 forint 85 krajcárnyi tőke esett, amelyből a „Csendőrségi jutalmazási alap”-ot létesítették.

„Az alap rendeltetése, hogy annak kamataiból a m. kir. és a m. kir. horvát-szlavón csendőrségnek a közbiztonsági szolgálatban magukat különösen eredményes működés által kitüntetett legénységi egyénei 10—30 forintig terjedő Ő cs. és kir. Apostoli Felsége legmagasabb születése napján (minden év augusztus 18-án) jutalomban részesítenek.”

Az adományozás joga a csendőrkerületi parancsnokságok által évenként június végével a honvédelmi miniszterhez felterjesztendő kimutatások alapján a m. kir. honvédelmi minisztert illeti.

* A Kempen-alap szabályait dr. Preszly Lóránt alezredes lapunk 1926. évi 12. számában ismertette. Szerk.

Gazdálkodásvezetői kihallgatáson.

(vitéz Dobó g. szds. rajza.)

Az alap vagyona a nagy devalváció következtében szintén megsemmisült, de az a különböző csendőrkerületi parancsnokságok és gazdasági hivatalok által az alap javára beküldött pénzzadmányokból 1533 pengő 06 fillére szaporodott, amely összeg takarékpénztárban gyümölcsözőleg kezeltetik.

Részletesen ismertetem a csendőrségi alapítványok történetét. Erre a célra a nemes adományozók által befizetett összeg körülbelül ötszázharmincháromezer koronát tett ki, ami abban az időben óriási vagyont képviselt és alkalmas is volt arra, hogy az adományozók akaratainak megfelelően a m. kir. csendőrség tagjainak segítséget nyújtson.

Az alapítványok kamataiból évről-évre kifizetett segélyek sok gondot szüntettek meg és még sokkal több könnyet szárítottak fel. Nem a nagynevű és nemes-szívű adományozókon, hanem a szerencsétlen trianoni békeparancson múlt, hogy a nemes szándékkal létesített és valóban nemes célt szolgáló alapítványok vagyona megsemmisült, de tartozunk emléküknél annyival, hogy róluk lapunk hasábjain megemlékezve, nevüket ne hagyjuk feledésbe menni.

Néhány szó az igazoltatáshoz.

Írta: **BATÁR ANTAL** tiszthelyettes (Budapest).

A Csendőrségi Lapok folyó évi 3. számában „Az igazoltatás” címen megjelent cikknek úgy a bevezető sorai, mint a két cikk, a csendőrségi gyakorlati közbiztonsági szolgálat ezen igen fontos ágazatának teljesítésére igen szakszerű útmutatást és fejtegetéseket tartalmaznak.

Én egy pár megtörént igazoltatás tanulságát óhajtom a következőkben megírni:

1. A hévmagyarádi örskörlehez tartozó Deménd községben 1915 március 17-én bizalmas értesülés folytán kinyomoztam, hogy Pomoti János népfelkelő, démendi lakos, 1914 december havában, az orosz harctérről hat pár vadonatúj bakancsot hozott haza és azt a rokonsága között szétosztotta. A bakancsokat összeszedtük és az előirt feljelentést a pozsonyi m. kir. honvéd hadosztálybírószághoz és az ipolysági kir. ügyészséghez megtettem.

Ezen ügy nyomozásakor megállapítottam, hogy Pomoti népfelkelő lovakat hozott haza a harctérről s kapott 2 napi szabadságot is, hogy a családjához hazamehessen. Útközben az egyik szomszédos örs járőrével találkozott, s

mivel már sötét este volt, zseblámpa mellett igazoltatták. Iratai rendben levőknek látszottak. Kitünt azokból, hogy az orosz harctérről jött lovakkal, s hogy ezenfelül még kétnapi szabadságra, Déméndre hazamehet.

Egy zsákot is vitt magával Pomoti, amelyet igazoltatásakor az országút szélére ledobott a válláról. A járőrvezető meg is kérdezte, hogy hát a zsákban mi van? mire Pomoti azt válaszolta, hogy kiselejtezett lószerszám van benne, melyet a lovakkal hozott a harctérről, s azt neki adta a főhadnagy úr. A járőrvezető a zsákot a lábával megrúgta, s mivel az olyan börszerű zörgős hangot adott, kijelentette a népfelkelőnek, hogy rendben van, mehet.

Pedig nem volt rendben a dolog, mert a zsákban voltak azok a bakancsok, melyeket egy vonatról lopott útközben, mikor a lovakkal hazafelé utazott s az állomáson veszteltek a vonatok.

A járőr tehát elvégezte az igazoltatást, csakhogy felületesen, mert a zsákot is meg kellett volna néznie, s akkor mindjárt kiderített volna egy lopási esetet, s tevékenységét gyarapította volna. Így ellenkezően, ártott a csendőrségi szolgálatnak. Csak később, bizalmas feljelentés folytán lett helyrehozva az elkövetett mulasztás.

2. A szomszédos báti örskörletben fekvő Daimad község határában Kazy Lázár földbirtokosnál teknővájó cigányok dolgoztak 1918. évi augusztus havában. A hévmagyarádi vendéglős egy alkalommal értesített, hogy náia megfordultak a cigányok, s azok között egy fiatal férfi van, aki katonának alkalmasnak látszik és mégsem szolgál.

Nyomban értesítettem az illetékes báti örsöt s kértem, hogy szerezzen meggyőződést, nem katonaszökevény-e a cigány?

Pár nap múlva megjött a válasz, hogy a kérdéses cigányt egy járőr igazoltatta, de nem katonaszökevény, mert előmutatott egy szabályszerű népfelkelési bemutatószemlérről szóló iratot, mely szerint népfelkelési szolgáltra alkalmatlan. Egyben a nevét és a járőr által megállapított egyéb adatait is közölték velem.

A válasz vétele után annak eredményét közöltem a vendéglőssel, s kértem, hogy ha a cigány megjelenik a vendéglőjében, feltűnés nélkül azonnal értesítsen engem, mert én még egyszer igazoltatni akarom.

Másnap már üzent is, hogy ott vannak a cigányok. Felszereltem másodmagammal és a cigányokat a községi bíróhoz kísértem, ahol valamennyit igazoltattam. Sor került arra a cigányra is, aki már átesett a csendőri igazoltatáson. Nekem is ugyanazt a népfelkelési szemlére vonatkozó iratot mutatta fel, amelyet a báti járőrnek. Csakhogy mindjárt láttam, hogy az nem lehet az övé, mert ő sokkal fiatalabbnak látszott, mint az írásban szereplő egyén. Alaposnak látszott a feltevés, hogy egy idősebb, s a népfelkelési szemlére alkalmatlannak talált cigánytól szerezte meg az iratot, hogy azzal a katonai kötelezettség alól magát kivonja. Hogy idősebb külsője legyen, a haját és a szakállát megnövesztette.

Megmotoztam, s a zsebében Ignác György névre és sokkal fiatalabb cigányra kiállított születési anyakönyvi kivonatot találtam. Megnyírtam, megborotváltattam, egészen megfiatalodott. Be is ismerte, hogy egy somogyi közösből való, ahonnan a sorozás elől szökött meg és egy másik cigánytól kapta a népfelkelési alkalmatlanságról szóló írást, mert sohasem volt sorozáson.

Távíratí jelentésemre, az illetékes katonai parancsnokságtól csakhamar megjött a válasz, hogy ujoncszökevény az illető. Átadtuk a lévai honvéd állomásparancsnokságnak.

Ennél az esetről nem volt jó az első igazoltatás, mert a járőr az elkövetett büntetendő cselekményt nem fedezte fel, holott módjában állott volna.

3. 1928-ban a soroksári felesketett mezőőr, egy ismeretlen embert kísért be az örsre azzal, hogy a mezőn a burgonyaföldek között egy üres zsákkal járkálni találta, s így alapos a gyanuja, hogy lopni akart. Kérte az eljárás lefolytatását.

Megmotozása és a mezőőr jelenlétében történt kikérdezése alkalmával kiderült, hogy az illető Filler József, s azt adta elő, hogy Budapesten, a leányánál lakik, munka nélkül van, s kénytelen volt vidékre kijönni, hogy egy kis burgonyát lopjon.

Távbeszélőn az Országos Bünygyi Nyilvántartó hivatalnál aztán rövidesen megállapítottam, hogy tényleg Filler József a neve, de nem Budapesten lakik, hanem a szekszárdi kir. törvényszék által betöréses lopásért elítélt s munkára kiadott, de onnan hónapokkal előbb megszökött fegyenc. Rovott e.őéletű egyén. Ezt eléje tárva beismerte, hogy tényleg fegyencszökevény. Elfogtam, a pestvidéki ügyészségnek átadtam.

Felületes igazoltatással más nem terhelte volna, mint közbiztonság elleni kihágás, s pár napi elzárás árán megmenekült volna. Alapos igazoltatás és utánaérdeklődés mellett azonban az ilyen egyének majdnem mindig súlyosabb cselekmények miatt kerülnek eljárás alá.

4. 1929-ben a soroksári örskörletben rendes portyázás alkalmával egy előttem ismeretlen embert tetten értem, midőn Dunaharaszti felől Soroksár felé tiltott módon a pályatesten gyalogolt. Igazoltatáskor igazolta magát, hogy Tóth József műszerész, s azt adta elő, hogy Soroksáron lakik. A pályatesten való további gyaloglását beszünttettem, kikérdeztem, s feljegyeztem az általa bementett adatokat. Akkor még nem volt „Nyomozókulcs”, tehát midőn az örsre hazamentünk, átnéztem a Bünygyi Körözések Lapját, s a legnagyobb meglepetésemre az én Tóth Józsefem sikasztásért országos körözés alatt állt. A legközelebbi járőrrel elfogattam s átadtam a budapesti kir. ügyészség fogházának.

5. 1921 április 16-án, Tésán, a csehszlovák határon, Gábris Vince óbarsi egyént tetten értem, midőn útlevél és határátlépési igazolvány nélkül az Ipoly folyón gyalogosan átjött. Megmotozásakor élelmiszereken kívül egy 7 töltényrel töltött Frommer-pisztolyt találtam nála, melyet a vámosmikolai járőraparancsnokságnak adtam át, mint katonai eredetűt, a jogtalan határátlépéssel gyanúsított egyént pedig a vámosmikolai szolgabírói hivatalnak adtam át tényvázlattal.

Más bűnét megállapítani az akkori időben nem lehetett, mert a csehekkkel nem igen érintkeztünk. Pár napi elzárás után a szolgabírói hivatal áttoloncoltatta az ipoly-pásztói hídon, s átadta a cseh hatóságnak.

Pár nap múlva aztán értesültem, hogy a Frommer-pisztolyos egyén nem volt más, mint egy gyilkos. Egy orosz hadifogságban volt egyén feleségével szerelmi viszonyt folytatott, de a férj végül is hazatért. Útban volt, el kellett tenni láb alól. Ezt úgy hajtotta végre, hogy az asszony tudtával elcsalta a férjét, hogy Magyarországra csempésznek át cseh oldalról cukrot; ezen jól lehet keresni. A férj ráállott. Egy-egy hátizsák cukorral elindultak, s mikor az Ipoly folyóhoz értek, Gábris odavezette, ahol a legmélyebb volt a víz. Ott suttogva azt mondta a férjnek, hogy ő a magyar parton járőr-félet lát. A férj a víz fölé hajolt a magas parton, úgy kémlelt át a túlsó oldal felé. Eközben Gábris erőteljes lökéssel a vízbe lökte.

Az úszni nem tudó férj, kit a hátára kötött cukor is húzott lefelé, a vízbe fulladt.

Gábris alkalmas helyen átkelt a vízen, a cukrot eladta, s mikor hazament, azt híresztelte, hogy a férj Budapesten tőle elvált, nem tudja, hol maradt. A férj rokonai azonban gyanút fogtak, mert Gábris és az asszony között a szerelmi viszony továbbra is folytatódott, s ezt a cseh csendőrséggel is közölték, kik puhatoltak, de még nem léptek fel Gábris ellen, mert az óbarsi bírónak a mostoha fia volt. Gábris azonban már nem érezte magát otthon biztonságban, ezért szökött át a határon töltött pisztollyal a zsebében, hogy bűnének következménye elől meneküljön. Ez azonban a véletlen folytán nem sikerült neki.

A cseh csendőrök a hullát a tettes által megjelölt helytől pár km-re délre megtalálták. A hátizsák még mindég úgy volt a vállaira felakasztva, mint mikor a tettes belökte a vízbe.

Hogy aztán a tettes milyen büntetésben részesült, nem tudom.

Ennél az esetről is egy igazoltatás folytán derült ki egy főbenjáró büntett, bár rajtunk kívülálló okoknál fogva, mikor igazoltattuk, nem tudtuk ezt megállapítani. De mégis így lett vele szemben határozott gyanu emelve, hogy ő a gyilkos s a csehek ennek köszönhatték a további eredményt.

6. 1921-ben Ipolybél község mellett, a ma'omhoz közel a magyar oldalról egy csempész átúszott az Ipoly folyón a cseh oldalra. Nagysalló községi születésű volt az illető, ki a cseh megszálláskor egy pár csehet elküldött a másvilágra, azért mégis át-átment a cseh oldalra, széjjel nézni ismerőseinél. Sokszor sikerült ez neki, de ezúttal rajtavesztett. Két cseh pénzügyőr tetten érte, amikor átment a túlsó partra. Igazoltatták. Az egyik a Mannlicher-puskáját kész helyzetbe véve, vele szemben állt fel, a másik balkarjára akasztott puskával motozni kezdte.

A csempész tudta jól, hogy ha bekísérik, a csehek nál elvészett.

A cseh pénzügyőr elvette az iratait s a pénztárcáját s azt a holdvilágnál megnézte, a társa felé nyujtva, azt mondta: „jesztő penyázi”, ami magyarul annyit jelent, hogy „van pénz”. A cseh fináncnak úgy látszik, ez volt a fontos.

Abban a pillanatban azonban, mikor a tárcát a társa felé nyujtotta s mindketten odafigyeltek, a csempész vilámgyorsan kikapta a kabátja külső zsebében volt pisztolyát s a mellette álló pénzügyőrt fültövön lötte. A pénzügyőr nyomban holtan esett össze, miközben a csempész a meglepett másik pénzügyőrrre is egy eredménytelen lövést tett és iratait is otthagya, az Ipoly felé futva visszamenekült a magyar oldalra.

Igy kiléte nem maradt titokban. A cseh hatóságok rövidesen érintkezésbe léptek Vámosmikolán a hatóságokkal és egy öregasszonynál a magyar csendőrök feltalálták, elfogták és a pestvidéki kir. ügyészségnek átadták. Ugy hallottam, később megszökött a fogházból.

Ennél az igazoltatásnál két állig felfegyverzett, de szabálytalanul eljáró hatósági közeg állt szemben egy csempésszel. Szabálytalanságuknak drága árát adták meg. Lehet tanulni belőle, ha nem is saját testületbeli egyének voltak, mert más kárán jobb tanulni, mint a sajátan.

Fenti esetek mind megtörténtek. Tanulság belőlük az, hogy az igazoltatás csak akkor éri el célját, ha azt a legalaposabban, mindenre kiterjedő figyelemmel, e'övi-gyázatosággal és fáradtságot nem kímélve foganatosítják a járőrök.

ÓVAKODJUNK A KÉMEKTŐL!

Egy különös kémkedési eset.

Írta: NOVOTNY KÁROLY. ny. őrnagy.

Egy nagyobb szabású bécsi kémkedési per főtárgyalása a nagyközönség és a napisajtó figyelmét ráterelte a kémkedésekre. Nekem ezzel kapcsolatban a háborús kémkedési esetek jutnak az eszembe. Vaskos kötetet írhatnék össze arról, amit a háborúban — mint hírszerző tiszt — ezen a téren láttam s tapasztaltam, de abból az esetből is, amit alább leírok, kitűnik, hogy a hadseregeknek milyen féltelmes ellenfelei voltak a kémeik.

Az eset, amit leírok s amelyért a hadseregpárancsnokság elismerésében részesültem, a háború elején, a San folyó mentén történt, ahol hónapokig feküdtünk az orosz állásokkal szemben. A tüzvonalbeliek megfigyelték, hogy az ellenség támadásait és igen hatásos tüzérségi tüzet következetes és soha nem tévedő biznysággal az állásaink leggyengébb pontjai ellen irányította. Érthetően volt ez, mert az állások mindenütt ugyanazzal a gondossággal voltak leplezve, arra kellett tehát gondolni, hogy az oroszok a mi körülményeinkről, a távolságokról és csapateltolásokról valami módon a legpontosabb értesüléseket szerezték. De kitől? Legügyesebb kémeim, legkiválóbb táborigényesek kutattak, nyomoztak éjjel nappal, vállalkoztak arra az életveszélyes útra is, hogy muzsikoknak feöltözve átcsúsztak az orosz állásokon, de még így sem tudták a legkisebb támpontot sem megszerezni.

Egy napon aztán közbejött a véletlen, ez a nehéz problémákban sokszor oly ügyes nyomozó. Egy régebbi ezred-bajtársamat látogattam meg, aki átlőtt lábbal feküdt a táborigényes kórházban. Magastermetű, nyugodt, erélyes arcú ápolónővér jött az ágyhoz, tejet hozott a barátomnak s a szomszédos ágyon fekvő, tüdőlövéses sebesült párnáját igazította meg — feltűnő ügyesen — ugyanakkor a balkézével. Ennél a műveletnél kissé előrehajolt, a vöröskeresztes nővérek által viselt ruhája kissé felemelkedett a földről s akkor feltűnt nekem, hogy az ápoló nővérek — túlnagy lába van.

Mikor nyugodt léptekkel kiment a teremből, a sebesültek és betegek látható hálával néztek utána. Az egyik bajtárs megjegyezte:

— Nem is ember ő, hanem angyal! Éjszakákon át ott ül a súlyos betegek ágya mellett és elbeszéléseivel, elragadó csevegésével elviselhetővé teszi a legkegyetlenebb fájdalmakat is, ez pedig itt a legnagyobb ajándék.

— Hogy hívják a nővért? — kérdeztem.

— Innocentia. Az egyik bécsi kolostorból jött ide. Bárcsak az összes ápolónőink olyan kedvesek volnának, mint ő! — hangzott a válasz.

Egy nehéz szolgálatban töltött nap után, éjfél tájban vetődtem haza a szállásomra s akaratlanul eszembe öt-

lött: Lehet-e bécsi nőnek akkora lába — még ha apáca is —, mint amilyen ezé az Innocentia nővére?

S azon az éjszakán akkora női lábakkal viaskodtam álomban, hogy még ébredéskor is az álom hatása alatt voltam. Kora reggel bementem újra a tábóri kórházba. A kórházparancsnoknál érdeklődtem Innocentia nővér kiléte felől. Tudta, hogy hírszerző tiszt vagyok s azért nyomban előhozta a nővér okmányait. Hibátlan igazolványa volt, a távozás és érkezés bejelentési adataival, aláírással és az egyik parancsnokság bélyegzőjével szabályszerűen ellátva.

— Ő a mi kedves, fáradhatatlan ápolónővérünk — dicsérte a törzsorvos. — Hamisítatlan bécsi tájszólással vigasztalja a szenvedőket, különösen, amikor komolysága és kötelességtudása ellenére is vídám apróságokat mond el szülővárosáról, Bécsről a kolostorbéli életről és háborús tapasztalatairól. Közben a legrészteveőbb módon érdeklődik a sebesültektől, hova valók, mi a csapattestük, jók-e az előjárói vagy rosszak s kik azok, milyen menekésben és csatákban vettek részt. A katonák előtt úgy tesz, mintha a katonai dolgok érdekelnék őt, holott azok neki, mint apácának, természetesen teljesen közömbösek. A múlt héten felterjesztettem vöröskereszt kitüntetésre a derék nővért, jobban megérdemli ezt, mint akármelyik más ápolónővér.

Mikor a szeretetreméltó kórházparancsnok mindezeket elmondotta, különösen az ütötte meg a fületem, hogy Innocentia katonai dolgok iránt érdeklődik s ekkor kifejezésre juttattam a kívánságomat, hogy a nővérral néhány szót válthassak.

Innocentia azonnal jött. Komoly méltósággal hajtotta meg a fejét. Odaléptem hozzá és a törzsorvos megdöbbenésére a melle felé nyúltam. Visszaugrott. Máskor oly nyugodt tekintete most rámparázslott.

— Vekközzék le rögtön! — parancsoltam rá erélyesen. — Ha a legkisebb vonatkozást látom, a tábóri csendőrök majd ellátják a bajját!

Intésemre két óriási termetű csendőr lépett be az irodába. Ők eddig odakint várták a fejleményeket.

A „kedves Innocentia” nővéren végzett alapos motozás során kiderült, hogy egyáltalán nem nőies mellén számos cirill írással teleírt papírosszeletet hordott elrejtve. A Przemysl visszafoglalása alkalmával zsákmányolt orosz rejtjelkulcs alapján megfejtettük a jegyzeteket s megállapítottuk, hogy a Mackensen-délihadserég összetételét és mozdulatait apróra feljegyezte s az „apáca” nem volt más, mint az orosz Dimitriew-hadsereg Gerson Wassilij Wassilijevics nevű törzskapitánya.

Harminc óra télen.

Írta: FRANK KÁROLY, őrmester (Sóskút).

— (Mai díjnyertes pályázatunk.) —

A pontos időjelzést 4 óra 47 perccel befejeztük. Más. A meteorológiai intézet jelenti: „Nyugatról növekedő felhőzet, majd megélnkülő szelekkel újabb havazás és további hősüllyedés várható.”

Bajtársam, aki szintén ki volt már jelölve az este 21 órakor induló járőr tagjának, bosszúsan tette le a fejhallgatót.

— Na itt van, újra havazni fog. Délben is jelentették, hogy a Mátrában 70, a Mecsekben 85 cm-es hó fekszik. Már pedig elég volna a havazásból, mert ha így megy, nemsokára leesik minden csapadék s jövőre még harmatnak való sem marad.

Persze járőrtársamat nem az izgatta, hogy ezeken a hegyeken még nagyobb lesz a hó, hanem a közeli kilátásban levő 30 óras őrszolgálatunkat féltette a „behavazástól”.

— Hagyd csak a havat, az úgy sem hallgat az „álj” vezényszóra — vigasztaltam a zsörtöődőt. — Vedd inkább elő a Csendőrségi Lapok karácsonyi számát s böngezd át a januári idényszolgálatokat, annak több hasznát vesszük.

Amikor a vacsora az asztalra került, már majdnem a rendeletek számát is tudta a járőrtársam.

Vacsora után egy kissé még lepihentünk és pontosan 21 órakor őrsparancsnokunknál jelentkeztünk. Az őrsparancsnok úr átadta a szolgálati lapot, jegyzékkönyvecskét és a nyomozókulcsot. Felhívta figyelmünket ő is mindarra, ami fontos a téli szolgálatban s főleg a vadászat ellenőrzését hangsúlyozta. Ezek után puskánkat megtöltöttük, tiszteltünk és elindultunk.

Alig értünk az utcára, a távolból csilingelés hallatszott. Könnyű volt kitalálni, hogy szán közeledik. Bajtársam, aki már a délután haragudott a hóra, most vigyázva lépkedett rajta, mintha csak kímélni akarta volna, hogy a lábai alatt össze ne roppanjon.

Sóskút községben csend honolt már, csak itt-ott egy kutya jelezte ugatásával ébredését. Még egy tekintet a hóval borított laktanyára s nekivágtunk a végtelen hómezőnek. Hideg nem volt nagyon, szél se fújt s így a legjobbakat remélve törtettünk előre. Pár pernyi gyaloglás után utóért bennünket az imént még távolból csilingelő szán. Megálltunk, hogy szemügyre vegyük az ilyen későn s tőlünk 8 km-re eső Etyek község felé törő utast. A szán lassított, majd megállt előttünk.

— Adjon Isten jóestét uraim! — szolt ki belőle nyájasan egy hang.

A köszöntést viszonztuk s közelebb léptünk a szánhoz, hogy megtudjuk az utas kilétét. Meglepetésünkre az említett község főjegyzője volt. Pokrócokba burkolva olyan volt, mint egy fej- és végtagnélküli túlvilági lény. Meg is jegyeztem, hogy főjegyző úr bizonyára az időt riasztgatja, mert alaposan elbújt előle.

— Hát kérem — felelte — jobb elbújni a hideg elől, minthogy az bújjon én belém, mert nem szeretném, ha valamelyik patikus azon gazdagodna meg, amit én fizetek neki. — Igazat adtunk neki.

Kérdésünkre aztán elmondta, hogy hol járt, majd helyet kínált bennünket.

— Köszönjük szépen főjegyző úr, de nem szánkázni küldött az őrsparancsnok úr — előzött meg a válaszbán a járőrtársam.

— No ez igaz — válaszolt nevetve a főjegyző. Isten vezérelje hát Önöket. Remélem, találkozunk holnap. Kézet szorított velünk s intett a kocsisnak, aki már türelmetlenkedett, hogy megfáznak a lovak. A szán elporzott és mi is elindultunk.

Apró pelyhekben esni kezdett a hó s mire az első tereptárgyhoz értünk, olyanok voltunk, mintha be lettünk volna meszelve. Megnéztem az órát: fél 24 óra volt. Ödön-majorba érkeztünk. A székesfehérvári káptalan tulajdonát képezi, de bérlő gazdálkodik rajta.

Legelsősorban is a haragosaink fogadtak bennünket nagy ugatással. Társam, aki jól értette a szelidítést, egyegy darabka kenyérrel elhallgattatta őket. Bezörgöttünk az ispán lakása ablakán és megkérdeztük, nincs-e valami bennünket érdeklő dolog, amire az volt a felelet, hogy csend és rend uralkodik a majorban. (A cselédváltozás ellenőrzését már a múlt szolgálatban elintéztük.)

Benéztünk még a loistállóba, ahol a hetes szokott

tartózkodni. Meg is találtuk, de aludt, mint a tej. Felráztuk és tőle is érdeklődtünk.

— Nincs olyan semmi — felel — csak mán mondok ez a kutya tél, mán annyi hó van, hogy tán sose óvad el.

— Hát bizony sok esett öregem, de majd elintézi a jó öreg nap. — Ezután az úgynevezett értekezés után elbúcsúztunk az öregtől s elindultunk tovább.

Nyomtalan utakon gyúrtuk a havat s mire Etyekre értünk, alaposan kimelegedtünk. Fél három volt.

Megkerestük az éjjeli öröket, érdeklődtünk tőlük is, ők is csendet és rendet jelentettek. Kettőt magunk mellé vettünk és elindultunk a község leporthyázására. Egy pár kutyaugatás, ez volt az egész lárma a faluban. Különös dolgot nem tudtunk meg s így elindultunk a község házára, ahol a pihenő van. Befűtöttünk alaposan, az éjjeli öröknek pedig meghagytuk, hogy ha valami baj lesz, itt leszünk, csak szóljanak.

Beírtam a szolgálati lapba, hogy 1932 I. hó 3-án fél 4 h-től fél 10 h-ig np. Lefeküdtünk és dacára annak, hogy nem voltunk nagyon fáradtak, csakhamar elaludtunk.

Csengetésre ébredtünk fel, mely az udvarban levő elemi iskolából hallatszott. 8 óra volt. A csengetés az iskolai előadás kezdését jelezte. Fél 9 órakerültünk, rendbehoztuk magunkat, megreggeliztünk s a község házába mentünk. Az előszobában a község bírójával találkoztunk, ki éppen egy pár asszonnyal pörölt. Megtudtuk, hogy ezek a nyelvpörgetők egymást becsületében súlyosan megsértették s most a bírót ostromolják, hogy mondjon igazságot felettük. Hogy minket megláttak, mindjárt kibékölttek.

Bementünk a jegyzői irodába, hol az este látott utast már serény munka mellett találtuk. Üdvözlöttük, ki azt viszonzva, helyet kínált bennünket.

Leültünk, mert tudtuk, hogy ilyenkor valami mondanivalója van az öreg úrnak.

— Hát kérem! — kezdte a szót. — Nem tudom, az urak tudják-e már, f. hó 8-án tartja Öfensége József főherceg úr az alcsúti és az etyeki határban levő birtokán a nagy körvadászatot. Én még ma megteszem a szükséges intézkedéseket, hogy zavartalanul folyjon le a vadászat.

A dolog felől még nem tudtunk s így megköszöntük figyelmeztetését. Bevonuláskor megjelentjük, hogy az intézkedések megtehetőek legyenek.

Ezek után mi is érdeklődtünk, hogy nincs-e a községben valami járvány vagy ragályos betegség, vagy valami egyéb panasz s rövid megbeszélés után folytattuk szolgálatunkat.

A községben mindenütt a frissen esett hó eltakarításával foglalkoztak. Gyermekek kis szánokon utánozták a felnőtteket, miközben egymást hólabdával dobálták. Több emberrel szóba ereszkedtünk. Érdeklődtünk ügyes-bajos dolgaik iránt, de semmi különösét nem hallottunk.

A falu végén cigányokkal találkoztunk, kik ebédjükét főzték. Hatalmas, nagy fazék volt a tűz fölé akasztva, marhatüdő főtt benne. Az egész társaság a tűz körül foglalt helyet és melegedett. Megkérdeztük tőlük, hogy kitől kapták a tüdőt, mire a legfüstösebb referált:

— Csókolom á finom kezsit meg á lábát, ezst á Horváth hentes úr ádtá, hávát hánytunk érte, kezsit csókolom.

— Nem úgy loptátok?

— Déhogy loptuk, sáradjon el a kezsem, há loptuk, megmondjá á hentes úr is.

Jól van no, elhittük nekik.

A községet elhagyva, másfélórai gyaloglás után egy erdőrházhoz értünk, ahol csak az asszony volt otthon. A férje kint jár az erdőben, a favágókra ügyel. Innen erdőn keresztül vezetett az utunk. Mély hó mindenütt. Varjak károgtak a fa tetején s midőn észrevettek bennünket, riadtan repültek tova. Itt-ott nyúl ugrott fel, másutt meg őzikék futamodtak meg. Pedig szegények, ha tudták volna, hogy milyen szeretettel nézzük őket, bizonyára nyugodtan ropogtatták volna tovább a részükre kitett szénát.

Minden zord és szomorú. Semmi élet, csak a végtelen hőmező. Ahol szép, színes vadvirágok illatoztak, ahol a madár dalolt s az eget csak itt-ott lehetett látni a lombos, zöldelő fáktól, ott most minden le van vetkőztetve. Nincs pázsit, nem kínál helyet, hogy kipihenjük fáradalmainkat.

Egyik lakatlan tereptárgy a másikat követte. Csupa erdő és sziklával borított dombok váltakoztak egymás után.

Egyszerre lövés dördült el.

A lövés irányában haladtunk, észrevétlenül, nehogy a feltételezett vadász kerekét oldjon. Agrecsegést hallottunk. Megálltunk egy-egy sűrű hóval borított kis fenyő mögött és vártuk a rajtaütés pillanatát. A léptek mind közelebb hallatszottak s kis vártatva a fenyves szélén megjelent egy ember, valami vad volt a vállán, de nem tudtuk kivenni, hogy minemű. Felénk tartott az ismeretlen s midőn kb. 200 méterre volt tőlünk, ráismertünk. Erdőőr volt. Nem tartottuk szükségesnek a további rejtőzést s mi is elindultunk, megnézni a vadászszákmányt. Már messziről köszönt az őr, miközben ledobta a ritka szép rókát. Ragyogó szemekkel mesélte, hogy ezt a rókát a fővadász úr szerette volna puskaösrőre kapni, de soh'sem sikerült neki, míg most neki kedvezett a szerencse. Tizenöt pengő van ígérve, ha valamelyik őr beszállítja a bőrért a fővadász úrhoz. — mondta lelkenedezve.

Érdeklődtünk a vadászok felől, de nem tudott semmit mondani s így folytattuk utunkat.

Közben nagy szél kerekedett s mire lakott helyre kerültünk, majdnem orkánná fajult.

Szembe haladtunk a széllel. Szemünkbe vágta a porhavat, alig láttunk. Megvorsítottuk lépteinket, de a szél velünk tartott, mint a hú kutya.

Már két óra volt, amikor Ginza-majorba értünk. Szép, fenyőkkel borított domboldalon épült főhercegi tanya. A tisztaság és rend mindjárt arra enged következtetni, hogy magasrangú gazdája nem tűr rendtelenséget. Még a cselédség is válogatott táborát képezi e szép katonás rendben épült majornak. Ritkán is van itt baj...

Itt is, mint mindenütt, a hó eltakarításával foglalkoztak. A gazda, aki a munkát irányította, midőn meglátott minket, elibénk jött és megadta a kért felvilágosításokat.

Érdekes jelenség, hogy Öfensége minden pusztáján lehet látni egy-két olyan embert, aki alatta volt katonának és megrokkant. Itt is maga köré gyűjtötte azokat, akik magukat kitüntették, megsebesültek és félig-meddig munkaképtelenné váltak. Mind valami könnyű szolgálatot végez.

Az előbb említett gazda is csak az egyik lábát hozta vissza a harc mezejéről, a másikat otthagya Doberdó fennsíkjain. Jó meleg szobájában rövid pihenőt tartottunk és megebédeltünk. Azután, mivel nem akadt munka, odébb álltunk.

Nagyon rossz utunk volt, mert a bevágásokat teli-hordta a szél hóval s egész térdig besüllyedtünk helyenként. Nagyokat fújva törtettünk előre. Szótlanul haladtunk egymásután s bizony nem volt kedvünk beszélgetni, mint

Ami ragyog, a pillanatnak született, ám a valódi érték nem vesztet el az utókor számára.

GOETHE (Faust.).

nyáron, amikor szinte jól esik az embernek, ha meg-hányja-veti a dolgokat vagy fogós kérdések feladásával bosszantja járőrtársát.

Talán egy szó sem esett volna közöttünk Göbő-járas-pusztáig, ha járőrtársam hagyott nem vágódik s önkéntelenül meg nem szólal. Hogy mit mondott, azt persze nem merem leírni.

Göbőljáras-pusztára 16 órakor érkeztünk. Az intéző-vel beszélgettünk, aki a nagyvadászatról tájékoztatott minket. Szétnéztünk a cselédség között is, de semmi különöset nem észleltünk.

A pusztá elhagyása után egy szép völgyön áthaladva, elértünk egy kis fenyves alá. Sziklás rész volt s itt van az Ő Fensége édesatyja által sajátkezüleg készített kőpad, előtte a Szent Orbán-szoborral. Itt szokott megpihenni, ha erre járt, mert gyönyörű kilátás van minden irányba.

Már sötét volt, amikor a legközelebbi lakott terep-tárgyhoz értünk, itt újból friss erőt gyűjtöttünk s fárad-tan és álmosan 23 órakor Isten segítségével újból haza-érkeztünk. Mindenki aludt.

Az őrsparancsnokhelyettesnél je'entkeztünk, üritet-tünk és a még hátralévő 4 óra pihenőt megérdemelten megkezdtük.

Amerre jártunk, mindenütt csend volt. A madárdal, a zöldelő erdő, virágos mező, legelésző gu'yák és juhnyájak helyén végtelen hómező. Nem örökkévalóság, mert ha jön a kikelet, a szép nyár, újból találkozzunk velük.

MAGYAROSAN, KATONÁSAN.

„Akta-bankett-kisztihand!”

Ezek is olyasféle „kalandor-szók”, mint aminőket leg-utóbb már tollhegyre vettem. Főlölegések, mert van helyettük jó magyar kifejezés, — mégis terjednek, hódítanak. Veszélyesek is, mert rontják a magyar nyelv jó-hangzását, — mégis befogadjuk őket, polgárjogot adunk nekik, sőt a sokat emlegetett (és sokszor helytelenül al-kalmazott) magyar lovagiasságunkkal a végleges letelepe-désüket is elősegítjük.

Pedig, pedig nem jól van ez így! Mert ezek az ide-gen kalandorok lassanként kiszorítják, elavulásra kárhoz-tatják, vagyis megölik a saját szavainkat. És ugyan ki verné ki házából és eresztené szélnek a tulajdon gyerme-két, csakhogy valami kócos idegen fattyút fogadhasson be helyette? Ugy-e, senki. Akkor hát a jó magyar sza-vainkkal se tegyük ezt, mert ezek is élnek: eleven hajtá-sai, édes gyermekei ök az ősmagyar lélek-anyának, aki mindnyájunkat táplál és megtart az idők végeztéig...

Az akta szó latin eredetű, több más nyelv is átvette, úgyhogy szinte nemzetközivé lett. A derék hivatalnok-ember reggel veszi az aktatáskáját, az irodában belemé-lyed az aktákba, s ha egyik-másikat elintézte, vagy ha éppen nem akarja elintézni, akkor ad akta teszi.

Az akta magyarul: irat, ügyirat, iromány, ügydarab. Lehet tehát váogatni! És ad akta se kell tenni az iratot, ügydarabot, hanem: félretenni, mellőzni vagy hát irat-tárba helyezni, már ahogyan az értelem kívánja.

A bankett szó ugyan a mai sanyarú világban mind ritkábban hallik, mégis jó lesz megmondani: hogyan „ban-kettezik” a magyar ember, mert bizony csak eljön újra az ideje ennek is. Ha kissé hivataloskodni akarunk, akkor társas- vagy díszebéd-et vagy vacsorát mondunk a ban-kett helyett. De sokkal jobb a díszlakoma és a legmagyaro-sabb — ha ráillik az alkalomra — a népies áldomás. — Ebben az esetben se lehet tehát kifogás szókinszünk sze-génysége és egyoldalúsága, sőt a magyar díszlakoma vagy áldomás többet jelent három idegen bankett-nél! (Főként, ha valóban magyar étel van rajta.)

Végül csúnya idegen-majmolás, ha a kezét (nem ke-zeit) csókolom kifejezés helyett kisztihand-ot mondunk. Sokan talán azért használják olyan szívesen, mert nem tudják, mit jelent. (Teljes német alakja: ich küsse die Hand, ebből vonták össze kisztihand-ra.) Az sem lehetel-en azonban, hogy egyesek — bár tudják a valódi jelenté-sét — azért használják mégis, mert ez az idegen divatszó nem köte'ezzi őket őszinteségre. Vagyis mondanak valamit, (kisztihand!), de nem ezt gondolják: kezét csókolom, mert az illetőnek a valóságban talán meg se csókolnánk a ke-zét... Igen, hiszen — Uram bocsá' — még férfiak is hasz-nálják ezt a csökevény-üdvözlést egymás között! Nem egy-szer halottam, hogy egyik úr a másiknak, aki tüzet ad neki a rágyujtáshoz, ezt mondta: Kisztihand, köszönöm! Az ilyen szajkó-uracsok szánalmat érdemelnek: nem tud-ják, mit beszélnek. De nekik tán nem is fontos, hogy tudják...

Annál fontosabb azonban nekünk, magyar katonák-nak, akiknek az a hivatásunk, hogy a magyar értékeket és érdekeket a körünk-szakadtáig védjük és megvédjük. Nekünk fontosabb egyetlen kis magyar szó sorsa, mint egy egész idegen nyelv. Irtogassuk tehát elszánt kitartás-sal a főlöleges idegen szavakat, mert ezzel a saját sza-vaink életét erősítjük és mentjük meg a mostoha elpusztu-lástól.

vitéz Rózsás József ny. százados,
a m. kir. Ludovika Akadémia tanára.

CSENDŐR LEKSZIKON.

23. Kérdés. A járőr előtt annak gyanuja merül föl, hogy egy magánlakásban több hajadon rendszeresen férfitöltö-gatókat fogad titkos kéjelgés végett. Minthogy az illető haja-donok a rendőrhatalóságnál kéjnkül bejelentve nincsenek s a magánlakás sincs hatóságilag mint találkahely engedé-lyezve, törvénytörően jár-e el a járőr, ha ebbe a magán-lakásba bemegy, az ottartózkodókat igazoltatja s a hajado-nokat orvosi megvizsgálás végett feljeleníti?

Válasz. A 160.000. B. M. 1926. sz. rendelet értelmében a titkos találkahelyeket, vagyis azokat a helyeket, amelyekkel kapcsolatosan alapos gyanú merül föl, hogy ott az üzletszerű, titkos kéjelgésre alkalmat és helyet adnak, a rendőrhatalóság

köteles szigorú ellenőrzés alatt tartani s a keresetszerű titkos kéjelgést minden megengedhető és törvényes eszközzel megakadályozni. Az ily titkos találkahelyek fenntartója és a keresetszerűen titkos kéjelgést üző nők ellen, ha rendes keresetforrásuk nincs, az 1913. évi XXI. t.-c. alapján a kir. járásbírói hatáskörbe tartozó közveszélyes munkakerülés vétsége miatt kell feljelentést tenni, ha pedig egyébként rendes keresetük van, az idézett belügyminiszteri rendeletbe ütköző kihágás miatt kell őket a közigazgatási hatóságnál feljelenteni. Olyan nő, aki keresetszerű titkos kéjelgéssel alaposan gyanúsítható, a hatóság által orvosilag megvizsgálható és ha nemibetegségben szenved, kórházba vitethető.

A fennálló jogszabályok nem határozzák meg közelebbről, miként történjék a titkos, magánlakásokban fenntartott találkahelyek ellenőrzése, helyesebben üldözése. Ez pedig rendkívül nehéz és bonyolult kérdés. A magánlak sérthetlenségét a törvény a közhatalóságokkal szemben is szigorú védelemben részesíti, nagyon meg kell tehát tartózkodni a csendőrnek is az eljárását, amikor valamely törvényszegés gyanúja miatt váratlanul és a magánlakással rendelkezők akarata ellenére valamely magánlakásba behatol. A fennálló szabályok szerint meg lehet azt tenni *alapos gyanu* esetében. Ez az alapos gyanú mindenesetre bizonyítékok meglétét feltételezi, de mindenesetre feltételezi bizonyos olyan *bizonyítható* tények ismeretét, amelyekből okszerű következtetést lehet vonni a titkos, üzletszerű kéjelgés fennfogyására. A csendőr tehát legyen óvatos az ilyen esetek nyomozásában s legyen nagyon körültekintő, ha nem akarja magát kudarnak és annak kitenni, hogy törvénytelen erőszakoskodás miatt elene panaszt tegyenek. Tudjuk, hogy éppen ezek a kihágások azok, amelyeknek tényálladékát bizonyítani rendkívül nehéz. Nem elég ugyanis azt tudni, hogy valamely magánlakáson titkos kéjelgés történik, hogy a cselekmény hatósági úton üldözhetővé váljék, hanem szükséges az *üzletszerűség* bizonyítása is, vagyis hogy az illető nő a cselekményt rendszeresen, keresetforrásként üzi. Nem elég tehát a kihágás létrejöttéhez az sem, ha valamely nő viszonyt folytat valakivel — egy személlyel — s ettől anyagi támogatást fogad el, ha egyébként titkos kéjlnőnek, vagyis többekkel való kéjelgésből élőknek nem tekinthető.

24. Kérdés. *Vannak esetek, amikor bizonyos bűncselekmények ellökésére nézve csak olyan egyének tanuvallo-mása áll rendelkezésre, akik a gyanúsítottal a Szut. 429. a) pontjában körülírt rokonsági vagy sógorsági viszonyban vannak. Ezek a tanúk mentesek lévén a tanúzás kötelezettsége alól, ki sem kérdezhették, ha a vallomástételét eleve megtagadják. Van-e törvényes mód ilyen esetben az illető tanukat vallomástételre kényszeríteni, ha vallomásuk nélkül a bünvádi eljárás sikertelenségre lenne kárthatva?*

Válasz. Ha a tanúzás köteletsége alól mentes tanu megtagadja a vallomástételt, nincs törvényes mód arra, hogy vallomástételre kényszerítsék. A törvényhozás arra az álláspontra helyezkedett, hogy a közösség kisebb sérelme a bünvádi eljárás meghiúsulása, mint a vérségi kapcsolatokból eredő rokon érzésbe való erőszakos belenyulás. Ösrégi perjogi szabályon alapszik a rokonok mentessége a tanúzás alól, mert különben az erkölcsi törvény ellentétbe kerülne a polgári törvénnyel, a jogi köteletség a természetes köteletséggel. A tapasztalat egyébként arra tanít, hogy közeli rokonok tanuvallo-mása akár terhelő, akár mentő, rendszerint aggályos.

25. Kérdés. *Megtagadható-e a karhatalmi szolgálat a bírósági végrehajtó részére oly esetben, amikor lefoglalt tárgyak elviteléről, elszállításáról van szó?*

Válasz. A Szut. 526—536. pontja szabályozza a karhatalmi szolgálat ellátását. E pontok értelmében a csendőrség nem bocsátkozhatik annak bírálataba, hogy a hivatalos eljárás, amelynek céljára a karhatalmat kéri, törvényes-e, vagy törvénytelen. A Szut. 532. pontja ad bizonyos jogkört a csendőrségi karhatalomparancsnoknak oly esetben, amikor a helyszínen arról győződik meg, hogy a karhatalmat igénybevevő hatósági személy nyilvánvalólag törvénytelen magatartást tanúsít. (Lásd a mai 38. válaszunkat.) Sürgős esetben a bírósági végrehajtók jogosultak közvetlenül karhatalom kiadételét igényelni, tehát az illetékes őrs a karhatalmat haladéktalanul köteles kivezényelni.

Fontos szabály azonban a Szut. 526. pontjában foglalt ama megállapítás, hogy a karhatalmi szolgálat pusztá célja a fegyveres segítségnyújtás a közhatalósági személynek erőszakos támadása vagy ellentállás megakadályozása és legyőzése végett.

Ebből a szabályból következik, hogy a csendőrt nem

lehet valamely hatósági cselekmény önálló teljesítésére igénybevenni. A csendőr tehát nem köteles például lefoglalt tárgyak elvitelében segíteni a veszélyeztetett hatósági foglalás esetén. Sőt a Szut. helyes értelmezése szerint az ilyesmi egyenesen tilos a csendőrnek. A csendőr karhatalmi közreműködésével biztosítja ugyan a hatósági eljárás zavartalan lefolyását és evégből alkalmazódik a hatósági eljárást vezető személy rendelkezéseire vagy kívánalmaihoz, de szó sem lehet arról, hogy a csendőr bármilyen tennivalót végezzen, amely az illető hatósági személy hatáskörébe tartozik. Ha tehát a csendőrtől a bírósági végrehajtó azt kívánja, hogy lefoglalt tárgyak átszállításában vegyen részt, azt azonnal meg kell tagadni, annyival is inkább, mert módjában áll a végrehajtónak ezt másokkal, munkásokkal elvégeztetni. A csendőr feladata — ismételjük — pusztán az, hogy ellenszegülés esetén a hatósági személy részére biztosítsa a kellő védelmet s eljárása sikerét.

26. Kérdés. *A járőr portyázás közben azt észleli, hogy több gyanúsított a kocsmából hazatérőben hangosan élteti a proletárdiktatúrát. Mily bűncselekményről van szó, van-e helye elfogásnak?*

Válasz. A gyanúsítottak cselekménye az 1921. III. t.-c. 5. §-ába ütköző, az állami és társadalmi rend erőszakos felforgatására irányuló izgatás vétségének megállapítására alkalmas. E vétség megállapításához ugyanis olyan kijelentések szükségesek, amelyek egyrészt az állam és társadalom fennálló rendjével szemben a gyűlölet, de legalább is az elégedetlenség felkeltésére alkalmasak, másrészt pedig egyúttal arra is irányulnak, hogy a fennálló rend felforgatásának gondolatát, a felforgató eszmék magvát elhínték mások lelkében, vagyis hogy a lelkeket forradalmasítsák.

E vétség legnagyobb büntetése 3 évi fogház és esetleg pénzbüntetés is. A gyanúsítottak elfoghatók a Szut. 313. B) 8. pontja alapján (de csak, ha állandó tartózkodásuk és rendes foglalkozásuk nincsen), a 11. pont alapján pedig akkor, ha cselekményükkel közbotrányt okoztak.

27. Kérdés. *A községi orvost beteghez hívják. Bár a hívást többször megismétlik, az orvos nem megy el a beteghez s az anélkül, hogy orvosi segítségben részesült volna, meghal. Bűncselekmény gyanújával illethető-e az orvos, ha az orvosi segítség nyújtásának komoly akadályá nem volt?*

Válasz. A Kbt. 93. §-a szerint az az orvos, aki veszedelem esetén az első orvosi segítség nyújtását alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja, pénzbüntetéssel büntendő. Az eljárás közegészségellenes kihágás miatt a kir. járásbírói hatáskörébe tartozik.

28. Kérdés. *Valaki nyílt üzletben órát vásárol. Később kiderül, hogy az óra lopásból ered s az órát a tolvajtól vásárolta. Bünyjelként őrizetbe veheti-e a járőr az órát, tekintve, hogy tulajdonosa jóhiszemű s bűncselekmény gyanúja nem terheli?*

Válasz. Az óra őrizetbevételének akadályá tulajdonképpen nincsen, mert a bünvádi eljárásban bizonyítékul felhasználható lévén, őrizetbe vehető olyan egyén birtokából is, aki a bünvádi eljárásban gyanúsítottként nem szerepel.

Ilyen esetben azonban mindig tartuk szem előtt a méltányosságot s ha a tárgy őrizetbevételére nincs okvetlenül szükség vagy ha a bűncselekmény a bünyjel őrizetbevétele nélkül is bizonyítható, mellőzzük az őrizetbevételt. Az órának megvásárlója teljesen jóhiszemű lévén, jogilag teljes érvényű jogüggyellett jutott hozzá az óra, tőle a sértett nem követelheti vissza. Ha őrizetbe vesszük az órát, arra kényszerítjük az új jogos tulajdonosát, hogy a bünvádi eljárásban mint magánfél érdekeltséget vállaljon, szaladgáljon és költségek, amit ha nem tesz, a bíróság esetleg az eredeti tulajdonosnak, a tolvajlás sértettjének adja vissza az órát.

KI TUDJA?

MARK TWAIN (1835—1910) amerikai író. Polgári nevén Langhorne Sámuelnek hívták. Humoros elbeszélései és meséi még ma is kedvelt olvasmányok. Alacsony sorsból küzdötte fel magát neves íróvá. Fiatalkorában hajósinas, később révkalauz volt a Mississippin. Mark Twain írói álnév, ami a hajósok nyelvén azt jelenti, hogy „két csomót kötni”.

29. Kérdés. A gyanúsított egy üzlethelyiségből távozván, meghallja, hogy távozása után ott róla becsületsértő kijelentéseket tettek. Visszamegy az üzletbe, felelősségre vonja az üzlet tulajdonosát, majd ő maga is becsületsértő kijelentésekkel illeti. Erre az üzlethelyiségből kiutasítják. Nem távozik, ki akarják lökni, de bicskát ránt elő s leszúrással fenyeget mindenkit, aki hozzá mer nyulni. Milyen bűncselekmény gyanuja forog fenn?

Válasz. Minthogy a gyanúsított az idegen üzlethelyiségbe nem hatolt be jogos indok nélkül s a behatolás nem erőszakkal történt, a cselekmény büntethetősége ott kezdődik, amikor őt az üzlethelyiségből kiutasították. Ily szempontból nézve a cselekményt, a Btk. 332. §-ába ütköző magánlaksértés vétségével és a Kbt. 41. §-ába ütköző közcsend ellen való kihágással gyanúsítható. Az eljárás a kir. járásbíróság hatáskörébe tartozik.

30. Kérdés. Marhalevél kényszere alá eső állatoknak marhalevél váltása nélkül való vétele esetében az eladót és vevőt is terheli-e kihágás gyanuja?

Válasz. Az 1888:VII. t.-c. 154. §-a a) pontja értelmében a marhalevél váltása nélkül lebonyolított állatforgalommal kapcsolatosan kihágás gyanuja terheli az eladót is, a vevőt is, sőt azt is, aki ilyen állatokat fuvaroz, ha tudott az állatok ilyen minőségéről.

31. Kérdés. Van-e a dohánytőzsdékre nézve külön megállapított záróra? Mi a helyzet abban az esetben, ha a kincstári dohányárúk árusítása fűszerkereskedéssel kapcsolatos?

Válasz. Pénzügyminiszteri rendelkezés szerint a kizárólagos dohánytőzsdéket a helyi viszonyok szerint reggel 7 óra előtt is ki lehet nyitni és este 8 óra után is nyitva lehet tartani.

Minthogy tehát e rendelkezés szerint csak a kizárólagos dohánytőzsdékre nézve nincs pontos záróra-megállapítás, az oly üzletekre nézve, amelyekben mellékesen kincstári dohányterméket is árusítanak pénzügyi hatósági engedellel, a kivételes rendelkezés nem vonatkozik.

Ezek az üzletek tehát tartoznak alkalmazkodni azokhoz a záróra-rendeletekhez, amelyek üzletük minéműsége szerint általában érvényesek.

32. Kérdés. A községi állatorvos állategészségügyi kihágás miatt feljelent egy mézáróst, mert levágott egy birkát hatósági vizsgálat nélkül, közfogyasztás céljára. A levágott birka húsát hatósági őrizetbe vették és értékesítették. A hatósági eljárást követő napon a mézárós agyonütéssel fenyegette meg az állatorvost, ha a birka árát neki meg nem téríti. Mily bűncselekményt követett el a mézárós?

Válasz. A mézárós cselekménye a Btk. 350. §-ába ütköző zsarolás vétségének kísérlete, a Btk. 65. §-a szerint. A fenyegetés alkalmas lehet a kívánt eredmény, a vagyoni haszon elérésére. Az eredmény függetlenül a fenyegető akaratától, nem következett be, mert a megfenyegetett a fenyegetésre nem hajolva, hatósági védelmet kérve, feljelentéssel élt.

33. Kérdés. Bűncselekményt követ-e el az a gazdasági cseléd, aki gazdájának tudta és engedelmével ismeretlen egyénnek több napon át szállást ad, anélkül, hogy az illetőnek kilitét megállapította volna? Az ismeretlen egyén ugyanis több tolvajlás elkövetése után később megszökött.

Válasz. A gazdasági cseléd eljárása nem bűncselekmény. Szolgáltatásával szemben felelősséggel tartozik ugyan, ha az ilyesmit az neki megtiltotta, de bűnvádi felelősségről csak akkor lehetne szó, ha az illető befogadott egyén szándékait, egyéniségét ismerte volna s ennek tudatában, mint közveszélyes munkakerülőt rejtegette volna. Ez esetben mint bűnpártoló kerülhetne gyanuba, de a kért esetben erről nem lehet szó.

34. Kérdés. A sértett férfi a gyanúsított nővel vadházasságban él, a nő egy napon, összeveszés után a közös lakáson lévő ingóságokból 2000 P értékűt összeszed és megszökik. Mily bűncselekmény gyanuja terheli?

Válasz. A nőt a Btk. 333. §-a 8. pontja szerint minősülő lopás büntetékének gyanuja terheli, még akkor is, ha az elvett ingóságok egy részéhez tulajdonjogot vitat. A háztartás feje a férfi, az ingóságok tehát a férfi birtokában levőknek tekintetnek.

35. Kérdés. A község utcáján felvonul az önkéntes tűzoltóegyesület, miközben a gyanúsított „piszkos, mocskos tesztáletnek” nevezi az egyesület tagjait. Mily bűncselekmény gyanuja forog fenn s ha magánindítvány alapján üldözhető, ki illetékes a magánindítvány előterjesztésére?

Válasz. A gyanúsított cselekménye az 1914:XLI. t.-c. 2. §-ába ütköző, nyilvánosan elkövetett, tehát a 4. § szerint büntetendő becsületsértés vétségének tényelemeit meríti ki. A cselekmény főmagánvád tárgya. A magánindítvány előterjesztésére az egyesület ama szerve (tisztviselője) illetékes, akit az alapszabályok feljogosítanak a hatóságok előtt való képviselőre.

36. Kérdés. A Kbt. 52. §-a értelmében kihágást követ-e el az a vadászatra jogosított, aki vasárnap vadászik?

Válasz. A vadászat üzése sem az ipari, sem a mezőgazdasági munka fogalmi körébe nem vonható s így a Kbt. 52. §-ának egyik lényeges tényeleme, a nyilvánosan végzett munka hiányzik. Arról szintén nem lehet szó, hogy a vadász bármely egyházi szertartást zavarna, hiszen sem utcákon, sem tereken vadászni nem lehet.

37. Kérdés. Valaki a község utcáján a közvilágítás céljára rendelt lámpaosztóra felmászik s a villanykörtét elesárván, önkényesen kioltja, hogy így egy nő jövetelét s távozását a sötétséggel leplezze. Mily büntetendő cselekményt követett el?

Válasz. Az utcák és terek kivilágítása a közlekedés rendjét és biztonságát célzó intézkedés. Mindenki szabadon járhat-kelhet a köztereken és közutakon, de tiszteletben kell tartani ezeket a biztonsági szabályokat. Ha valaki a közutakon közlekedvén, önkényesen kiolt egy utcai lámpát, az utak védelmére szolgáló intézkedéseket szegi meg s nem alkalmazkodik a közlekedés rendészeti szabályaihoz. Ez a magatartás megállapítja a 250.000 B. M. 1929. sz. rendelet 119. §-ába ütköző kihágást, mert a rendelet 2. és 26. §-a sérelmével jár.

38. Kérdés. A járőr nyilvános népgyűlésen karhatalmi szolgálatot teljesít. Azt tapasztalja, hogy a gyűlés hatósági ellenőrzésével megbízott hatósági személy törvénybe ütköző magatartást tanúsít. Mi a tennivalója ily esetben a járőrnek?

Válasz. Ha a járőr karhatalmi szolgálata csak annyiból áll, hogy valamely hivatalos eljárást vezető személynek regyeres segítséget nyújtson s megakadályozza az ellenszegülést és a ahatóság eljárást meghiúsítását, a Szut. 526. és 532. pontja biztos vezérionalat ad magatartására vonatkozólag. Az 532. p. kimondja, hogy a csendőr nem köteles a hatósági személy esetleges törvénytörő magatartását támogatni és védeni. Ilyenkor tehát a járőrvezető felkéri a hatósági személyt, hogy törvénytelen eljárásával hagyjon fel, mert különben a karhatalmi szolgálatot megszünteti. Ha erre a hatósági személy nem hajol, a karhatalmi szolgálatot be kell szüntetni s az őrsparancsnokságnak, valamint a hatósági személy fellettes hatóságának jelentést kell tenni. Ehhez természetesen az szükséges, hogy a törvénytörő magatartás kétségtelenül megállapítható legyen.

Más eset, ha a járőr népgyűlésre van kirendelve karhatalmi segédletként. Itt kétszeresen fontos az a Szut. által hangsúlyozott alapelv, hogy a csendőr a hivatalos eljárás jogos vagy jogtalan voltának elbírálásába rendszerint nem bocsátkozhatik, mert végre is a felelősség a hatósági személyt terheli, ha jogtalan hivatalos eljárásra kér karhatalmat. A népgyűlésen kiszámíthatatlan következményekkel járhatna és botrány törne ki, ha a csendőr bármily alakban is szembeállna a hatóság képviselőjével és törvénytörőnek minősítve eljárását, a karhatalmi szolgálat ellátását megtagadná. Népgyűlésen a közrend és köznyugalom megóvása a fontos elsősorban s ez az érdek a csendőr védelmére van bízva, függetlenül a karhatalmat kérő hatósági személy intézkedéseitől is. Itt tehát a csendőrnek különbséget kell tennie a hatósági személy egyes elszigetelt, a csendőr által esetleg törvénytelennek tartott intézkedése, utasítása, valamint a közrend és köznyugalom megóvásának általános szempontja között. Az utóbbit a csendőrnek mindig szem előtt kell tartania s e tekintetben önálló kötelességét ismernie kell, míg az előbbi esetben a törvénytelen utasítás végrehajtásától eltekinthet. A kérdés az, hogy élesen sőt lehet-e választani a két szempontot, mert ha nem, a csendőr minden tapintatára és éleslátására szükség van, hogy a kellő magatartást eltalálja. Ha a

csendőr jól ismeri a Szut. rendelkezéseit, behatolt a szellemébe, minden bizonnyal megtalálja a helyes utat, amely biztosítja a rendet és nyugalmat, de biztosítja azon alapuló tekintélyét is, hogy semmiféle önkénybe és megdondolatlan törvénysértésbe nem engedí magát belevinni.

Jól meg kell jegyezni különben itt is, hogy a Szut. akkor adja meg a csendőrnek a karhatalom beszüntetésének jogát, ha nyilvánvaló törvénysértésről van szó. A törvénysértő magatartáshoz tehát nem szabad kétségnek férnie a járőr felépése esetén, szemben az intézkedő hatósági személlyel. Már pedig különösen közigazgatási jogi kérdésekben sokszor a törvény szerint is a hatósági személy belátására van bízva az intézkedés, tehát ily esetben már elvileg nem is lehet arról szó, hogy a hatósági személy felettes hatóságán kívül más hatóság felülbírálja a hatósági személy intézkedését, mert ily esetben szó sem lehet nyilvánvaló törvénysértésről, hanem csak más véleményről, amely lehet helyes is, helytelen is, de mindenképpen illetéktelen. Furcsa lenne például, ha csendőrijárőr törvénytelennek (?) tartaná valamely népgyűlés felosztatását a hatóság részéről s megtagadná a karhatalom szolgáltatását. Azt kell mondanunk, hogy az ilyen eljárás a járőr részéről lenne törvénysértés még akkor is, ha a felosztatás a közigazgatási hatóság képviselője olyan kérdésben ad ki utasítást, amelyben tételes törvények ellenkezőleg rendelkeznek a járőr biztos tudomása szerint. Így például a személyes szabadság megsértésére ad ki rendelkezést, minden ténybeli alap nélkül, vagy pl. arra ad felhívást, hogy a járőr puskatussal verje szét a tömeget stb. Ez esetben a járőrnek már joga van a törvényesség kérdését megvizsgálni, egyébként azonban az óvatosság nagyon is helyénvaló.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Lábnym, mint döntő bizonyíték.

Nyomozták: NAGY BENJAMIN alhadnagy, bácsalmási szakasparancsnok, BECZE MÁTÉ tiszthelyettes, bácsmađarasi őrsparancsnok, PÓPITY GYÖRGY tiszthelyettes a jánoshalmi őrsről és a bácsbokodi őrs legénysége. — Támogatta a szegedi nyomozó alosztálytól BADICS LAJOS tiszthelyettes, ZOMBORI ISTVÁN és KEVÉS JÓZSEF törzsrőrmesterekből álló helyszínelő készütségek.

Egy emberölés nyomozását fogom ismertetni, melynél egy helyszíni lábnym terelte a nyomozást helyes irányba és juttatta a tettest a nyomozók kezére.

A bácsbokodi őrs 1931 szeptember 29-én a szegedi nyomozó alosztályparancsnokságnak táviratban jelentette, hogy Vadas Menyhért* bácsborsodi lakost 1931 szeptember 28-án 21—22 óra között az udvarában ismeretlen tettes 3 szúrással megölte.

Az alosztályparancsnokság a helyszínelés megejtésére és a bácsbokodi őrs támogatására Kevés József törzsrőrmes-

ter, fényképészt, Zombori István törzsrőrmestert és engem vezényelt ki.

A helyszíntre 1931 szeptember 30-án 6 órakor érkezünk meg. Megérkezésünkkor Vadas Menyhért hulláját a konyhában lévő ágyon találtuk. Özvegye a kikérdezés során előadta, hogy férje szeptember 28-án Éva nevű leányánál burgonyát szedett, honnan 18 órakor érkezett lakására. Férje ½20, ő pedig ½21 óra tájban feküdt le, férje már aludt. Lefekvés után ő is hamar elaludt. Rövid idő múlva arra ébredt, hogy férje lámpát gyújtott és kiment az udvarra. Az udvarról erős kacsahapogás, majd férjének „emberek, segítség” kiáltása hallatszott be a szobába. Roszszat sejtve az udvarra sietett, hol a ház sarkánál férjét a földön hanyat fekve, holtan találta. Az udvaron nem látott senkit és zörejt sem hallott. Első pillanatban arra gondolt, hogy férjét szívszélhűdés érte, azért a szomszédokból segítséget hívott, férje hulláját a konyhába vitték s mosdatni kezdték. Midőn az ingét levették róla, akkor látták, hogy testen több szúrástól eredő seb van. Ekkor már bűncselekményre gondolt és így a bácsbokodi őrsön jelentést tettek. Az őrs járőrének megérkezése után észlelték, hogy az udvaron lévő deszkaketrekből 2 darab hízott kacsá eltűnt.

A bácsbokodi őrs járőrei szeptember 29-én az első helyszíni szemlét megejtették. A hulla fekvőhelyén kisebb vernyomot, attól 8—10 lépésre a tyúktól előtt szerte szórva sértett sáros és vizes kabátját, papucsait és meggyfabotját fedezték fel. A tyúktól és az udvarról nyíló konyhakertajtót nyitva találták. Találtak azonkívül a kacsaketrecc mellett egy 125 cm hosszúságú, kormos végű, tűzpiszkafát is. A konyhakertben a helyszínelő csendőrök egy érkező és egy távozó irányban haladó, mezítlábtól eredő lábnyomcsapásra bukkantak. A lábnyomokat mosdótálakkal letakarták. A piszkafát Vadasné először sajátjuknak vélte felismerni, majd később, nyomozásközben azt a kijelentést tette, hogy az mégsem az ő tulajdonuk.

A bajai királyi ügyészségtől 1931 szeptember 30-án kiszált bizottság a boncolás során megállapította, hogy a tettes az áldozat bal hasfalán egy 82 mm hosszú metszett és a szív felett két 21 mm hosszú, a szívet is átjáró szűrt sebet ejtett. Mind a három seb, hegyvel és éllel bíró, legalább 13 cm hosszú tárgytól származik. Mindegyik seb halálos volt.

A helyszíntre történt megérkezésünk után a helyszínt tüzetesen átvizsgáltuk, azonban ott, a leirtakon kívül, olyan nyomot vagy elváltozást, mely a bűncselekménnyel állt volna összeköttetésben, nem találtunk, mert a cselekmény éjszakáján nagy eső volt, mely a kemény udvaron levő esetleges nyomokat (vér és dulakodásnyomok) már elmosta. A bácsbokodi őrs által biztosított lábnymok közül több jobb- és ballábtól eredőt gipsszel kiöntöttünk. A helyszíntől a bácsbokodi őrs járőre által körülbelül 150 lépés távolságig felkutatott és megjelölt lábnymok felkutatását tovább folytattuk. Sikerült is azokat Bácsbokod község irányába a helyszíntől egészen 1500 lépés távolságig követni.

KI TUDTA?

ACETILÉN, szintelen gáz, Davy Humphry angol fizikus, a róla elnevezett biztosítólámpa feltalálója, fedezte fel 1826-ban. Előállítására kalcium-karbidból történik, amelyre vizet csepegtetnek. Az így keletkező acetilén fokhagymaszagú gáz, amelyet világításra használnak. Levegővel keverve könnyen robban, nagyobb mennyiségben belehelve mérgező hatású.

* A neveket megváltoztattuk. (A Szerk.)

Ezzel a helyszínen talált adatok felkutatását és összegyűjtését befejeztük és az áldozat előéletét vettük vizsgálat alá. A vizsgálat során megállapítást nyert, hogy az áldozat 68 éves, 5 gyermek atyja, beteges és gyenge szervezetű, büntetlen előéletű, munkaszerető, szorgalmas ember volt. Haragosai nem voltak, 62 éves koráig mint gazdasági béres Bácsborsod határában, három különböző gazdaságban szolgált. Vagyona egy 2000 pengő értékű ház, melyet Éva leányának szándékozott hagyni, ki élelemmel segítette őket.

Ezután az eddig összegyűjtött összes adatokat vettük vizsgálat alá. A cselekmény elkövetési módjából, az áldozat kabátjának, botjának és papucsainak helyéből, a kacsák eltűnéséből és a nyitva talált tyúkolajtóból, a cselekmény lefolyását a következőképpen képzeltük el. A tettes a mező felől a konyhakerten keresztül baromfilopás céljából jött sértett udvarába, hol a két hízott kacsát magához vette. Ezután a ház- és szomszédkerítés sarkába épített deszkaketreben levő 8 darab sovány kacsát akarta ellopni. Mivel azok nagyon lármáztak, tettenéréstől félve, letett erről a szándékáról és a tyúkolhoz ment. Közben sértett felébredt, az udvarra ment, hol tettest tettenérte, midőn a tyúkol ajtaját kinyitotta. Vadas a tolvajjal dulakodni kezdett s mivel azt felismerte, a tolvaj, feljelentéstől való félelmében Vadast agyonszúrta és a két kacsával a kerten keresztül Bácsbokod irányába eltávozott.

Az adatok felkutatása, összegyűjtése, azok rendezése és vizsgálata, eltekintve attól, hogy a lábnyom követése 3 nyomozó csendőrnek 8 órai munkáját vette igénybe, elég könnyű volt. Annál nehezebb volt a tettes személyének kikutatása. Elhalt lakóházát Éva leányának ígérte és annak átírásáról is szó esett a családban. Nem lehetett tehát kizártnak tekinteni, hogy a cselekményt valamelyik hozzátartozó követte el. A két kacsá eltűnése viszont rablás fennforgására látszott mutatni. Tekintve, hogy két kacsáért nem szokás embert ölni, a nyomozást oly irányban is kiterjesztettük, hogy a tettes a kacsákat nem csak azért vitte-e el, hogy rablás látszatát keltse. Hozzá tartozói alibi-jüket mind kétséget kizáróan igazolták, haragosai pedig nem voltak, így a tettest ismeretlen emberek körében kellett keresni. A rokonság kikapcsolódásával a rablási szándék, mint a cselekmény indítóoka már valószínűbbé vált.

Az ismeretlen tettes személyére a lábnyomokból és a hátrahagyott piszkafából némi támpontot nyertünk. Mivel azonban az áldozat neje sem tudta biztosítani, hogy a helyszínen talált piszkafa az övék-e vagy pedig azt a tettes hagyta hátra, így e sősorban azt kellett eldönteni, hogy az honnan származott. Ezért az udvaron, sértett piszkafája után kutattunk. A kutatás során piszkafája hamarosan elő is került az udvaron lévő nádrakás mellől, mire az asszony most már határozottan kijelentette, hogy a helyszínen talált piszkafa nem az ő tulajdona, tehát azt csakis a tettes hagyhatta ott. Mivel nem tudtuk, hogy a kérdéses piszkafa milyen fából készült, indítványomra a község kerésztével megvizsgáltattuk. A községi kertész hamarosan meg is állapította, hogy az fűzfából készült és körülbelül 2—3 éves vágás lehet. Ezután megállapítottuk, hogy Bácsborsod és vidéke határában 1928/29-re menő télen a községi előljárási és Létay Jenő birtokán több bácsborsodi és bácsbokodi lakos vágott részért fűzfát. A piszkafát tüzetesebben megvizsgáltam és a vastagabb, vágott végén egymással párhuzamosan haladó, körülbelül 1—2 milliméterre kiemelkedő részeket találtam. Ezekből arra következtettem, hogy a fűzfabotot csorbaélű fejszével vágták. A 28·2 cm hosszú mezítlábas lábnyom tüzetesebb megvizsgálásából arra következtettünk, hogy a tettes (28·2×6¼=175—180 cm) erőstermetű és feltűnően erős talpizmú egyén lehet. A láb boltozata és a lábujjak közötti talpizom ugyanígy

minden egyes nyomban feltűnően mély volt. Ezenkívül a nagy ujj és a következő lábujj között szembeötlő elhajlás volt látható. Ezek az egyéni sajátosságok reményt nyújtottak, hogy a nyom előidézójét számos hasonló nagylábú ember közül is sikerülni fog kiválasztani. Abból a további adatból, hogy a hűvös idő dacára a tettes mezítláb járt a helyszínen, arra következtettünk, hogy a közeli faluból vagy tanyából való lehet. Bácsborsod község előljárásiától és Létay intézőjétől megtudtuk annak az 50—60 bácsborsodi és bácsbokodi lakosnak nevét, kik az említett időben náluk részért fűzfát vágtak. Ezeket az ügyre vonatkozólag kikérdeztük, lábnyomukat a helyszínen talált lábnyommal összehasonlítottuk és udvaraikban a kérdéses piszkafához hasonló fát kerestünk. A lábnyom méretéhez hasonló lábú egyént az igazoltatott emberek között többet is találtunk, de a feltűnően erős talpizmot és a lábujjak közötti jellemző elhajlást egyiknél sem találtuk fel, de a kérdéses piszkafához hasonló fát sem sikerült találnunk. Ezután Bácsborsod és az attól 3 km-re levő Bácsbokod község közártalmú egyénei között kerestük a tettest, azonban ezen munkánk is eredménytelen maradt.

A nyomozás 4. napján Kocsis Sándor th. őrsparancsnokkal Bácsbokod községben újabb vizsgálat alá vettük eddigi feltevéseinket és az elért eredményt. Újabb feltevéseket állítottunk fel, illetőleg beszéltünk meg. A megbeszélés során olyan egyének után érdeklődtem Kocsis tiszt helyettesétől, akiről feltehető, hogy baromfilopással foglalkoznak. Kocsis tiszt helyettes, aki 1 év óta volt a bácsbokodi őrsön, több ilyen egyént sorolt fel, köztük Sztinovszki József volt kovácsmester, akkor napszámos, bácsbokodi lakost is. Elmondta, hogy Sztinovszki erőstermetű egyén, ki annak dacára, hogy csekély napszámból tartja fenn családját, mégis sokat jár vendéglőbe mulatozni.

Kocsis tiszt helyettesel történt megbeszélés után, Töröcsik József bácsbokodi őrsbeli csendőrrel, két esküdt társaságában Sztinovszki József lakására mentem. A lakást zárva találtuk. Lakótársa előadása szerint Sztinovszki és neje a mezőn tengeriszárat vágott, Mária nevű 12 éves leánya pedig iskolában volt. Mivel a lakótárs előtt nem akartuk elárulni, hogy Sztinovszkit gyanúsítjuk, azért azon ürüggyel, hogy megvárjuk, míg a leány az iskolából hazaérkezik, az udvaron maradtunk. Várakozás közben a favágó helyen levő fát, valamint a szemétdombon levő szemetet megtekintettük, hogy nem találunk-e esetleg a piszkafához hasonló fát vagy a szemétdombon eldobott kacsatollat. Kutatásunk eredményes volt, mert a favágó helyen a tűzpiszkafához hasonló ½ szekérre való fűzfát és galyat találtunk, melyről határozottan meg lehetett állapítani, hogy azt a fát ugyanazzal a fejszével vágták, mellyel a helyszínen talált piszkafát. A kertben levő tengeriföldön pedig két mezítlábas lábtól eredő nyomra bukantunk, melyekről az első pillanatban fel lehetett ismerni, hogy azok a sértett kertjében talált lábnyomokkal teljesen azonosak. A lábnyomokat gipsszel biztosítottuk. Mivel Sztinovszkit sem én, sem járőrtársam nem ismertük, megbízható egyénektől érdeklődtünk utána. Ezek egyike bizalmasan közölte, hogy Sztinovszki a háború alatt emberöléssel volt gyanúsítva. Időközben az iskolából megérkezett Sztinovszki leánya. A leányt a piszkafának előmutatására szólítottam fel, ki elmondotta, hogy azt pár nappal azelőtt, mivel rövid volt, eltűzelték. A leírt gyanúokok alapján a leány, valamint a lakótársa jelenlétében Sztinovszki lakásán házkutatást tartottunk. A házkutatás során a lakószoba ablakában tányéron egy sült kacsacombot, a padláson 2 darab csirkét, egy véres hátizsákot, több ugyancsak véres csalánzsákot és egy zacskóban vizes, véres kacsá- és tyúktollat találtunk.

Erre egy kerékpáros járőr Sztinovszkit és feleségét a bácsbokodi határban őrizetbe vette és a bácsbokodi község-házára kísérte. A község-házán egy kosárba készített homokban Sztinovszki mindkét lábáról lábnyomot vettünk fel. A lábnyomokat a helyszínen talált nyomokkal összehasonlítottuk és már az első tekintetre lehetett látni, hogy azok teljesen azonosak. Ekkor már biztosra vettük, hogy a tettes őrizetünkben van. Megerősítette gyanunkat az is, hogy Sztinovszki az egész idő alatt feltűnően idegesen viselkedett. A lábnyomokat gipsszel kiöntöttük és méreteit a helyszínen talált és gipsszel kiöntött lábnyom méreteivel összehasonlítottuk. Megkérdeztük Sztinovszkit, hogy miért van a talpán olyan erős kiemelkedés a talpizomzatnál. Sztinovszki azt mondta, hogy mint kovácmester, ki mester-ségét mezítláb folytatja, a talpával hajtja a fujtatót, másrészt lóvasalásoknál, a ló patájának kiválásánál erősen megtámaszkodik talpizmaiban, azért azok már gyermekkora óta rendellenesen kifejlődtek nála. A lábnyomok méreteinek egyeztetése után Sztinovszkit az esetre vonatkozólag kikérdeztük, ki remegő és alig hallható hangon 2—3-szor csak annyit mondott, hogy „En nem tettem”. 10 perc gondolkozási időt kért. Kb. 5—6 perc múlva önként jelentkezett és zokogó sírás közben beismerte, hogy a cselekményt ő követte el. A cselekmény elkövetését a következőképpen adta elő: 1931 szeptember 28-án 16—20 óra közötti időben lakásán és vendéglőjében 11 deciliter bort fogyasztott el. A lakására 20 órakor tért haza. Az a gondolata támadt, hogy elmegy Dunai János Bácsborsod tanyai lakoshoz tyúkot lopni és e célból a kamrából egy hátizsákot, a konyhából 1 darab kést és az udvaron a kerítés mellől 1 darab piszkafát magához véve elindult Dunai tanyája felé. A hátizsákot azért vitte magával, hogy a lopott baromfit abba helyezze, a kést, hogy azzal a lopott baromfit megölje, a piszkafával pedig a kutyákkal szemben akart védekezni. Dunai tanyájához már csak 5—600 méterre lehetett, mikor az az elhatározása támadt, hogy mégsem megy oda lopni, mert éber kutyái vannak és félt, hogy tettenérik. Ezért útirányát a földeken keresztül Bácsborsod felé vette, hogy lakására menjen. A község kertjeihez érkezve, egyik kerítésen át a kertbe, azon végig pedig az udvarra jutott. Az udvaron deszkaketrecben két hizott kacsát talált. A kacsákat hátizsákba tette. Ezután az épület és kerítés sarkában levő deszkaketrecben volt kacsákhoz ment, hogy onnan is egy pár kacsát magához vegyen. A kacsák nagyon lármáztak és félt, hogy tetten érik, ezért a tyúkolhoz ment, melynek ajtaját kinyitotta. Az ólból több tyúk repült ki nagy lármával. Visszafordulva, előtte egy ismeretlen egyén állt, ki botjával őt ütlegelni kezdte anélkül, hogy bármit is szólt volna hozzá. Erre menekülni akart, de az ismeretlen egyén őt bal vállon ragadta. Dulakodni kezdtek. A dulakodás során az ismeretlent 5—6 lépésre toltta maga előtt s mivel az őt tovább ütlegelte és nem engedte el, a melle előtt derékszögben behajlított balkezében levő konyhakéssel többször feléje ütött. Az ismeretlen őt elengedve, gyors lépésekkel a ház felé ment, ő pedig a kerten keresztül eltávozott. Midőn a kertajtóból visszanézett, látta, hogy az ismeretlen, ki tőle 10—12 lépésre volt a ház sarkánál, leült. Azt, hogy a piszkafát mikor és hol hagyta el, nem tudja. Tagadta, hogy az ismeretlent felismerte vagy azt meg akarta volna ölni. A helyszíntől körülbelül 500 lépésre levő tengeriföldön a kacsákat megölte. Bácsbokod községbe a földeken keresztül ment. Útközben Tamás István náddal fedett sertésöl padlásán levő tyúkolból egy kakast és egy tyúkot lopott, melyeket a helyszínen szintén megölt. A két rabolt kacsát és a Tamástól lopott baromfit lakására vitte és ott

családjával együtt elfogyasztotta. A kacsák és tyúkok tolát a véres hátizsákkal együtt a padlásra rejtette el. A do-logról családja közül felesége is csak annyit tudott, hogy azok lopásból származnak, azt, hogy Vadas meghalt, csak 29-én tudta meg.

A padlásan talált 2 darab csirke holszerzésére nézve előadta, hogy azok 1931 szeptember 20-án virradóra özv. Olajos Jánosné bácsbokodi lakos záratlan tyúkoljából ellopott 10 darab csirke közül származnak.

Sztinovszki a kérdéses konyhakést, mellyel Vadast megölte, a járőrnek önként átadta és a töredelmes beismerés után csak annyit mondott, hogy „mindennek a lábnyom volt az oka”.

Sztinovszkit a bajai kir. törvényszék az 1931 november 17-én megtartott főtárgyaláson 15 évi fegyházra ítélte.

*

Városokban elkövetett bűncselekményeknél a lábnyomoknak — a talaj alkalmatlansága miatt — csak elvétve jut szerep. Annál gyakoribbak a csendőrség működési területén elkövetett olyan bűncselekmények, melyeknél a lábnyomoknak nagy fontosságuk lehet. Ezt a leírt eset bizonyítja a legjobban, melyben a nyomozó csendőrök a hozzáértéssel kezelt lábnyomokból súlyosan terhelő bizonyítékot produkáltak és ezzel bírták a tagadásban levő tettest beismerésre.

Előfizetőinkhez. Azon előfizetőinknek, akiknek előfizetése f. hó végével lejárt, mai számunkhoz csekklapot mellékelünk. Kérjük az előfizetéseket idejében megújítani, hogy a lap küldésében fennakadás ne legyen. *Előfizetést — elszámolási okokból — csak a folyó év végéig terjedő időre fogadjunk el.*

A Kormányzó Úr Ó Főméltósága és az angol király táviratváltása. A Kormányzó Úr Ó Főméltósága — az „M. II.” búvárnaszád katasztrófája alkalmával részvétét fejezte ki az angol királynak, aki a következő táviratban köszönte meg a részvétet: „A magyar királyság főmagasságú kormányzójának, Budapest. Mélyen meghatóttak az M. II. tengeraltjárón elpusztult sok derék tengerészem elvesztése alkalmából hozzám intézett kedves részvétváltatának rokonszenvérről tanuskodó szavai, György király.”

A székesfehérvári II. kerületi internátus alapjának vagyona. A múlt év december hó végével lezárt pénztári napló és számadási előjegyzések alapján készített vagyonmérleg szerint a székesfehérvári II. kerületi internátus alapjának vagyona 27.673 pengő 13 fillért tett ki. Az 1930. év végével mutatkozott 24.886 pengő 01 fillér vagyonnal szemben a gyarapodás 2787 pengő 12 fillér. Az elmúlt év folyamán az alábból 58 esetben, 16.845 pengő kölcsön lett folyósítva s 17 fő három és ennél több iskolás gyermekkel bíró legénységi állományú csendőregyén, illetve özvegy részesült 50—100 pengő, összesen 1268 pengőt kitevő s vissza nem térítendő családi és tanulmányi segélyben.

A budapesti csendőr altisztai társalgó közgyűlése. A budapesti csendőr altisztai társalgó január 29-én tartotta az évi rendes közgyűlést. A gyűlést *Baréni Ferenc* alezredes, a társalgó elnöke nyitotta meg, ki üdvözölte a megjelenteket. Majd a társalgó titkára a múlt évi számadásokat ismertette és a folyó évre költségeloirányzatot terjesztett elő. — A közgyűlés

több számadási ügy megvitatása után a társalgó részére rádió beszerzését engedélyezte, majd elhatározta, hogy a nyomoronyhító akció céljaira a társalgó pénztárából 100 pengőt utalnak ki. A közelmúltban megtartott rendkívüli közgyűlés alkalmával a társalgó vezetői, részben kinevezés, részben pedig választás útján a következők lettek. Felügyelő bizottság: *Vlaszaty Béla* ezredes elnök, *Gunda Gyula* g. százados és *Wéber Sándor* alhadnagy. A társalgó elnöke: *Barényi Ferenc* alezredes, alelnök: *Csepri Kálmán* alhadnagy, másodelnök: *Varga György* tiszthelyettes, titkár: *Hegedűs Péter* g. tiszthelyettes; a művelődési bizottság elnöke: *Mádi György* tiszthelyettes, a társadalmi bizottság elnöke: *Forheimesz Károly* tiszthelyettes, a kezelőbizottság elnöke *Szénás József* g. tiszthelyettes. A társalgó könyvtárosa a folyó évben — a művelődési bizottság tagjai közül választott — *Szabó Géza* tiszthelyettes.

A Vilmos bakák emléknappja. Az *I. Vilmos* német császár és porosz király nevét viselt volt császári és királyi kassai 34. gyalogezredben szolgált tisztek és legénység az ezred mintegy 5000 hős halottja lelki üdvéért Budapesten a Ferenczrendiek templomában gyászmisést mondott. A misén megjelent báró *Arz Artur* nyugállományú vezérezeredes, a Monarchia volt vezérkari főnöke. Az istentisztelet után díszközgyűlést tartottak a Tiszti Kaszinó tanácstermében. A választmány beszámolt az elmúlt év bajtársi eseményeiről, amelyek között legkiemelkedőbb annak a hatalmas emlékműnek a felállítása és lelenlezési ünnepélye, amelyet a volt tisztikar és legénység áldozatkészségéből Abauj és Borsod vármegyék közös határán állítottak fel.

Budapest volt háziezredének hős emlékműve. Budapest volt háziezrede, a cs. kir. 32. gyalogezred elhatározta, hogy még ebben az évben szoborművet állít Budapesten a közel kétévszázados ezred dicsőséges emlékének megörökítésére. A szoborbizottság már ki is írta a nyilvános pályázatot, amely szerint a szobrot Budapesten, a Baross-utca és a József-körút keresztezésénél levő térségen állítják fel.

Érdekes hős emlék. Az angliai Preston nevű falu temetőjében a világháborúban hős halált haltak emlékére kápolnát emeltek. A kápolna oltárán a falu katolikus földesurának — aki szintén hős halált halt — kettőtört kardja a kereszt, míg az oltár gvertartatóját a hős halottak lövességi kardjainak markolatából és hüvelyéből készítették.

Dicséreték. A budapesti I. kerület parancsnoka dícsérő okirattal látta el: Batár Antal tiszthelyestest, mert Soroksár község kárára 7600 pengő kárértékben elkövetett csalás és silkkasztás tettesét, a bűnös úton megszerzett pénzéből még nála volt 6300 pengővel együtt, járőrvetetői minőségben igen szakszerűen és 102 órán át megszakítás nélkül fáradhatatlanul teljesített nyomozás során elfogta, továbbá, mert az utóbbi időben, mint a kerületi parancsnokság segéd-tisztségéhez beosztott irodai segédmunkás teendőit lelkiismeretes ügybuzgalommal végzi.

Kürtjelek a fegyverhasználat előtt. A freiwaldai súlyos fegyverhasználat kivizsgálásakor számos tüntetést azt adta elő, hogy a szétoszlásra való felhívást nem hallotta. A cseh belügyminisztérium most a csendőrségnél külön kürtjeleket akar rendszeresíteni, melyeket tüntetéseknél a fegyverhasználat előtt, mint utolsó figyelmeztetést kell alkalmazni. Ebből a célból a csendőröket különleges tábori kürtökkel akarják ellátni, melyet minden csendőr könnyen megfújhat.

A csendőrség szakkönyvtárának új könyvei. A szombathelyi csendőrségi szakkönyvtár újabb a következő műveket szerezte meg: *I. csoportba: Dr. Angyal Pál: Okirathamisítás. Bélyeghamisítás. Védjegybitorlás. Csárd és vétkes bukás. Dr. Angyal Pál: Személyes szabadság megsértése. A titok büntetőjogi védelme. Magánlaksértés. Dr. Hans Schneickert: Der Beweis durch Fingerabdrucke. Dr. Élthes Gyula: A rendőri büntetőeljárás és elvi jelentőségű határozatok. Kun Ödön: Bevezetés a jogtudományba. Dr. H. Arthoff: Lerbuch der Kriminalpolizei. Schneickert—Geissel: Einbruch und Diebstahl und ihre Verhütung. Faba János: A magyar hajózás, vízjogi és folvamrendészeti jogszabályok gyűjteménye. Dr. L. Lewin: Die Fruchtatreibung durch Gifte und anders Mittel. Dr. Csiki Kálmán: Magyar alkotmánytan a polgári jogok és köteleességek rövid ismertetése. Igénylés a Nyut. szerint.*

Jóteknység közgazdálkodás. A pétervásári örs közgazdálkodásának a tagjai elhatározták, hogy ebben az évben minden hónap első vasárnapján hét szegény gyermeknek ebédet adnak, január és február említett napjain a kis vendégek már jól is laktak a csendőrszta mellett. A példa szép és követésre érdemes.

Új készülék a filtrált ultraviolet sugarakkal való vizsgálatokhoz. A filtrált ultraviolet sugarak felhasználása nagy szolgáltatásokat tett a tudományos vizsgálatoknak s így az erre szolgáló készülékek már régóta nélkülözhetetlen eszközevé váltak minden jól felszerelt bűnügyi laboratóriumnak is. Az összes eddig konstruált ilyen készülékeknek mestereség világító testeket használtak fel fényforrás gyanánt. Így például a fluoreszcencia analízis céljaira a higany kvarclámpa szolgált. Ezeknek a készülékeknek több hátrányuk van: beszerzésük tetemes költséget jelent, ezenkívül csak olyan helyen lehet alkalmazni őket, ahol villanyvilágítás áll rendelkezésre. Végül meglehetősen nagy terjedelmű és törekenységük miatt szállításuk s így helyszíni vizsgálatoknál való felhasználásuk nehézségekre ütközik.

Alexander Callo fiatal berlini mérnök a közelmúltban igen értékes találmánnyal lepte meg a tudományos világot. Hosszú éveken keresztül folytatott kísérletek eredményeként megállapította, hogy a napfény hosszú hullámú ultraviolet sugarakat tartalmaz, melyeket megfelelő szűrők alkalmazása mellett az ultraviolet fényben történő vizsgálat céljaira fel lehet használni. Sikerült is megfelelő szűrőt konstruálni, mely készülékének leglényegesebb alkatrészét képezi. A készülék, melyet „*Callophane*”-nek nevezett el, csukott állapotban 21×16×2,5 cm. méretű, úgyhogy irattáskában is könnyen elfér. Független a villanyvezetékől, mert napfény mellett lehet a vizsgálatokat teljesíteni. Laboratóriumokban fényforrásként 100—150 voltos villanykörtét is fel lehet használni. A kvarclámpával szemben a harmadik előnye is megvan, olcsó. Beszerzési ára mindössze 30 márka. A *Callophane* kitiño vizsgálatokat tehet bankjegy, bélyeg, okmány, csekk, íráshamisítások stb. vizsgálatainál. A készüléket a nyomozó osztályparancsnokság is beszerezte a csendőrségi bűnügyi laboratórium és a budapesti nyomozó alosztály helyszínelő gépkocsija számára.

A porosz közbiztonsági szervek 1931. évi veszteségei. Jellemző a németországi közbiztonsági viszonyokra — melyeket a folyton dúló politikai harcok és a rossz gazdasági viszonyok miatt emelkedett bűnözés veszélyeztet a legnagyobb mértékben — a porosz német rendőrség 1931. évi veszteségjelzője. 1931. évben szolgálatban 15 tiszt és őrmester vesztette életét és szűrt sebek által súlyosan 780 tisztviselő könnyen sérült meg. A porosz csendőrség vesztesége 1931. évben 3 halott és 80 sebesült. 1919. év óta a csendőrség halottakban 157 főt vesztett és 1099 sebesültje volt.

Emelkedett a büntetőügyek száma. A királyi büntető-törvényszék mostanában tartotta meg szokásos évi teljes ülését dr. *Törek Gyéza*, a büntetőtörvényszék elnökének vezetésével. Az elnök megnyitó beszédében a törvényszék ügyforgalmával és a bírói tevékenységgel foglalkozva, megállapította, hogy a bűnügyi vizsgálatok száma erősen csökkent és jelentős mértékben apadt a vádtanács ügyforgalma is. Ez utóbbi körülménnyel azonban az is együtt jár, hogy a vádtanács rostálása hiányozván, a főtárgyalás, tehát az elsőbírói tevékenység hátrányt szenvedett és megnehezedett. Annál dícséretelmőbb — állapítja meg az elnök —, hogy a főtárgyalásokat ellátó bírák mégis elég jó eredményt tudtak elérni. A továbbiak során azt fejtegette *Törek* elnök, hogy az elsőfokú törvényszéki ügyek száma általánosságban emelkedett, csupán a fiatalbírók bírósága elé tartozó ügyek száma csökkent. Az egyesbírák elé tartozó bűnügyek száma is szaporodott és minthogy ezirányban is további szaporulattal kell számolni, kívánatos volna a gyorsított eljárás szabályai alá tartozó egyszerűbb ügyeknek büntetőjárásbírósi hatáskörbe való áttolása. *Törek* elnök ezután elismeréssel emlékeztet meg arról, hogy úgy a tanácsok, mint az egyesbírák több ügyet fejeztek be 1931-ben, mint az előző esztendőben, noha létszámemelés nem volt.

Felhívás! A Székely Hadosztály Egyesület pontosan össze akarja írni azokat a csendőröket és volt csendőröket, akik a Székely Hadosztályban szolgáltak, annak harcaiban elesettek avagy a hadosztály működésével kapcsolatos események következtében életüket veszítették. Szerkesztőségünk szívesen vállalta az erre vonatkozó adatok összegyűjtését és az egyesülethez juttatását. Felkérjük ezért a bajtársainkat, szíveskedjenek velünk minden olyan csendőr vagy volt csendőr alábbi adatait közölni, akiről tudják, hogy annakidején a Székely Hadosztályban szolgált, abban elesett vagy másként életét vesztette. Az adatokat így kérjük bejelenteni: Név, rendfokozat (mai és az, amelyet a Székely Hadosztályban viselt), jelenlegi pontos címe, születési és illetőségi adatok, mettől meddig, milyen alakulatnál és ml-

lyen beosztásban szolgált a Székely Hadosztályban; mikor, hol és milyen körülmények között esett el vagy halt meg, hol van eltemetve, van-e sírköve s ha igen, mi a felirata? Nem baj, ha hiányos adatokat kapunk is, mert utánajárunk és kiegészítjük.

Elöléptek: A budapesti I. kerületben törzsőrmesterré: Domokos Pál őrmester; a pécsi IV. kerületben törzsőrmesterré: Halmos Gyula és Pintér János III. őrmesterek; a szegedi V. kerületben törzsőrmesterré: Gyepes Mihály és Matuz Kálmán őrmesterek; őrmesterré: Kiss Ferenc, Szekeres Lajos és Takács Károly II. csendőrök.

Őrsparancsnokká kinevezettek: A debreceni VI. kerületben: Kun István, Lázár Manó, Szilágyi László, Kardos András, Szabó Károly I., Gulyás Albert és Sándor József tiszthelyettesek.

Házasságot kötöttek: A szegedi V. kerületben: Marusák József törzsőrmester Némedi Ilonával Szegeden; a miskolci VII. kerületben: Szeirankó István tiszthelyettes Szalóczy Máriával Szin községben.

Középiskolai vizsgákra előkészítő tanfolyam. Dr. Stimácz Dömjén, aki a pécsi 4. honvéd vegyesdandárparancsnokság polgári iskolai előkészítőtanfolyamain egy évig, mint előadó és két évig, mint tanfolyamvezető működött, Pécsen, Szigeti országút 11. szám alatt, előkészítő-tanfolyamot nyitott a honvédség, vámország, folyamország és csendőrség részére. Nevezett mindennemű középiskolai vizsgára előkészít, vidékieket is levelezés útján. Bővebb felvilágosítást az érdeklődők fenti címre írjanak.

Igényjogosult bajtársaink figyelmébe. Szombathy Kálmán, a Honvédelmi Hírek felelős szerkesztője összefoglalta a tudnivalókat, amelyeket igényjogosult bajtársainknak az úgynevezett altiszti törvénnyel (1931. évi III. t.-c.) kapcsolatban tudniok kell. A füzet részletes és pontos útmutatást nyújt az igényjogosultsági törvény tartalmáról, az igényjogosultsági igazolvány elnyerésének feltételeiről és módozatáról, az elnyerhető polgári állásokról, a pályázati kérvényekről, ki nevezésről, a szolgálati idő beszámításáról, egyszóval minden kérdéssel, amely e téren felmerülhet. A füzetet szerkesztőségünkben is meg lehet rendelni, ára: 40 fillér. Az összeget — amelyben a postaköltség is benne van — levélbélyegben is be lehet küldeni.

Dr. Dortsák Lajos ny. őrnagy-hadbíró honvéd-védő irodáját a Lövház-utca 32. sz. alól Budapest, II., Szász Károly-utca 5., I. emelet 7. sz. alá helyezte át (Margit-körút mellék-utcája, a honvédtörvényszék épületének közelében).

Fotografálók!

MEGJELENT AZ ÚJ ÁRJEJYZÉK!

Kérje ingyen és bérmentve

HATSCHEK ÉS FARKAS, IV., Károly király-út 28. — VI., Andrassy-út 31.

Csendőrségi Közlöny 3. szám. *Személyes ügyek.* Kormányzói elhatározások. A Kormányzó Úr Ö Főméltósága magas elhatározásával adományozni méltóztatott: Molnár Károly nyugállományú csendőr gazdasági századosnak a csendőr gazdasági őrnagyi rendfokozat címét; Portik János szegedi V. kerületbeli csendőrnek egy ember életének a biztos vízbefulladásól, saját élete kockázatásával történt megmentéséért a „Bátorsági Érmét”. — *Miniszeri rendeletek.* Adományoztatott: a II. osztályú tiszti szolgálati jel: Dr. Preszly Lóránd alezredesnek; a III. osztályú tiszti szolgálati jel: Bodrogai András századosnak. A belügyminiszter megdicsérte: a budapesti I. kerület állományában: Szabó Bódog és Benke János tiszthelyettes; a székesfehérvári II. kerület állományában: Poschner Ferenc alhadnagyot és Tóth Kálmán tiszthelyettes; a pécsi IV. kerület állományában: Nagy Károly I. és Buncsi József alhadnagyokat, továbbá Miklósi György tiszthelyettes; a szegedi V. kerület állományában: Ligeti Alajos és Csulak Lajos alhadnagyokat, valamint Kacsán András tiszthelyettes; a debreceni VI. kerület állományában: Füredi László alhadnagyot; a miskolci VII. kerület állományában Karczag Károly alhadnagyot és vitéz Dávid András tiszthelyettes, hosszú csendőrségi szolgálati idejük alatt a közbiztonsági szolgálat teljesítése, valamint alárendeltjeik vezetése, nevelése és fegyelmezése körül kifejtett igen eredményes teljesítményekért; továbbá: a budapesti I. kerület állományában Kovács János törzsőrmestert; a székesfehérvári II. kerület állományában: Varga Ferenc V. gazdasági tiszthelyettes és a belügyminisztérium VI.-b. osztálya állományában Sós Mátyás gazdasági tiszthelyettes, irodai segédmunkáisi minőségben hosszabb időn át példás szorgalommal és odaadással teljesített igen eredményes tevékenységükért; végül Doba Mihály budapesti I. kerületbeli alhadnagyot és Stuller András debreceni VI. kerületbeli tiszthelyettes, különleges nyomozó szolgálatban nehéz körülmények között kiváló szaktudással és leleménnyel teljesített eredményes és hasznos szolgálataikért. — Végleges nyugállományba helyezettek: Csorba Imre és Ritlop Miklós szombathelyi III. kerületbeli alhadnagyok. — Ideiglenes nyugállományba helyezettek: Erhardt János budapesti I., Ember József és Kurucz István szombathelyi III., Zsitik Ferenc székesfehérvári II., Szivós László miskolci VII. kerületbeli tiszthelyettesek. — Ideiglenes nyugállományban meghagyottak: Takács Ferenc és Lits Ferenc székesfehérvári II. és Kertész Miklós I. debreceni VI. kerületbeli ideiglenesen nyugdíjazott tiszthelyettesek. — A belügyminiszter Illios Ferenc próbacsendőr családát nevével „Illés”-re, Markotics Ferenc törzsőrmester családát nevével „Madarász”-ra, Matyej Gábor törzsőrmester családát nevével „Madaras”-ra, Oláh Sándor csendőr családát nevével „Székely”-re, Tkalcevic Ferenc János törzsőrmester családát nevével „Szabados”-ra, Szima Miklós tiszthelyettes családát nevével „Szege”-re, Töröcsik István Dávid csendőr nevével „Török”-re, Silye Zsigmond őrmester családát nevével „Szabados”-ra, Jugovics Pál őrmester családát nevével „Jegenyész”-re. Adler Illés törzsőrmester családát nevével „Adorján”-ra, Schöffner Antal tiszthelyettes és gyermekének családát nevével „Sólyom”-ra, Bogoly János őrmester családát nevével „Bagoly”-ra, Meier János őrmester családát nevével „Róza” névre, Gacsai Vince őrmester családát nevével „Galambos”-ra, Véber János csendőr családát nevével „Agoston”-ra, Szulesik János próbacsendőr családát nevével „Székely”-re és Bukor László törzsőrmester családát nevével „Bokor”-ra változtatta át. — Szabályrendeletek: A „Sarló és Kalapács könyvtára”-ban Moszkvában megjelenő sorozatos füzetek terjesztésének eltiltása.

Közgazdálkodások figyelmébe! Makói dughagymát kisebb és nagyobb mennyiségben mindenkor napi áron megbízhatóan szállít Vass Imre ny. csendőrtörzsőrmester hagymatermelő, Makó, Jókai-u. 41. szám.

Csendőrség és honvédség

számára szükséges

könyvek és térképek

kaphatók

GRILL -féle könyvkereskedésben,
BUDAPEST, V. KERÜLET, DOROTTYA-UTCA 2.

Olvassa el, mielőtt ír nekünk!

Közleményt nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk. — A megjelent közleményeket tiszteletdíjban részesítjük, de tulajdonjogunkat fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnyomatni. — Kéziratot csak akkor küldünk vissza, ha a szerző megeímezett és válasz-bélyeggel ellátott borítékot mellékel. — A közleményeket kérjük a papírnak csak egyik oldalára, félhasábosan, írógéppel vagy jól olvasható kézirással írni; olvashatatlan kézirattal nem foglalkozunk. — Tizenöt gép- vagy kézirásos hasábnál hosszabb kéziratot csak előzetes megegyezés után fogadunk el. — A cikkeket mi korrigáljuk, korrektúralevonatot csak kivételes esetekben adunk. — Szerzőink különnyomataikat közvetlenül a Stádium-nyomda igazgatóságától (Budapest, VI. Rózsa-utca 111.) sziveskedjenek megrendelni, amely azt velünk kötött szerződésének árszabása szerint köteles elkészíteni. — Szerkesztői üzenetben mindenkinek válaszolunk, de a kérdező teljes nevét, rendfokozatát és állomáshelyét tüntesse fel. — Névtelen levélre nem válaszolunk. — Kéziratok sorsáról csak szerkesztői üzenetben adunk választ. — Aki levelet ír, vagy közleményt küld be nekünk, kísérelje figyelemmel a szerkesztői üzeneteket. — Levelet nem írunk, bélyegyet tehát felesleges beküldeni. — Jelgépű legcélszerűbb kisebb helység nevét vagy útjegyű számot választani. Annak, aki jelgét nem jelöl meg, nevének kezdőbetűi és állomáshelye alatt válaszolunk. — Közérdekű kérdésekre a „Csendőr Lekszikon” rovatban adunk választ. — Előfizetni csak legalább félévre lehet. — Előfize-

tést csak a csendőrség, honvédség és az állami rendőrség, továbbá a bíróságok, igazságügyi és közigazgatási hatóságok tényleges vagy nyugállományú tagjaitól fogadunk el, mástól nem. — Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Csendőrségi Lapok 25.342. számú postatakarékpénztári csekk számlájára befizetni. — A szerkesztők a szerkesztőségben ünnepnapok kivételével 15–18 óráig találhatók. Szolgálati beosztási helyeiken a lap ügyeivel nem foglalkoznak. — A lap részére szánt közleményeket, leveleket stb. nem a szerkesztők nevére, hanem a szerkesztőségnek kell címezni, így: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest, I., Bösztörményi-út 21. szám.”

Átkutatás. I. Igaz, hogy a Szut. 287. pontjának a 3. bekezdése értelmében a járőrvezető határozza meg, hogy a kispihenőt mikor, hol s milyen részletekben tartja meg a járőr; ezt azonban nem lehet úgy magyarázni, hogy a kispihenőt a szolgálat végén, a laktanyában is meg lehet tartani. Ezt a Szut. (288. pont) csak a nagypihenőre engedi meg, azt is csak kivételesen. A pihenőknek nem az a rendeltetése, hogy a csendőr a szolgálat tartamával arányban álló szabadidőhöz jusson, amit aztán tetszése szerint vesz igénybe akár szolgálat közben, akár pedig a szolgálat végén, hanem az, hogy a csendőr ne egyhuzamban végezze szolgálatát, hanem megfelelő megszakításokkal, máskülönben túleröltetné magát s ez nemcsak az egészségének, hanem a szolgálatnak is hátrányára volna. A pihenőre szánt idő összegyűjtögetése és a bevonulás után felhasználása tehát tilos, de helytelen némely csendőrnek az a szokása is, hogy a kispihenőre szánt időt nem osztják el a szolgálat tartamával és fáradságaival arányban, hanem összegyűjtik és nagypihenő módjára, egyhuzamban veszik igénybe. Megfelelően beosztott rövidebb pihenők sokkal hasznosabbak, mintha azokat egybegyűjtve használja fel a járőr; a huzamosabb pihenésre különben is ott a nagypihenő. Mindezeket felül pedig már azért sem lehet célja és értelme a pihenők szolgálat végére tartogatásának, mert a bevonuló járőrök a Szut. 289. pontjának 2. bekezdése értelmében legtöbbször amúgy is kapnak tisztogatásra, átöltözésre, étkezésre megfelelő szabad időt. — 2. Az első közlekedési tanfolyam Budapesten 1928 november 5-től 1929 április 28-ig, a második pedig Székesfehérvárt 1930 április 5-től június 28-ig tartott. Az elsőben huszan, a másodikban tizenkilencen végeztek, de nem teljesítettek valamennyien közlekedési szolgálatot. Ha ezekből az adatokból esetleg arra akarnak következtetni, hogy a jövőben hány fővel s mennyi ideig tartó tanfolyamok lesznek, tekintetben az elmúlt tanfolyamokat nem vehetjük alapul, mert a későbbi tanfolyamok helye, tartama, létszáma a mindenkori költségvetési viszonyoktól és a létszámigényektől fog függeni.

Algir. Még nincs döntés. A híresztelések nem igazak.

Mária-Makk. A Szut.-nak az elfogott katonákról teendő jelentésre vonatkozó része valóban nem világos, lehet, hogy a szöveg revíziója alkalmával az 508. pontban foglalt rendelkezést pontosabban körül fogják írni. A mi véleményünk az,

A csendőrség legrégebb, legmegbízhatóbb és legolcsóbb bevásárlási helye

Kedvező fizetési feltételek!

TRIBON

**RUHÁZATI RT.
BUDAPEST,
VIII. KER., ÜLLŐI-ÚT 14.
TELEFON: J. 392-85 ÉS J. 312-97.**

Egyenruhaszövetek, bélésárúk, női és férfi fehérneműek, selyem-, kötött- és szövöttárúk, kesztyű, harisnya, paplan.

Külön cipőosztály!
Előleg nincs!

AZ ÖSSZES ELŐÍRÁS SZERINTI EGYENRUHASZÖVETEK

Társasági zubbony- és dolmány-szövetek, úgyszintén mindenfajta polgári ruhaszövetek. Csendőrtisztek és altisztek részére kedvezményes fizetési feltételek mellett kaphatók a

KRASZNER LAJOS CÉGNÉL
BUDAPEST, V. KERÜLET, DEÁK FERENC-TÉR 2. SZ.

amit a múlt számban „Pomáz” jeliségű üzenetünk 2. pontja alatt üzentünk, hogy t. i. a Szut. 508. pontja csak a körözés folytán elfogott katonai egyénekre (szőkevényekre stb.) vonatkozik, míg a saját kezdeményezésből elfogott katonákról éppen úgy tényvázlatot kell szerkeszteni, mint a polgári egyénekről, ami abból következik, hogy a 465. pont 1. sorában csak „egyénekről” van szó, nem pedig polgári egyének-ről. A dolog érdeme szempontjából különben a kérdés meglehetősen lényegtelen: készíthetnek jelentést vagy tényvázlatot is, a katonai parancsnokság mind a kettőt elfogadja, a fontos, hogy jó legyen. A Szolg. Szab. I. r. 639. pontjának a rendelkezése, hogy t. i. katonai egyénről csak előjáró és fegyelmi fenytő hatalommal ellátott parancsnok szerkeszthet tényvázlatot, a mi kérdésünkkel nincsen összefüggésben, mert a Szolg. Szab. a katonai belső szolgálat rendjét és követelményeit tartja szem előtt, a Szut pedig az előjáró hatóságok és a közbiztonság szükségletét. Nálunk a Szolg. Szab. 639. pontja csak a csendőregyének személyét illetően nyer alkalmazást. 2. Lekszikon-rovatunkban fogunk válaszolni.

P. F. Gy. rfőtan. Köszönjük a kedves és kitüntető elismerést.

Kőrös. 1., 2. Valamilyen más névnek elkörososult alakja az öné s nem lehet tudni az eredetét. Ebben a formájában semmiesetre sem magyaros. Helyesen teszi, ha a levelében említett nevet kéri helyette, az magyaros is, szép is. — 3. A múlt évi csendőrségi zsebkönyv 311. oldalán találja meg a vezénylési pótdíjakat. Törzsermester vezénylési pótdíja 1.20 P, tekinthet nélkül arra, hogy az I. vagy a II. fizetési csoportba sorol. Az 1.40 P az alhadnagyokat és a tiszthelyetteseket illeti meg. — 4. Ha a holttanulmányítás nem történt meg, akkor a községi előjáróságokkal igazoltassa, amit írt. Ha az özvegy él, őt illeti a háborús emlékérem, egyébként a legidősebb fiút. Ha ezek szerint ön volna az illetékes, örskihallgatáson jelentse.

Tavaszi. Múlt évi 10. számunk 269. oldalán a 49. lekszikon-válaszban megtalálja a felvilágosítást.

K. M. örm., Ludány. Az ujjas vállgallér helyét a Szut. 146. pontja külön nem írja elő. A régi szabályozásból megmaradt gyakorlat szerint az ujjas vállgallért a balról számított harmadik fogra kell akasztani, béléssel befelé fordítva s éppen úgy összefogva, mint a köpenyt, az összefogása azonban nem köpenyszíjjal, hanem a hordszalagokkal történik úgy, hogy azokat keresztben hátravisszük s ott begomboljuk.

Balaton. 1. A 167.521/VI. b. 1925. sz. B. M. rendelet értelmében a polgári iskolai vizsgadíjak egy részét az érdekelt csendőröknek a kinstár megtéríti. Ez mind a négy osztályból tett vizsgára külön-külön vonatkozik, kérheti tehát mind a négy éven át. — 2. Nem magyar hangzású, változtassa meg.

Lefokozás. 1. A Szut. 28. pont 5. alpontja az olyan esetekre vonatkozik, amikor valakinek a jogerős bírói elítélte már csak a csendőrséghez való felvétel, illetve a csendőrségnél való előléptetés után jutott az előjáró parancsnokságok tudomására. Előfordult pl. olyan eset, hogy a csendőrséghez felvették X.-et és később, amikor az illető már örmester volt, kiderült róla, hogy még legénykorában verekedés során súlyos testi sértést követett el s ezért jogerősen el is ítélték. Ezt az elítélteást s annak körülményeit azonban az illető előjárói nem tekintették olyanoknak, hogy az illető rendfokozatában s így a testületben továbbra is megtartható ne lett volna, vagyis az eltávolítástól eltekintettek. Előfordult azonban olyan eset is, amikor a később tudomásul szerzett jogerős elítélteást, valamint annak mellékkörülményei olyanok voltak, hogy az illetőt nem lehetett meghagyni a rendfokozatában, hanem el kellett távolítani. Eppen így előfordulhat, hogy valakit katonakorában ítélték el jogerősen s amikor a csendőrséghez jelentkezett, ez az ítélet felderítetlenül maradt, később azonban rájönnek. Hibák a körütekintéssel végzett próbacsendőrfelvételknél is előfordulhatnak; az ilyen hibák helyrehozására ad ez a pont lehetőséget.

Paesirtaszo. Azokat a fizetett községi tűzoltókat, akiket a község egyben éjjeli őrként is felhasznál, a Szut. 64. pont 13. alpontja értelmében is éjjeli őröknek kell tekinteni,

tehát külön felhívás nélkül kell őket ellenőrizni. Az említett alpont polgári őrk alatti azokat a polgári egyéneket érti, akiket a hatóság rendkívüli viszonyok között és csak ideiglenesen (pl. járvány idején a betegek házainak őrzésére) vesz igénybe. Ezeknek az ellenőrzéséhez szükséges külön felhívás.

Makkfalva. Dícséretreméltó, derék dolgot művel, a családi pótlékokat meg fogja kapni, előbb azonban az örökbefogadásnak kell megtörténnie. A közjegyzőhöz ön, a felesége és az örökbefogadandó gyermekek együttesen menjenek el s vétesse nek fel jegyzőkönyvet. Ha a rokonság ön és a gyermekek között az elsőfokú unokatestvérségnél nem távolabbi, akkor 20 P, egyébként 100 P illetéket kell leróni. A közjegyzői okiratból kérjenek három másolatot példányt (1—1 P bűlyegilleték), szerezzék be az ön, a felesége, a gyermekek születési anyakönyvi kivonatát és az önök házassági anyakönyvi kivonatát (ezeket az okmányokat 30 f okmánybéllyel kell ellátni darabonként) s az összes említett okmányokat csatolják az igazságügyminiszter úrhoz terjesztendő kérvényhez, amelyben az örökbefogadás kormányhatósági jóváhagyását kérik. A kérvényt közvetlenül terjessze fel, szolgálati útra nem tartozik. Ha az ön személyi okmányaiból nem tűnnek ki kétségtelenül a magyar honossága, akkor az erre vonatkozó igazolványt is be kell szereznie. Mindez nem olyan nagy dolog, de ha valamilyen mégis fennakad, forduljon újból hozzánk, szívesen adunk újabb útbaigazítást. Amikor az örökbefogadás jóváhagyására vonatkozó rendeletet megkapta, vétesse másolatba a községi előjáróságon és örskihallgatáson kérje, hogy a családi pótlék folyósítása iránti kérése az említett okmány alapján a belügyminiszter úrhoz (VI. b. osztály) felterjesztessék.

S. Á. törm., Gálosfa. A régi nevet minden, szolgálati ügygyel kapcsolatos iratban zárójel között a kihirdetéstől számított egy évig fel kell tüntetni (15/1931. Cs. K.-ben közzétett 45.931/eln. VI. c. 1931. sz. B. M. körrendelet).

v. N. P. tiszthelyettes, Magyargenes. Nem tűnik ki az iratokból, hogy melyik őse mikor ismertette el a nemességét és hogy ön ezeknek a törvényes leszármazottja. Zala vármegye levéltárában (Zalaegerszegen) az 1820-ban elismert nemesei lajstromában kerestesse meg a családra vonatkozó adatokat s kérjen azokról hiteles kivonatos-másolatot. Ez kb. 20 P-be kerül. Szerezze be azután apja, nagypapja, szépapja, dédapja és úkapja kereszt- és házasságleveleit és természetesen az önéit is (a régi családi értesítőket nem fogadják el). Ezeket az okmányokat az illetékes lelkészi hivataloknál kutassa, mert abban az időben állami anyakönyvelés még nem volt. Addig folytassa visszafelé ezt a sorozatot, amíg a vármegyei levéltárból szerzett kivonatban említett őshöz a kapcsolatot igazolni tudja. Egy-egy keresztlevél vagy házasságlevél ára 6—10 P. Ha mindezek az okmányok megvannak, kérje a belügyminiszter úrtól a nemessége elismerését. A belügyminiszter úr a kérvény adatait az Országos Levéltárral vizsgálattja felül s ezért önnök okmánybéllyegben 75 P-t kell a kérvényhez mellékelnie.

Hidverő. 1. A magyar igazságügyminiszter nem szól bele abba, ha más államok polgárai magyar honosokat örökbefogadnak, mert ez nemzetközi kölcsönösségen alapul. Sehova sem kell tehát fordulnia. Az illető állam igazságügyminisztère a két külügyminiszter útján az ön születési helye szerint illetékes anyakönyvi hatóságot értesíti, ez a változást átvezeti s erről Önt értesíti, feltéve természetesen, hogy ez a hatóság nincs megszállott területen. Ha megszállott területen van, akkor Önnök, vagy ottani megbízottjának utána kell járnia, hogy megkapja az anyakönyvi kivonatot. — 2. Téved az illető, mert örökbefogadással honosságot sem szerezni, sem pedig elveszíteni nem lehet. — 3. A szerződés tartalma a mérvadó, az ott kötött egyezés szerint kell a nevet viselnie, ez azonban nem lehet határidőhöz kötni. Egyszermindenkora az a név illeti meg, azt is köteles használni, amit az örökbefogadási szerződésben vállalt. Felhívjuk a figyelmét, hogy amikor az anyakönyvi kivonat a megváltozott névről a kezében lesz, azt szolgálati úton terjessze fel a belügyminiszter úrhoz (VI. c. osztály).

Előjárók. A Szut. 153. pontjában felsorolt előjárók névszerint jelenleg a következők (országos viszonylatban). Minisz-

terelnők: *Gróf Károlyi Gyula*, honvédelmi miniszter; *vitéz Ják-fai Gombós Gyula*, belügyminiszter; *dr. vitéz Keresztes-Fischer Ferenc* (honvédelmi és belügyi államtitkárok jelenleg nincsenek kinevezve; a helyeikre azt kell írni: Betöltetlen), a honvédség főparancsnoka; *vitéz Kárpáthy Kamilló* gyalogsági tábornok, a m. kir. esendőrség felügyelője; *vitéz nemes Szinay Béla* tábornok, helyettese; *Monostori Erreth Aladár* tábornok; a m. kir. esendőrség felügyelője mellett tábornoki teendőket ideiglenesen meghívva: *Rományai Lovag Czögler Gusztáv* ezredes.

F. K. törm. 1. Az 1929. évi 23. számunk 718. oldalán közölt 138. lekszikonvázlat alapján számítsa ki, mert erre nincs időnk. A nyugdíjba csak a zöld és a szolgálati (csendőrségi) pótdíj számít be. — 2. A folyó évi csendőrségi zsebkönyv 285. oldalán a 8., 9. pontokat, a 286. oldal 2. bekezdését, továbbá a 12. és 13. pontokat olvassa el. — 3. Ha ideiglenesen kerül nyugállományba, engedély nélkül nem nősülhet, hanem csak akkor, ha a felülvizsgálaton rokkantnak s mindennemű szolgálat teljesítésére alkalmatlannak minősítik. Ha aztán így megnősül, családi pótlékot kap a felesége és esetleg később a gyermekek után is, az özvegyének nyugdíjjogosultsága azonban nem lesz. 4. Beszámítják, de amíg vármegyei szolgálatban áll, addig a csendőrségtől nyugdíjat nem kap. Amikor az új állásából megy nyugdíjba, együttesen veszik figyelembe a csendőrségi és vármegyei szolgálati időt; a két nyugdíj közül azt választhatja, amelyik magasabb, tehát akár a volt esendőri rendfokozata, akár pedig a vármegyei állása után. — 5. A legénységi lakbér-illetmények táblázatát legutóbbi számunk hírei között megtalálja. A hozzáfűzött szövegben azt is megtalálja, hogy akár nőtlen, akár nő, de csak egy gyermeke van, azonos lakbért kap. A lakbérosztályok a múlt évi csendőrségi zsebkönyv 295. oldalán vannak felsorolva.

Ella. 1. Választ a lekszikon rovatban fog kapni. — 2. Hamarosan nem lesz közlekedési tanfolyam. — 3. A megszakítás sok, de olyan különleges körülmények között telt el s annyira látható, hogy mindenáron fegyveres szolgálatot akart teljesíteni, hogy a nyugdíjaztatása után kegyelmi kérvényben megpróbálhatja kieszközölni, hogy a megszakítástól tekintsenek el. Mindazt igazolja majd okmányokkal, amit nekünk megírt, az okmányokat tehát már most szerezzesse be. Így sem sok reményt látunk ugyan, de hátha.

Kard. Nagy különbség, hogy csak úgy kitalált kérdésre van-e szó, vagy pedig a valóságban történetekről, mert az ilyen kérdéseket a szereplők egyéniségéről és több más körülmény szerint lehet csak helyesen elbírálni. Ha a vita csak elméletben és nem megtörtént esettel kapcsolatban folyt, akkor meg kell elégedni néhány megállapításunkkal. Ezek: a felsorolt polgári egyének faluhelyen körülbelül egy társadalmi osztály tagjai. Szép dolog, ha esendőrraltisztek ilyen társaságba bejutnak, ehhez azonban megfelelő modor és megjelenés elengedhetetlenül szükséges, különben jobb, ha a csendőrről otthon ül. A rendfokozatot szándékosan hagytuk ki a feltételek közül, mert a társasélet tekintetében ez elvileg nem számít, de a gyakorlati életben a magasabb rendfokozatúak idősebbek, tapasztaltabbak, egyénileg rendszerint eszoltabbak lévén a fiatalabbaknál (tehát alacsonyabb rendfokozatúaknál), a jobb társaságokban is biztosabban állják meg a helyüket. Általános szabályt nem tudunk mondani; láttunk őrmestert, aki nyugodtan elmehetett a helyi kaszinóba, s láttunk olyat is, akit nem szabad odaengedni, mert nevetségessé válik. Legjobb az a csendőrről állja meg a helyét az úri társaságban, aki szerény és tisztelettudó, anélkül, hogy félszeggé válnék. Még inkább áll ez az asszonyokra, mert őket a többi asszony sokkal jobban megbírálja, mint a férfiak egymást. Itt legfeljebb csak annyi szabályt mondhatunk, hogy aki a férjhez menetele előtt is ugyanilyen társaságba járt, az asszonykorában is elmehet, a többi inkább ne.

Vitakozó. 1. Segédszemélyzet és segéd munkások: ugyanaz. Tulajdonképpen nem értjük a kérdését, annyira világos az idézett mondat értelme: az osztályparancsnoknak van segéd tisztje és vannak segéd munkásai. Ha azt akarja tudni,

hogy a segéd tiszt is a segédszemélyzethez tartozik-e, akkor: nem. Irodai segédszemélyzet alatt az úgynevezett segédhivatali tennivalókat ellátó egyéneket, tehát nálunk pl. a segéd munkásokat értjük. 2. Magánbuzgalomból elintézt ügyeknek csak azokat lehet tekinteni, amelyeket a járőr maga észlelt s egyben el is intézett. Ha az őrsre feljelentés érkezett s a járőr az őrsparancsnoktól kapta az elintézésre a parancsot, akkor a Szolgálati Lapon az elintézésre átadott ügyek rovatába kell az iktatószámot bejegyezni. Ha azonban a feljelentés az őrsre már a járőr elindulása után érkezett s a járőr az ügyet úgy nyomozta ki, hogy a feljelentésről nem tudott, akkor az eredmény önbuzgalomból elértnek számít. 3. A felhívásra annyiszor kell a megbízást ráírni, ahányszor újabb és újabb járőr kezébe kerül.

Bánya 3. Iparostanoncot csak 12 éven felül lehet felfogadni. A felső korhatár nincs megszabva. Első kérdésére lekszikon-választ fog kapni.

Zalavölgye. Ha valaki Budapesten veszi fel a nyugdíját, Budapesten bejelentett lakásának kell lennie, különben a posta nem kézbesítené számára az esedékes havi járandóságokat. Hogy az illető egyébként idejének nagy részét vidéken tölti, magában véve nem ok ellene valamely eljárás megindítására, különös tekintettel arra is, hogy nyugdíjba menetelekor szabad választás joga illette még a lakhelyre nézve.

Fenyőfák. Ha a közjegyzőt a telegkönyvi állapot rendezésével is megbízták s ezért a megfelelő díjakat is megfizették, jogosan követelhetik tőle a megbízás teljesítését. Ha ennek ellenére sem érnek el nála eredményt, éljenek panaszszal a közjegyzői kamaránál. Ha különben a szükséges okiratok a kezükben vannak, a telegkönyvi átírást maguk is kérelmezhetik, most már atyjuk halotti anyakönyvi kivonatának bemutatása mellett, a haszonélvezeti jogtól mentesen.

K. K. ny. th., Aranyod. Igényének sorsa azon fordul meg: tudja-e bizonyítani, hogy ipa hozományadásra kötelezte magát. A levelében közölt körülmények azt engedik sejtetni, hogy abban az esetben is, ha ezt bizonyítani tudná, ipának időközi magatartása igen bonyolítaná a megindított pört, mert ipa bizonyára beszámító kifogással élne, a lakház építésére hivatkozva. Az sem egyszerű kérdés jogilag, hogy ipa a hozományadás kötelező ígéretét visszavonta s Ön ebbe végre is belenyugodott, csak később bánta ezt meg, amint írja is. Különben a magyar jog szerint hozományt adni senki sem köteles, hozományadásra tehát például az após akkor sem kényszeríthető, ha még oly vagyonos is, a ho-

Csendőrségi szállító!

Khaki posztó, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb strapára, méterje	— — — — — 15' — P
Ugyanaz „Herkules Loden” minőségben	— — — — — 17. — „
Khaki kamgarn, szintartó, tiszta gyapju	— — — — — 18' — „
Ugyanaz extra finomban	— — — — — 22' — 25. — „
Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus kivitelben van raktáron, tollforgókkal együtt	7.60 „

a 41 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

MÁRER

EGYENRUHÁZATI INTÉZETÉBEN

Budapest, VIII., Baross-tér 9, a Keleti p. u. érk. oldalán
Telefonszám: József 321—78

Egyenruhák külön mérték után 3—6 havi hiteles.

Egyenruha-szabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes szakképzett vezetésem mellett működik.

Dilágítókereszt közvetlen a készítőtől.

Ára csomagolva: **SZLATKY IGNÁC**
27 cm P 1.20
38 cm P 1.80
45 cm P 2.40 Budapest, VIII., Sándor-ulca 17.

Szállítás utánvétellel. E cikkben Magyarországon az egyedüli keresztény cég

mányra szorult pedig földhöz ragadt szegény. Az is tény, hogy a szülők életükben a nevükön álló vagyonnal szabadon rendelkeznek, bármennyire szétfoszlása is ez adott esetben az örökségről szőtt álmokat. Az ilyen családi egyenlenségeket és ilyen vagyoni ellentéteket nehéz a bíróság előtt, perben elintézni. Többet ér a helyzethez okosan alkalmazkodni s a veszélyeztetett vagyoni érdekeket a családi viszonyok keretében valahogy megvédelmezni, sokszor erélyes fellépéssel, sokszor a szelidség módszereivel.

Vitaközlő. Olvassa el lapunk 1928. évi 22. számának 607. lapoldalán közölt 109. lekszikon-válaszunkat. Jellegje rossz.

Somogy. Olvassa el lapunk 1931. évi 27. számának 755. lapoldalán közölt 164. lekszikon-válaszunkat.

III. Pély. Olvassa el lapunk 1931. évi 13. számának 358. lapoldalán közölt 72. lekszikon-válaszunkat.

Inségakció 4. Technikailag megfelelne a felvétel, mégsem közöljük, mert nyomorgó emberek képeinek a nyilvánosság elé vitelét nem tartjuk izléses dolognak.

Rökkert Sándor ny. es.-tiszthelyettes. Mutatványpéldányt nem küldünk.

1903 B. Előfizetését a most beküldött 3 pengővel folyó évi június 30-ig rendezte. Előfizetőinknek különben az előfizetés lejártakor csekklapot küldünk, de egyébként sem nehéz kinek-kinek ezt az ügyét rendbentartania. Ön ismételt fordul hozzánk ezzel a kérdéssel, de jóval azután, hogy az előfizetése lejárt, az ezzel járó adminisztráció pedig sok időt vesz el tőlünk fölöslegesen. A február 1-i számot pótlólag elküldöttük, de a jövőben kiméljen meg bennünket az ilyen elkerülhető munkától.

KÉZIRATOK.

Cs. J. th., Budapest. A beküldött nyomozás tanulságos részét kivonatossan közölni fogjuk.

B. P. törm., Mohács. Vannak érdekes és tanulságos mozzanatok benne, azokat kivonatossan közölni fogjuk.

B. J. szds., Pécs. Sorrendben közöljük.

Tüz. Közölni fogjuk, de az elméleti fejtegetésekből ki fogunk hagyni. Túrelmet kérünk, mert sok a nyomozásunk. Az adományt előre is köszönjük s a felajánlott célra fogjuk fordítani.

G. J. es., Mátramindszent. Az érzelmek, amelyeket kifejezésre juttat, nagyon szépek, a versek gyenge próbálkozások. Nem közölhetők.

H. K. III. oszt. r. f. l. gyh., Vác. Elvezetett tanulmányoztuk át alapos hozzáértésről és nagy szorgalomról tanuskodó munkáját, amely sok tekintetben kiegészíti az általunk közölt pályanyertes munkát is. Őszintén sajnáljuk, de lehetetlenség számunkra, hogy a rendőrlégénység számára is hirdessünk pályázatokat, vagy hogy tőlük származó munkákat is közölhessünk. Az általános nehéz helyzet a Csendőrségi Lapokat sem hagyta érintetlenül: havonta egy számot fel kellett áldoznunk, amikor havi három szám mellett is állandó helyhiánnyal küzdöttünk. Anyagi helyzetünk kényszerített arra, hogy a csendőrtiszti parancsnokságoknak megküldött „Rendőrt”-ért a rendőrhatalóságoknak küldött cserepéldányainkat beszüntessük. Igaz, hogy lapunkra a tiszteletpéldányok beszüntetése után majdnem valamennyi rendőrhatalóság előfizetett, de mégsem jár annyi példány a rendőrséghez, hogy ezen az alapon külön helyet tudnánk biztosítani rendőrségi közlemények számára. Meg aztán — őszintén szólva — mi csendőrök vagyunk s ha a magunk mesterségét talán értjük is valamennyire, a rendőrségét nem. Legalább is nem annyira, hogy azzal rendszeresen foglalkozunk szabad lenne. Szép munkájához azonban ismételtlen gratulálunk.

Bodorfa. Ha jól megírja, hogy mindenki megértse és tanulhasson belőle, közöljük.

U. N. J. th., Dombrád. — Cs. G. örm., Somoskőújfalu. Szívesen küldöttük, megérdemelték.

Tudnivalók az országos vásáron.

(Pályázat.)

A hajó- és vasútállomással rendelkező őrsállomáson országos vásár van, amely rendkívül látogatott szokott lenni. Az őrsparancsnoknak a helyi őrsről 8 fő, két szomszédos őrsről 2—2 fő, összesen 12 fő áll rendelkezésére. Hova, milyen feladattal és hogyan igazítja el az őrsparancsnok a járőröket s mi lesz az egyes járőrök feladata? A szolgálati tennivalók felsorolásánál a vonatkozó rendeletekre, utasításra stb. hivatkozni kell. A vásár tartama 3 nap; az első két napon állatvásár, a harmadikon kirakóvásár is van. A vezénylések könnyebb áttekintése végett a pályázathoz erről a három nappal a szolgálati havifüzet kivonatát is csatolni kell.

Pályázatot csak a csendőrség legénységi egységeitől fogadunk el. Határidő: március 1. A legjobb pályamunkát szép önbíróvákkal jutalmazzuk. Az eredményt a március 15-iki számunkban közöljük.

Nyomozási pályázatunk megfejítése.

Lapunk 1931. december 20-i számában közölt nyomozási pályázatunk megoldását az alábbiakban közöljük:

Az andrásfalvai őrsparancsnok a helyszínelés, boncolás, az első tanúkérdezések szorgálatára adatok alapján, azok rendezése, bírálata, mérlegelese és csoportosítása segítségével választ igyekezett keresni a „mi történt, hogyan történt és ki a tettes” kérdésekre.

Mi történt? A bíró halálát kétségtelenül serétes puskából leadott lövés okozta. Hogy milyen okból — egyelőre még tisztázatlan. Véletlen baleset, mas gondatlansága következtében történt baleset, öngyilkosság s végül második személy szándékos cselekménye kepezik a lehetőségeket. Az egyik rendelkezésre álló adatok alapján a véletlen baleset és öngyilkosság kizárható. A bírónál nem volt fegyver, ezenkívül manyzanak a közvetlen kezeivel leadott lövés jelegzetes tünetei is. Más gondatlansága által előidézett baleset nem zárható ki ugyan teljes határozottsággal, de egyelőre figyelmen kívül hagyható, mert csak igen kevés vaiozműség szól mellette. (Vadászati tilalmi idő, nulla elrejtése stb.). E három lehetőség kirekesztése után csupán második személy szándékos cselekménye marad hátra, mely tevétevest az eddigi nyomozás adatai mindenben alátámasztják. Mint ilyen: szándékos emberölés vagy gyilkosság jöhet tekintetbe. Az oldalról kapott lövés, a hulla elrejtése a pillanatnyi elhatározásból végrehajtott emberölés ellen szólnak, bár nem zárják ki. Különösen a hulla elrejtése tipikus gyilkossági tevékenység, ezért az őrsparancsnok a bíró halálának okául — a legvalószínűbb lehetőségként — a gyilkosságot tételezi fel. A helyszíni adatok a buncselekmény indító okára nézve is szolgálnak támpontokat. A bírónál volt értékekhez nem nyúlt a tettes, bár bőséges ideje lett volna azok elvételére (az elrejtési tevékenység alatt). Így a tettest nem rablási szándék vezérelte. Tekintettel arra, hogy az indítók ismerete megkönnyíti a tettes személyének kipuhatolását, a rablási kizárhatósága a további nyomozást nagy mértékben elősegíti. A cselekmény elkövetési idejét az őrsparancsnok a boncjegyzőkönyv és Molnár János előadásának egybevetéséből 20 óra 30 perc tájban állapítja meg. A mi történt kérdés ezzel tisztázva is van: az andrásfalvai bíró július 14-én a helyszínen 20 óra 30 perc tájban serétes lőfegyverrel, nem rablási szándékból elkövetett gyilkosságnak esett áldozatul.

Hogyan történt? Erre a keresésre az őrsparancsnok a cselekmény végrehajtási módjának rekonstruálásával igyekszik megfelelni, amire a helyszíni adatok bőséges támpontot nyújtanak. Az úton levő nagy vértócsa, a hulla feltalálási helyén levő kis vértócsa, egybevetve a két lábnyomcsapással és az egyik csapás mellett látható véryomokkal, első pillanatra elárulja, hogy a bírót nem az erdőcskében, hanem az úton lőtték agyon. A lövés a szakértői megállapítás szerint azonnali halált idézett elő. A hulla mégis helyét változtatta, ez csak más személy közreműködésével volt lehetséges. Csak a tettesnek lehetett érdekében a hullát — elrejtési célzattal — az erdőcskébe cipelni, tehát a két lábnyomcsapást a tettes

Ha írógépet vásárol, javított, vagy cserél, keressen fel bennünket!

REMINGTON

Írógép Részvénytársaság, Budapest, VI. kerület, Andrassy-út 12. szám.

lábaitól eredőnek kell tekinteni. A két csapás közül az út felé vezető keletkezett először, ezt az bizonyítja, hogy a másik nyom erre rátaposott (keresztelés). Az első csapást hosszú lépés, rendes lábfejtartás és rendes jármód jellemzik, a másik, látszólag ugyanazon lábtól eredő csapás lépéshossza feltűnően rövid, a lábfejtartás, terpeszjárás mellett, egyenes. A második csapás a nehéz terhet cipelők tipikus járásképet mutatja. A csapás iránya, a mellette levő vércseppek elárulják azt is, hogy mi volt a teher. A bíró a Molnár-tanyáról, a község irányába, keletről nyugat felé haladt, az úttól délre fekvő erdőcske felé tehát balarcán fordította. A lövés ennek dacára jobb arcán érte. Ez látszólag kizárta az erdőcskéből leadott lövés lehetőségét. Tekintettel azonban arra, hogy az út másik oldalán nyomok nem találhattak, továbbá, hogy az erdőcsúcs kiváló leshely s hogy a tettes a hulláért onnan indult ki, a lövés a legnagyobb valószínűség szerint mégis az erdőből történt. A látszólagos elentételt feltevésekkel át lehet hidalni. Így pl. a tettes rákiálthatott a bíróra — ki nem tudva, hogy a hang honnan jön — teljesen hátrafordult. Ezt tehette a tettes azért, hogy a bírót a holdfénynél határozottan felismerhesse, de azt is elérte, hogy álló célra lőhetett. A nyomok tanúsága szerint a gyilkosságot egy személy hajtotta végre.

A cselekmény végrehajtási módjára vonatkozó elmékedéseket az őrsparancsnok a következő végkövetkeztetésben foglalja össze: Tettes az erdőcsúcsnál állt lesben, az elhaladó bíróra rákiálthatott, ki erre hátrafordult. Ebben a pillanatban a tettes 6-os seréttel töltött puskájából rálőtt a bíróra. Rövid ideig még várt (nagy vértöcse az úton), majd kiment az útra, ölébe vagy hátára vette a hullát (nincs vonzósi nyom) és bevitte az erdőbe. Ezután az erdőn keresztül távozott. Ezt kell feltételezni, mert az erdőcske talaja nyomok megőrzésére nem alkalmas — más helyen pedig az eltávozás nyomaira rá kellett volna bukkanni.

Az elkövetés módjából az őrsparancsnok igyekszik a tettes személyére is következtetéseket vonni. A lábnyom hosszúságáról és az első csapás lépéshosszából magas emberre, a hatalmas termetű bíró cipeléséből nagy testi erőre lehet következtetni. A hulla véres volt, tettes ezért feltétlenül beszennyezte testét és ruháját vérrrel. Az elkövetés eszköze serétes puska. Ilyennel a tettesnek a cselekmény elkövetésekor rendelkeznie kellett (saját, kölesönként, lopott puska). Tudnia kellett, hogy a bíró ebben az időben, ezen a helyen el fog haladni; 20 óra 30 perckor tehát az erdőcske csúcsánál kellett lennie. Jól tud banni a puskával, mert a lövés 40 méterről, holdvilág mellett, kitűnő célzásról tanuskodik. 12 szem sörét 40 méter távolságra tenyérszerű felületen dícséri a puskát, melyből a lövést adták, az tehát nem lehet valami régi mordály. A tettes csak környékbeli ember lehet, ezt a bíró útjának és a terepnek ismerete bizonyítja.

A nyomozás következő feladata a tettesként gyanúsítható személy kikutatása. Az őrsparancsnok mindenesetre ki fogja kérdezni a környék egész lakosságát, hogy ki mikor hallott lövést, ki, hol, mikor, kinek a társaságában látta utoljára élve a bírót, ki, mikor, hol látott puskás embert a helyszínen vagy annak környékén. Ettől függetlenül a feladat megoldását az indítókiból kiindulva fogja keresni. A rablási célzat kikapcsolásával a cselekmény indítóokát csak bosszú vagy valami más érdek képezhetette. A további nyomozásnak beható vizsgálat alá kell vennie a bíró személyes, családi, vagyoni stb. viszonyait, magán- és közhivatalnoki életét a múltba visszaterjedőleg. Ezek a megállapítások napvilágra hozzák, hogy voltak-e a bírónak ellenségei, haragosai, irigyei vagy olyanok, akiknek a bíró halála bármi okból érdekükben állhatott. Ennek keretén belül természetesen a birtokügyeket is részletesen fel kell deríteni, különösen, hogy kik tudtak arról és ezek közül nem állott-e valakinek érdekében a vétel megakadályozása. Azok a személyek, akik ilyen módon gyanuba kerülnek, most már összehasonlíthatók a tettesről — a nyomozás során levont következtetések segítségével — alkotott képpel. A felbujtás lehetőségéről az őrsparancsnok nem fog megfélemlíteni. Akire több pont ráillik, az ellen az egyszerű gyanú az ala-

pos gyanú fokára emelkedik s így vele szemben alkalmazott személymótozás, házkutatás, alibiigazoltatás, lábnyomösszehasonlítás, szakértői vizsgálatok segítségével kell a bizonyítékokat beszerezni. Mint tárgyi bizonyítékok figyelembe jöhetnek: az elkövetésnél használt puska (esetleg a friss lövés nyomai a csőben), a töltény- és serétkészlet, vérvnyomok a testen, a ruházaton, a bakancs vagy eszima (a lábnyomok miatt), az áldozaton talált serétszemek, az áldozat véréből megőrzött mennyiség (esetleges vércsoport vizsgálat céljaira). Az őrsparancsnok munkájánál jó hasznát veszi helyi és személyi ismereteinek (orvvadászok, vadásztársaságok, fegyvertartási engedéllyel rendelkezők stb.).

A gyilkosság mint legvalószínűbb lehetséges feltételezéséből kiindult nyomozás képezte a főirányt. Az őrsparancsnok azonban nem felejtkezett meg a két, bár valószínűtlen, de nem lehetetlen feltevésről sem (szándékos emberölés, gondatlanság) s ezekben az irányokban is folytat megállapításokat.

A legjobb pályázatot Dóczy István szombathelyi nyomozó alosztálybeli őrmester küldte be; ő nyerte a zsebórát. Elküldöttük.

Igen jó a következők pályázata: Füleki József alhadnagy (Toponár), Kolozsvári Gyula tiszthelyettes, Mészáros Lajos tiszthelyettes, Komlós József törzsőrmester, Falusi Antal tiszthelyettes és Lakatos István törzsőrmester (valamennyien Szombathelyen).

Jó pályázatok: Deák Kálmán őrmester (Veszprém), Juhász Lajos II. g. tiszthelyettes (Budapest), Görbedi András törzsőrmester (Komádi), Végh János tiszthelyettes (Szombathely), Farkas Gyula törzsőrmester (Szombathely), Erdődi János tiszthelyettes (Szombathely), Dani József őrmester (Baglyasalja), Farkas János II. tiszthelyettes (Kaposvár), Csertyő József őrmester (Berend), Nagy Gyula tiszthelyettes (Szombathely).

A többi pályázatnak lényeges hibái voltak.

Megjegyzés.

Folyó évi 1. számunkban közölt „Téli portyázás” című pályázatunkra a legjobb pályamunkát, melyet mai számunk belsejében közlünk — Frank Károly őrmester (Sóskút) küldte be s így övé az ezüst cigarettatárca.

Helyesen fejtették meg még a következők: Molnár Béla cs. (Szászvár), Füleki József alhdgy. (Toponár), Erdélyi Bálint őrm. (Moson), Dani József őrm. (Baglyasalja), Gévai János őrm. (Bodajk), Apostol Lajos őrm. (Sárospatak), Lukács György th. (Lőrinci), Varga Károly I. őrm. (Kállósemjén), Csaba (Csipak) István őrm. (Kalocsa), Farkas Gyula őrm. (Rakamaz), Farkas István őrm. (Fertőrákos), Kalmár Péter cs. (Hajduszoboszló), Czinka Ferenc őrm. (Mosdós), Sipos Ferenc őrm. (Hetes), Sebestyén Péter őrm. (Elek), Szabó József IV. őrm. (Tarján), Kemény Pál alhdgy. (Szehalom), Szmátrola Márton cs. (Zákány), Cseh Gábor őrm. (Somoskőujfalu), Szernay Endre cs. (Karcsond).

Az ezüst cigarettatárcát Frank Károly őrmester (Sóskút) címére elküldöttük.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN őrnagy.

Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest, VI., Rózsa-utca 111. sz.

Felelős üzemvezető: Győry Aladár.

Tyúkszemek

Este a láb 15—20 percig áztatandó Szent Rókus lábsós vízben. A tyúkszem ezáltal annyira megpuhul, hogy a tyúkszem közepe, mely a legfájdalmasabb, könnyen eltávolítható kézzel, kés vagy borotva nélkül.

BÜTOR

tartós, modern kivitelben, kényelmes részlet-felújításra kapható:
KISIPARI TERMÉKEK BÜTORCSARNOKA RT.
Budapest, VII., Dohány-utca 66. sz.